

Bibliothèque numérique

medic@

**Restaurand, Raymond. Hippocrates
de natura lactis et de usu in
curationibus morborum -- authore
Raymondo Restaurant.**

*Arausioni : typis Calcographi Celsitudinis suae et
Universitatis, 1667.*

Cote : 33185

HIPPOCRATES
DE NATURA
LACTIS

ET DE VSV IN CVRATIONIBVS
Morborum.

*Authore RAYMONDO RESTAVRANT,
Sanct-Spiritenſi, necnon Vniuerſitatis
Monſpelienſis Doctore Medico.*

PARS PRIMA
DE NATURA LACTIS.

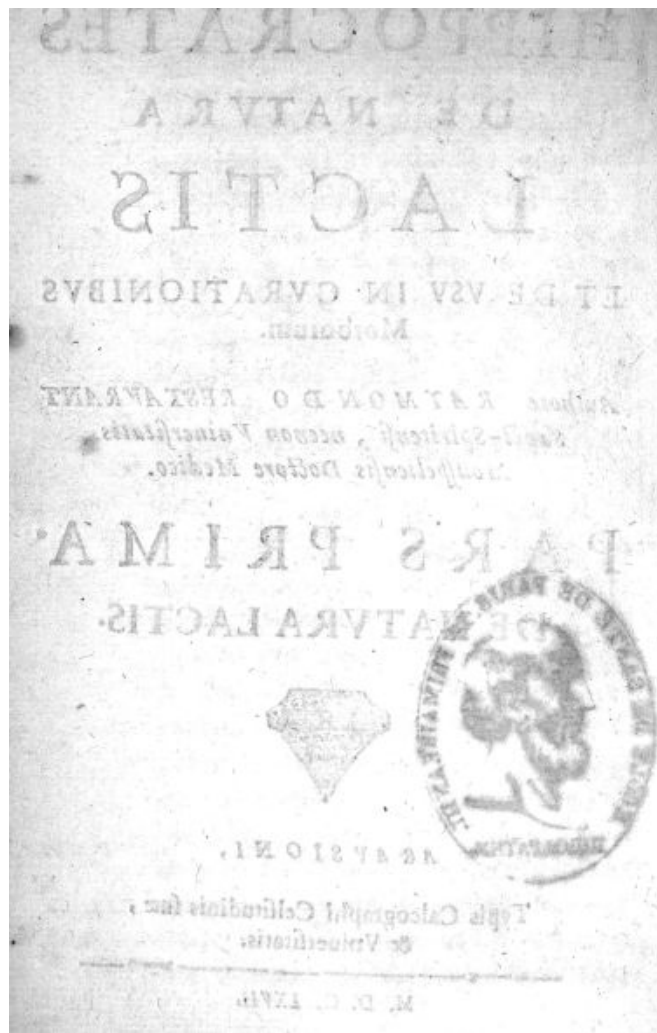


ARAVSIONI,

Typis Calcographi Celſitudinis ſuæ,
& Vniuerſitatis.

M. D. C. LXVII.







ILLVSTRISSIMO VIRO

D. D. PETRO DE

MARIDAT

IN MAGNO CHRISTIANISSIMI

REGIS CONSILIO

SENATORI INTEGERRIMO.

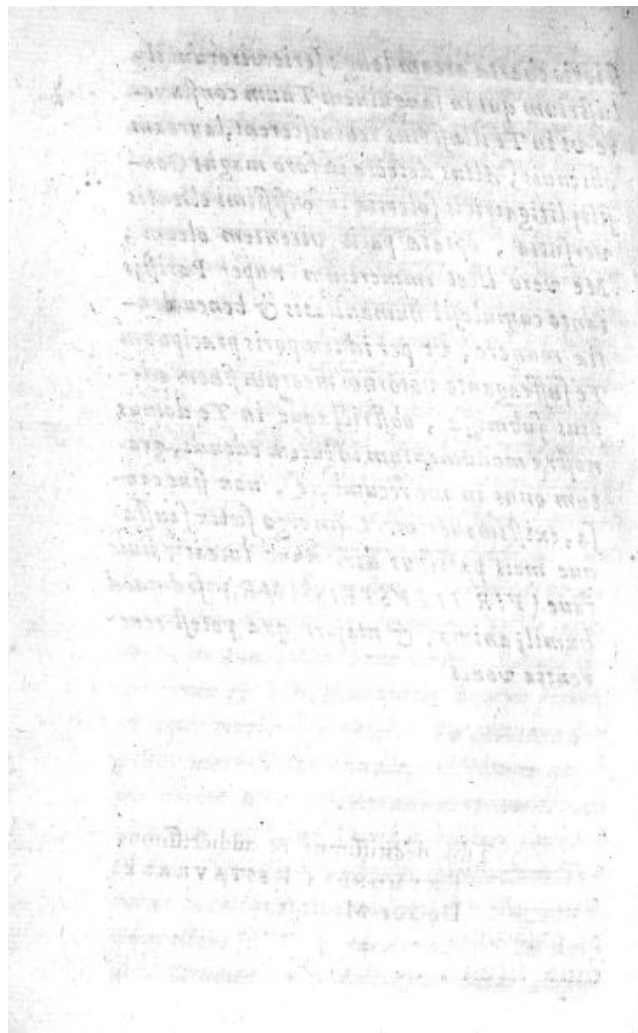


VO, præ cateris mouerunt me
(SENATOR INTEGERRIME)
exercitationem istam medicam
sub Tuis auspicijs in lucem ede-
re: Primum, ut, quos nominis mei tenui-
tas ad contemptum, patrocinijs grauitas
& commendatio promouere possit ad cul-
tum. Inermis enim est in eos ingenij factus
inuidia, quos Tua seruas clientela; & hys* Plinius
una eademque sors manet ac templis, Hipp. lib.
quorum terminos nullus nisi purus de morb.
transcendit, quisque veneratur & colit, fact.

quia superis dedicata sunt. Consulisti tanto
literatorum & Tua gloria emolumento
eadem industria qua populis, queis supremū
iudicem præbere Te voluit Rex Christianis-
simus in Magno suo Consilio. Collegisti
sparsas utriusque non modò iuris, sed ce-
sararum etiam scientiarum diuitias, non
tam in nobili illo bonarum artium & sa-
pientie veluti Palladio quod apud Te sum-
mo Reipublicæ literariæ decori, publica-
que fautorum utilitati, magnis sumptibus
erexisti, quam cærebro, quod præterea omni
virtutum genere ditatum superi; Hinc nos-
cis è veram limine, omnium iura, ante-
quam clientela Tua gratiam conferas, ne
falso vel vili fruendam præbeas; utque
dum istis opem affers, commendas Te tem-
pori, de quo semper bene mereris; dum il-
los foves & à telis inuidiæ securos facis,
utroque titulo præ cæteris Te commenda-
quam mereris, æternitati. Alterum quod
me mouet hanc exercitationem medicam
clarissimo nomini Tuo inscribere, summa
est qua familiam nostram iamdudum ho-
noras ruerisque beneuolentia: Pugnauit
vñus illius sub Tuae crucis auspicijs in pul-
uere Sorbonæ, ubi descripta, inter angu-

ffioris charta aream longa serie virorum il-
lustrum qui in sanguinem Tuum confluxe-
re ut in Te illustrius reuiuiscerent, lauream
obtinuit; Alius detecta in foro magni Con-
siliij litigatricis solertia infensissimi clientis
versutia, optata pacis virentem optam;
Me verò licet immeritam nuper Parisijs
tanto cumulasti humanitatis & beneuolen-
tia munere, ut per id temporis precipuum
Te suffragante votorum meorum finem ade-
ptus submissa, obstrictaque in Te domus
nostra monumentum in lucem edendi, gra-
sum onus in me recumbere, non sine cau-
sa, existimauerim. Cùm ergo fœlix fausta-
que meis partibus dies nunc luceat, huic
faue (VIR ILLUSTRISIME,) sed quod
humili animo, & majori qua potest reue-
rentia vouet

Tibi deditissimus & addictissimus
RAYMONDVS RESTAVRANT
Doct̃or Medicus



LECTORI.



SVS lactis tantum inualuit apud medicos huiusce seculi (LECTOR,) ut quidam spreto morborum discrimine, in cæterorum remediorum suppetias adducendum esse, importunè promulgare non vereantur. Vnus è nostris dum in Bubuli laudes totus rueret, pro curatione arthritidis, ea prehensus, cæteris cibis despectis sese illi commisit, & nescio quo fato, vacca superstitè, non sine spectatorum ludibrio sublatu est; Ne ergo imposterum *tam* Democrit. *grauia in nostris aedibus contingant naufragia, & vindices pœnæ medentibus præsto sint,* ad Hipp. Placæ in Tymæo. decreui quid Hipp. & vera ratio dicent de illius natura & usu in hac exercitatione paucis attendere. Erunt autem plurima sine dubio, in ea quæ omnia à prima fronte non satis erunt ad palatum; Mouebitur alius magnitudine tituli, contractaque in intimis

præcordijs bile damnabit arrogantia; Illi, odio erit insolita doctrinae ratio; isti, ratio morborum & remediorum inutilis (ut aiet) enarratio, qua libellum putabit iurumescere; quaeret alius remedia ex Hipp. pro morborum curatione descripta, vulgaribus, formulis accommodari: Ut autem detecta instituti mei ratione, omnibus ex æquo faciam satis: Hanc exercitationem (LECTOR) in duas partes distribuam, in quarum prima, sumpto, è libro de natura pueri, commentariorum meorum textu, naturam lactis describam: In altera, ducto, ex aphorismo 64. sect. 5. commentariorum meorum textu, docebo primùm, in quibus morbis lac exhibere nocet, postea, in quibus prodest; Addam, nec immeritò, nonnulla remedia, ut mutationem aëris, aquam marinam, cauteria, de quibus non leuis est inter medicos huiusce sæculi controuersia: ut horum animo Hipp. doctrina, illis egentium, remediis mihi conciliem. Insolita quidem (fateor) in quibusdam erit doctrinae ratio: attamen è purioribus Hippocra-

eticæ doctrinæ fontibus hausta, nec difficilis intellectu, maximè, edito in lucem Hippocrate cuius Physiologicæ partis œconomiam reperies in fine exercitationis nostræ de usu vini emetici in curatione febrilium malignarum anonimo auctore Parisijs nuper impressæ In eâ enim afferretur, quidquid hie Physiologiæ & Pathologiæ desiderari posset. Quod spectat ad explicationem morborum quorundam qui continentur in hac exercitatione, maximè *Typhos*, *Morbi hepatici*, *fluorum*: vix fieri potuit Hipp. expositurus quin eam in medium adducerem, ne quis lactis usum in alijs morbis, quàm ab Hipp. tacitè vel apertè in aph. recensitis utilem esse, meque vel sponte oblitum, vel ignorasse promulgaret. Quod attinet ad cætera remedia maximè purgantia quæ afferuntur ex Hipp. quisque propria suis ægris, ut & lac coctum vel crudum, cum saccharo, scirupo, vel nulla præscribere videat; Neque enim Hipp. verba nec mentem, vel minimum immutare mihi licuit. Interea mox ut Te esse velim, (LECTOR:)
Primo differentiam esse apud Hipp. in-

ter catharism, hypercatharism, & hypocatharism. Catharsis nihil aliud est quam purgatio medicamento purgante ut veratro facta, quæ si immodicè humores subducatur, hypercatharsis nuncupatur: Est autem præterea hypocatharsis, idest, suppurgatio Hipp. familiaris, quæ lacte potissimum asinino, aut sero fit: Hoc enim altera die post purgationem copiosè ingestū, si quid humorum peccantium ex ea superest, per aluum deturbat, & veluti purgationem conficit; Qua in re non parum videtur conferri ægotantibus, quæ calor purgantium vltu concitatus extinguitur: Secundo, dum aliquem ad tabem vergere aiò, non solum de ijs qui peculiari corporis

Lib. 2. conformatione in epidemicis scripta, sed etiam qui temperie calida & sicca ad eam propensa nati sunt, maximè in ætate illi congenere putà in iuuentute intelligendum esse: Quod si præterea quem vexet tituli grauitas quo exercitationem istam superbire contendat, viderit ille, num Hippocratis mentem rectius assequatur, & si ita sit, in lucem edat, nec tanti beneficii egenos nos esse longiùs ferat.



HIPPOCRATES
DE NATURA LACTIS
& de usu in curationibus
morborum.

Pars Prima,

DE NATURA LACTIS.



*VM autem fœtus mouetur, Hipp. lib.
sunc sanè lac de se signifi- de nat,
cationem matri exhibet. puer.*

*Mamma enim attollantur
& papille turgescunt. Et mulieribus
quidem que densa sunt corporis habitu,
tardior est lactis significatio, seriusque
fertur, citius uero his que raram habent
corporis habitum. Lac autem propterea
necessario gignitur. Cum uterus fœtu in-
tumescentis mulieris ventrem comprimit,
si eo pleno compressio illa contingat, quod
in cibo & potu est pinguisimum foras*

A

2 HIPPOCRATIS PARS PRIMA

in omentum profilit. Ac veluti si corium copioso oleo perunctum quis imbibi sinat, eoque imbibito corium premat, quo compresso foras oleum exilierit: sic certè ubi venter pinguedinem à cibis & potibus continet, & ab utero comprimitur, quod pingue est in omentum & carnem transilit. Et si raro habitu mulier fuerit, hanc exudationem faciliùs percipit, sin minùs tardiùs; quin & pecora cum uterum gerunt nisi morbo aliquo laborent, potu ciboque ob eam causam pinguiora euadunt, itidemque mulier. Pingui namque incalescente & candido effecto, quod uteri calore edulcatum est, in mammas expressum tendit, & in uteros quoque exigua portio per easdem venas fertur. Ad mammas enim & uteros eiusmodi venula & consimiles feruntur. Cumque ad uterum peruenerit, lactis formam habet, eoque exiguo puer fruitur. Mamma vero ubi lac exceperunt, attolluntur & implentur. Atque ubi mulier pepererit, supeditato motus initio, lac in ipsas mammas fertur, si puerum lactauerit. Sic enim se res habet. dum mamma exuguntur, vena que ad

DE NATURA LACTIS. 3

ear tendunt, ampliores, redduntur, & ampliores effecta quod pingue est à ventre attrahunt, & in mammis transmittunt. Vir namque si venerem crebriò exerceat, ampliores vena reddita semen attrahunt.

Ad facilem hujusce textus intelligentiam, sequentia laconico sermone ad mentem hippocratis præcludenda sunt.

Lac nihil aliud est, quàm substantia humida, dulcis, alba, quatuor humoribus corporis naturam constituentibus proportione respondens, eorumque materia, quæ in ventre generatur, ex cibis & potibus, & inter venarum plenitudinem, per vasa lactea in uterum gravidarum, & in mammis lactentium exprimitur, attrahiturque, ad nutritionem fœtus in utero & extra uterum existentis.

Quod lac substantia sit alba, dulcis, humida, sensibus patet: quod quatuor humoribus proportione respondeat, eorumque materia sit, docet hipp. qui sic effatur: *vbi totus corporis habitus conturbatur, idque vis præstat, & siquidem* ^{4 demorb.} *homo repugatur, de conturbato humore, quantum plus aquo abundat, secernitur. Istud verò similiter se habet, ut id quod ex lacte equino schyia conficiunt. Lac enim in vasa caua lignea assusum agitant, conturbatum verò spumescit & separatur, & pinguis quidem quod butyrum vocant, cum lenè sit, in summo seponitur, graue verò & cretissum subsidet, quod*

A ij

4 HIPPOCRATIS PARS PRIMA

etiam separantes siccant, quod verò concretum fuerit, hypocratem vocant, lactis verò serum, medium locum tenet. Ad hunc verò etiam modum in hominè commoto humore quidquid in corpore continetur ab his principijs qua dixi omnia seponitur, & bilis quidem cum sit leuissima in superficiem discedit, secundo loco sanguis, tertio pituita, ex his autem humoribus maximè grauis est aqua.

Et hocce textu facilè constat, in lacte, quatuor esse substantias, quatuor humoribus proportionè respondentes eorumque materiam, quarum leuissima supremam illius post validam agitationem in vase concretescentis superficiem occupans, butyrum nominatur & bili respondet; alia grauior crassiorque caseus dicta, sanguinem verum & pituitam amulatur; vltima medium locum ambiens, serum vocant, melancholice naturam gerit.

in Tymão. Quod lac generetur in ventriculo ex cibis & potibus hipp. & vera ratio dicunt, vt ait Plato.

Illud enim generatur in ventriculo ex cibis & potibus, quod generatur ex redundantia alimentij in eo contenti: Atqui tale est lac: ergo generatur in ventriculo ex cibis & potibus.

lib. de Alim. Major ex se nota est: minor, hippocratis auctoritate firmatur ait enim: *lac, & sanguis alimentis redundantia.*

ibidem. Dicit aliquis; Triplex esse corporis alimentum apud hipp. quorum primum, alimentum dicitur, quod alimentum futurum est, idque duplex, siccum & humidum, idest cibus & potus;

DE NATURA LACTIS. §

alteram, quod alimentum est proximum, massa nimirum sanguinea, quatuor humoribus inuicem permixtis & temperatis constituta; Tertium, quod alit; pars nimirum partibus nutriendis subsistans, iuxta eas attracta: ac proinde sanguinem, ex alimenti quod alimentum futurum est, id est, ex ciborum & potuum redundantia in ventriculo generari, lac vero ex redundantia alimenti quod alimentum est proximum, nimirum ex sanguine in mammis attracto: sed contra: sequeretur enim, quod lac esset sanguis corruptus, cum ex sanguinis corruptione generaretur; At hoc est factum, lac enim est sanguis concoctus nimirum pinguior chili pars, non autem corruptus ut ait Arist. qui præterea contra Empedoclem sic insurgit Empedocles verò ^{4. de Gen.} aut non rectè putauit, aut non bene usus est verbo ^{anim. c. 3.} translatio, cum dixerit:

Octauo decimo mense pus exiit album.

Putredo enim concoctioni contraria est, pus autem putredo quadam est. Lac vero res concocta profusa, nec lactantibus sunt purgationis secundum naturam, neque lactantes concipiunt, & si conceperint, lac extinguatur, quoniam eadem lactis & menstruum natura est. Natura autem non tam largè profunderè potest, ut anceps sit; sed si in alterutram partem secernitur, in alteram desit, necesse est, nisi quid acciderit violentum, & præter id quod solium magna ex parte est.

Hoc textu patet, non modò, lac rem esse concoctam, non autem sanguinem corruptum, sed etiam, dum ex alimento secernitur & ge-

A iij

6 HIPPOCRATES PARS PRIMA

neratur in ventriculo, non generari sanguinem è quo menstrua fiunt, nec pariter, dum sanguis producitur è quo menstrua, lac fieri: quia communis est utrique materia, nempe alimentum contentum in ventriculo, cuius pinguior tenuiorque portio in venas lacteas exprimitur, ut per eas in uterum & mammas deferatur ad *significationem lactis* ut ait hipp. alia in venas corporis nutrículas subit ad sanguinis procreationem.

Arguet quispiam: lac dici posse rem concoctam non autem sanguinem corruptum, ex eo quod, licet forma sanguinis in lactis generatione corruptatur, nouam in mammis à facultate lactis procreatrice adipiscitur. Sed contra: si enim in mammis esset facultas quædam sanguinem in lac conuertens: cur hæc sanguinem menstruum per papillas mammarum aliquando profluentem in lac non conuertit? cur *quibus sanguis in mammis colligitur, lac non generatur, sed infamia denunciatur?*

Hipp. 5.
aps. 40.

Dicet fortassis: hanc facultatem aliquando otia: At si tale contingat, quomodo in non grauidis, nec puerperis, menstrua supressa habentibus non otia:ur, sed sanguinem in lac permutat, si ita contingat? sed si mox otia:ur, mox operetur pro dicentis arbitrio, quomodo in fœminis quibus ablata sunt mamme lactis generatio fieri poterit? Anne hoc facultas organis destituta operatur, aut in alias corporis partes migrat, sedemque figit, dum organa corumpuatur? quod autem lac generetur in mu-

DE NATURA LACTIS. 7

lietibus quibus ablatae sunt mammae, docet hipp. his verbis: *mulieres quibus per magnam caliditatem mamma aufertur, & vox ferax efficitur, humoresque ad gulam deferuntur, multa spuatione vexantur, caput dolent, & ex his agrotant; lac enim ab utero veniens & influens quemadmodum etiam antea ad superiora vasa transmittebatur, cum ea propria non habeat, in principes corporis partes incidit, cor videlicet & pulmonem, & suffocantur.*

Subdet: hippocratem non loqui in praedicto textu de utraque mamma, sed tantum de vna, cum loquatur in singulari; sed contra: In plurali enim loquitur, dum ait: *sit lac ab utero veniens & influens propria vasa non inueniat, quemadmodum etiam antea ad superiora transmittebatur, per venas in cor subire & in pulmonem, quo lacte miseræ mulieres suffocationis discrimen incurunt, ut aliàs diximus.*

Et certè sequeretur inde, quod si praegrans utraque mamma orbaretur, careret lacte, quod est absurdum: sic enim foetus nutritioni in utero, ac proinde integre illius gestationi non esset satis: foetus enim contentus in utero, ut dicitur posterius, *exigua lactis portione fruatur*; superest ergo, ut lac citra mammatarum opem in corpore generetur. Quod si quis dicat praegnantes mammis in totum orbatis integre foetus gestationi in utero sufficere non posse ob lactis defectum: absurdius sanè. Videmus enim saepissime gravidas, si non mammis, saltem lacte penitus destitutas, caeterarum instar quæ lac in mammis abundè coaceruantur, validiores

§ HIPPOCRATIS PARS PRIMA

crassioresque fœtus in utero gestare & per debitum tempus lacte nutrire.

His accedet hæc ratio ex hipp. desumpta : mammarum est , ut cæterarum glandularum corporis plenitudini conferre, mammarum quidem *antevertere* ut ait hipp. ergo non producere lac, sed productum in ventre, trahere & suscipere pro nutritione fœtus quod satis superque patet ; Si enim quod plenitudinem antevertit, id præstet antequam plenitudo fiat, quæ oritur à copia sanguinis (alioquin non antevertet, sed factam auferet, ut hæmorrhoidum, narium & uteri profusiones quæ sanguis deperditur,) mammæ quæ plenitudinem antevertunt, id præstare debent, subductione lactis è ventriculo pleno sese comprimente in eas ob fungosam substantiam attrahentes expressi, quo attollantur & insistentur ; Ergo lac ex sanguine mammæ implente non conficitur, sed aliunde nimirum ex ventre fertur, ut eas attollat. Ad hæc ; si lac orferetur ex sanguine lactis formam in mammis adipiscente, sequeretur quod alimenta quæ, verbi causa, hodierna luce ingeruntur, lactis formam assequerentur in mammis altera vel tertia die ; cum sanguis qui ex alimento ingesto producitur, altera tantum die ad superas corporis partes plus quàm par est non famelcentes distribuatur ; imo reliquæ illius qui ad mammarum nutritionem attrahitur, tertia tantum die, quæ idcirco *natura lex* dicitur ab Arist. ex earum substantia ad ventrem & intestina retroferantur : Attamen

tam cita & tam copiosa est aliquando generatio lactis, ut pauco tempore post cibos ingestos ea quantitate è mammis luxuriet, quæ sanguinis in toto corpore stagnantis copiam fere superat, ut in vaccis & in quibusdam mulieribus, experientia sæpe innouit.

Dicent: hanc lactis copiam proficisci è sanguine, quidam noua alimenta ingeruntur & digeruntur in ventriculo, de repente impellitur in mammas, quia nouus humor suggeritur ex ijs & in alterius locum substituitur; sed contrà; Sequeretur enim: primò quòd lactis è muliere effusi copia sanguinis in ea contenti copiam responderet, ut dictum; Secundò, eodem tempore quo alimenta digeruntur in ventriculo, lac alimentorum qualitatibus non impregnaretur; quod tamen ita contingit, ut si medicamentum purgans à nutrice fuerit haustum, puerum validè purget antequam in venas nutriticis distribuatur, quam uullo ferè modo purgat. Hincque ait Hipp. *si mulier aut capra elaterium deuorauit, pueri purgantur.* 6. Epid. sect. 5. text. 339

Obijcies; Hippocrates videtur probare lac fieri è sanguine, his verbis; *ubi autem pregnans est mulier, ei menses fere prodire non solent, præterquam nonnullis paucis. Quod enim ex cibo & potu in sanguine est dulcissimum, ad mammas vertitur, ac veluti exugendo trahitur reliquumque corpus magis vacuari minùsq; sanguine redundare necesse est:* Ergo lac generatur ex sanguine dulcissimo ad mentem Hippocratis.

Respondeo, versionem superioris textus à

B

Do. Foetio viro de Hippocratis doctrina meritiſſimo factam, non latius eſſe legitimam. Neque enim Hipp. in Græco ſcripſit, *εἰ τὸ αἷμα* id eſt, in ſanguine, ſed *εἰ τὸ ὕψος* quod nomen ipſo annuente Foetio omnem humorem ſonat in quouis corporis loco ſtagnantem, vt textus hoc modo reſtitui debeat: *quod enim ex cibo & potu in humore* (qui generatur in ventriculo) *dulciſſimum eſt, ad mammæ fertur; & proinde lac nihil aliud ſi quàm dulciſſima chili portio quæ in ventriculo eſt cibis & potibus extrahitur: quod fatiſ ſuperque colligitur ex ſequela textus qui ſic affertur a Foetio; quod hoc modo contigit, ſunt autem quædam mulieres quæ lac non habent, eaſque lac ante remuſ deſiit, eaque ſolidam & denſam carnem habent, adeoque cum via denſa ſit, neque ex ventre ad mammæ fatiſ humoris deſeruat; quæ patet, lac eſt ventre ad mammæ deſerri, ac proinde pinguiorem & dulciorem chili partem eſſe, quod latius ſuperque firmatur ſubſequentibus: ait enim Hipp. *lac autem quomodo gignatur, a nobis dictum eſt in libro de natura pueri: in quo vt mox aperietur, lac nihil aliud eſſe docet Hipp. quàm dulciſſimam & pinguiſſimam chili in ventriculo ſtagnantis portionem, quæ inter venarum plenitudinem in vaſa lactea, ex iſſique in mammæ & vterum deriuatur: in vterum quidem grauidarum, vt puer in eo nutriatur per os: ad mammæ, vt dum natura, nimia venarum plenitudini, foetus extra vterum exit ſtentiſ nutritioni provideat. Quod enim lac pinguior ſit chili pars quæ in prima concoctio-**

DE NATURA LACTIS. II

he ex alimentis in ventriculo facta in corpus proficit, patere videtur ex hipp. qui sic effatur: *quod dum incalescit primum omnium diffunditur (quale est lac) pingue est.* Quod vero hac eadem ratione portio sit dulcior chili quæ à propria natura facile multumque diffunditur, patet his hipp. verbis: *dulcia in pauca mole multum diffundunt.* Hincque etiam fit, ut lac facile vertatur in bilem in corpore calido; quia pars est pinguior chili; *biliofam autem à pingui,* ait hipp. Lib. de car. 2. de nutras. 6. Epid. 6.3

Hinc etiam *quædam mulieribus sanguis colligitur in mammis,* lac non generatur ex eo, sed *insania denunciat.* Quidquid enim dulcioris pinguiorisque chili producitur in ventriculo, in mammis non exprimitur per vasa lactea, sed derivatur in venas in quibus facessit in sanguinem, cuius portionem dum mammae coguntur lucrifacere eaque attolluntur, futura insania non leue occurrit argumentum; in multo enim sanguine atra bilis et copia reperitur, iuxta hipp. *Ex quibus sanguis, atra bilis,* qua cerebrum corruptente insania fieri consuevit. 5. aps. 40 6. Epid. 6.3

Hinc etiam mulieres lactantes crebris aliquando pustulis deturpantur à falso humore, propter dulciorem pinguioremque chili partem quæ similis sanguis enascitur, à fœtu exhaustam, in earum venis prædominante, & ad extremum corporis ambitum effuso: sedantur autem hæc pustulae, cum lactare cessant, ob temperatum dulcioris sanguinis permutatione salum humorem æstivo tempore: hoc enim

B ij

12 HIPPOCRATIS PARS PRIMA

potissimum microcosmi sicut megalocosmi in se
 ad viscera deuolvente externæ corporis partes hu-
 more nutriculo veris sequaci veluti tumescen-
 tes. in inutilem & morbosum sensim remit-
 tunt venas è quibus mira ignis partes exter-
 nas internasque diu noctuque illustrantis vi-
 cissitudine per vesicam & aluum cum vrina &
 fœcibus subducuntur huiusce rei experientiam
 apud hipp. reperias, his verbis: *lactanti, quæ su-
 la per totum corpus eruperunt, quæ ad statum conse-
 derunt, ubi lactare desisset lac ergo non genera-
 tur à sanguine, sed est portio pinguior & dul-
 cior chili, quæ dum in ventriculo comprimitur
 & à matris attrahitur, si venæ corporis nu-
 triculae necessario restagnent humore, ad mam-
 mas tendit per vasa lactea; sin minus, in venas
 prædictas deferuntur citra lactis significationem
 in mammis; quod dissectione corporis ulterius
 confirmatur: si enim quis canes macilentos co-
 pioso cibo nutritos quatuor aut quinque horis
 post pastum euisceret, extraque consulat, lactis
 copiam in vasis lacteis inueniet; quia quidquid
 tunc temporis superest pinguioris alimenti in
 ventriculo ad vasa lactea exprimitur, cessante
 venarum plenitudine per ea seu per radices ut ait
 Arist. in venas deferendum. Quod si substantiæ
 intra vasorum lacteorum cavitates albescens
 coctione experientiam facere quis velit, num
 lac sit, nihil aliud esse competiet.*

à epid.
 sed. 2.

4. de gen.
 re anim.
 cap. 4.

Quod autem ut lac, quod tum in viris tum
 in mulieribus generatur, in mammis mulierum
 sui significationem exhibeat, necessaria sit re-

pletio venarum per quas sanguis distribuitur non tantum patet experientia supra scripta : sed etiam ex eo quod , vt dictum , *mamma corporis plenitudinem anteuertunt* subductione lactis è gland. ventriculo , è quo facessere posset in venas : necessaria ergo est repletio earum citra quam mammae vix vnquam lactis copia intumescere poterit ; hincque ait Hipp. *quibus nec grauidis nec puerperis lac in mammis apparet, mensiuu suppressa esse debere* : ex sanguine enim menstruo à mammis attracto , aut in eas reuulso non generatur lac , sed ex illo in venas corporis nutriculas fluente plenitudo consiliatur , cuius periculum anteuertentes mammae , dulciorem pinguioremque chili partem ad se fertant , quâ attolluntur & lac emittunt. Hinc etiam muliere molam in vtero gestante lac non apparet in mammis vt ait hipp. his verbis : *certum signum est mola, quod faminis in mammis lac non generatur*. Cum enim mola in vtero , natura certante de vita generetur , sanguine nutriatur , & ex minimo incremenro ad maximum perducatur : plethora in venis vix fieri solet quam mammae debeant anteuertere subductione dulcioris & pinguioris chili. Idem accidit in primis mensibus gestationis foetus. Licet enim pauca sanguinis copia ad trigessimum aut quadragessimum secundum diem in illius nutritione consumatur , is tamen , vel primo mense per vterum excernitur , vel in hepatis vterini mola æmuli generationem facessit , nec plethoram ad vasa mulieribus conciliat , quam mammae debeant ante-

14 HIPPOCRATES PARS PRIMA

uertere subductione lactis e ventriculo: Adde quod, cum fetus dulcissima sanguinis portio- culo e matre per umbilicum adueniente nutriatur: dulcissima portio chili, id est, lac in venas maternas trahitur e ventriculo, quo natura dulcissimi sanguinis veluti iacturam in matre restituar. Hinc etiam experientia probat in permultis nutricibus, quod si solita victus rationi non indulgeant, nulla fera lactis significatio in ipsis fit. Solito enim alimento fraudata corporis partes famefcunt, venas corporis nutritulas exhaustiunt, nullaque datur mammis occasio anteuertendi plenitudinem, subductione lactis e ventriculo: quod si hae nutrices solitam victus rationem etiam si crassiore deinde repetant, lacte quamprimum diffluere solent. Vbi enim natura, similis solitique alimentum distributione e ventriculo in venas partesque famefcunt sibi consuluit, foetus prouidet copiosa lactis productione, cuius significationem in mammis intumefcentibus praebet.

His satis superque constat, lac non solum esse substantiam albam, dulcem & humidam, quae in ventriculo generatur ex cibis & potibus sed etiam quae inter vasorum plethoram in manibus exprimitur attrahiturque ad nutritionem foetus extra uterum existentis: quod autem deferatur etiam ad uterum pro nutritione foetus in eo detenti, Hipp. ratio & experientia demonstrant.

*lib. de
car.*

Hipp. quidem, dum sic effatur: *At vero puer compressis labris ex matris utero, tum alimentum*

DE NATURA LACTIS. 19

sugit, tum etiam spiritum, qui in puero calidissimus est, ubi sane mater respirat, in cor attrahit. Id est. At vero puer in utero detentus non modo ad ignis sui nutritionem, spiratum à matre in utero & membranarum huic involuentium cavitates per os & nares externum aërem trahit eumque calidiores, ut pote cum loci calore frigiditatem deponat: sed etiam lac ore sugit ad corporis augmentationem. Quod si quis roget, unde hoc quis noscit, quod puer in utero trahat & sugat, hoc illi respondere licet, pueri cum in lucem procedunt, sterces in intestinis habere conspiciuntur, & simul ac in lucem editi sunt, tum homines tum pecora, id vis per ventrem secedit: Atqui neque sterces haberet, nisi in utero sugeret, neque ut puer primum natus est, ubera sugere nosset, nisi in utero suxisset, id est, quod si frustra in rebus sublimibus curiosus quispiam, & oculorum iudicio confidens, hoc, secretiora quavis demon- *in Tymeo.* strari debere contendat, ut ait Plato, & scire petat, qua via & quomodo foetus in utero & membranarum huic involuentium ergastulo detentus lac ore trahat & sugat: Hoc illi respondere fas est, deficiente oculorum iudicio, menti rem esse committendam: Atqui puer in utero detentus faeces in intestinis gerit, quas ferè statim ab exitu ex utero, imò & ante ipsum exitum nigerrimas excernit, ut ego bis expertus sum, ad motus ubertibus, lac apprime sugere noscit: Ergo lac suxit in utero: quod praedictis faecibus materiam praebevit. Et certe à quoniam alia causa faeces istae possent procedere: Non à

16 HIPPOCRATIS PARS PRIMA

sanguine per venam umbilicalem è maternis
 venis attracto : Hic enim venularum corporis
 seu *aqueductuum* ministerio ad partes corporis
 deriuatur, pro illarum *irrigatione* : quod si ali-
 quid sanguinis in intestina per dictas venulas
 effunderetur, diuelleret eorum substantiam &
 putresceret, iuxta Hipp. effatum : *Si sanguis in*
ventrem effusus fuerit, suppuretur necesse est. Sed
 præter has rationes ex Hipp. desumptas, aliæ
 veniunt in conspectum, quæ satis superque
 patefaciunt, fœtum lac in utero sugere : Si enim
 fœtus non nutritur lacte per os dnm in utero
 degit, sed solo sanguine per venam umbilica-
 lem conflente, sequeretur, quòd quò fœtus
 grandior fieret in utero, vena umbilicalis eò
 maior fieri deberet, quod tamen est falsum : ut
 enim annotauit Arist. *eo tempore* quo fœtus in
 utero nutriti incipit lacte per os hausto, *vena*
umbilicales subinde collabuntur, & quò fœtus am-
 plius creuerit, eò adducti à ipsa contrahuntur. Dein-
 de si vera sit vniformitas naturæ & generatio-
 nis hominis & cæterorum sentiētium quæ pro-
 ducuntur ex ouo, quam longa omnium quæ in
 utroque geruntur enarratione probauit Hipp.
 in libro de natura pueri, quemadmodum pul-
 li in ouo detenti, vitellum & cæteras partes
 post formationem & nutritionem quæ fit per
 venam umbilicalem in eo residuas rostro solent
 impetere maximè omnium vitellum, qui lacti
 in ouo proportione respondet, ut ijs nutrio-
 nem suscipiant : fœtus in utero lacte per os nu-
 triri debet. Quod autem pulli in ouo degentes
 rostro

Plato in
 Tymæo.

6. ap. 20.

7. Sistor.
 anim. c. 8.

roftro vitellum & cætera quæ superfunt ex formatione & nutritione quæ fit per vmbilicum impetant, vt ijs nutriantur, docet experientia plurima anatomicorum & Philofophorum, qui in pulli ingluvie lac quoddam crudum ac veluti colliquamentum reperiffe aiunt; Arift. ipfe docet vitelli partem in ventre pullorum inuentam fuiffe fere his verbis. *Iam & pullum ipfum multum humoris lutei habet, qui demum decrefcit, procedenteque tempore totus abfumitur in ipfum pullum, cuius portio in corpore deprehenditur, ita vt decimo post die quàm exclusus est, pullus si difsectur, etiamnum ad inteftinum Paulum vitelli reliquum inueniatur.* Nec dicat aliquis vitelli partem in inteftinis pullorum inuentam descendiffe per venam vmbilicalem, ni priùs viam aperiat, qua, sine lethali venarum & aliarum partium corporis diuulfione in ea subire potuit, Vena enim vmbilicalis hepar superat inferiturque venæ cavæ superioris trunco, è quo vitelli huiusce pars si sua crassitie mortiferam interceptionem non generaffet, descendere debuiffet in venam portam, ex hac per mefarajcas in inteftina, quod sanus non admittet anatomicus.

His adde experientiam quæ omnem dubitandi locum penitus auferet, in fœtuum fcilicet ex vtero eiectorum, & ex matre mortua extractorum ventriculo, lac ab anatomicis fuiffe repertum, quod non potuit in hanc corporis partem subire nisi per os: Ergo fœtus in vtero detentus lacte nutritur per os; quidquid Arift.

C

afferre videatur contra hanc Hipp. doctrinam
 quam refert ad Democritum his verbis : *Hærent*
 2. de Gen. *& continentur animalia ex umbilico, qui ex vena*
 anim. c. 2. *dependet, per æqui librium directum ad venam qua-*
si aqueductum fluentem, fœtus membranis & secun-
dis obuolutus continetur. Qui infantes in utero ali-
antur sugentes carunculam non rectè dicunt. Idem
enim & ceteris animantibus eueniret quod tamen
nusquam videmus. Atqui lac facile per dissectiones
videre ur, si esset. Omnes etiam fœtus tum volu-
cræ, tum aquatiles & pedestres pari modo membra-
na tenues ambiunt, separantes ab utero de humori-
bus admisis, sed nec in iis ipistale quicquam inesse
videmus, neque fieri potest, ut per eorum aliquod
alimentum hauriant. Iam & quæ ouo nascuntur,
omnia incrementum foris recipere, abiuncta ab utero
aperiam est, itaque non rectè aiunt qui ita dicunt
ut Democritus. Quamuis autem Arist. in hoc tex-
tu Hipp. doctrinæ aduersari videatur, & quæ
afferuntur in eo, probare nitantur præ ceteris,
animantia in utero degentia alimentum susci-
pere per umbilicum, non autem ore, lac per
carunculam sugere, tum ex eo quòd in aqua-
tilibus, pedestribus, volucris, experientia
comprobari non possit, nec lac in utero repe-
riti, maxime in volucris quæ nascuntur ex
ouo, ut pote cum seiuncta ab utero foris incre-
mentum, idest, materiam incrementi purà
albam humorem sanguini proportionem respon-
dentem ex ouo recipiant; Attamen licet res oca-
lis difficilè, rationi tamen ut dictum satis so-
pèrque conspicua est; quamuis enim sanguis

solus per venam umbilicalem seu per aquaductum è matre fœtui vsque ad primam motionem deriuetur, idemque contingat ceteris animalibus in utero, volucris autem ex ovo in quo natura materiam formationi & incremento necessariam repositit; à prima motione vsque ad exitum vltra sanguinem per dictas vias è matre confluentem, lac quod fœcibus nigris materiam præbet, è matre deffertur ad fœtum per vasa lactea pro nutritione illius per os; ab-
 juncta verò ab utero animalia, nimirum volucres aliquid quod lacti proportionem respondet, putà vitellum oui rostro solent impetere, quod fœcibus, quas subuirides albasque in ovo post exclusionem pulli reppererunt naturalium rerum indagatores materiam suggerit, hoc illud annotante his verbis Arist. *Excrementum 6. de gen. etiam album eodem tempore pullus emittit, & in anim. 1. 5. alio quiddam album consistit.* Quòd si quaeras qua via an etiam caruncula per os exucta lac fœtui impertiat: videantur hac de re recentiores medici, cum nostri huiusce instituti non sit de his longiorem sermonem texere.

His sic suppositis & enodatis, difficile non erit textum superius propositum interpretari: *Cùm autem fœtus mouetur, tunc sonè lac de se significationem matri exhibet.* Id est, cum autem fœtus debitam omnium partium conformationem & soliditatem adeptus moueri incipit, tunc lac generari solet in matre; nec sine ratione: Cùm enim fœtus, solido existente ut pat est corpore, producto hepate uterino, membranis

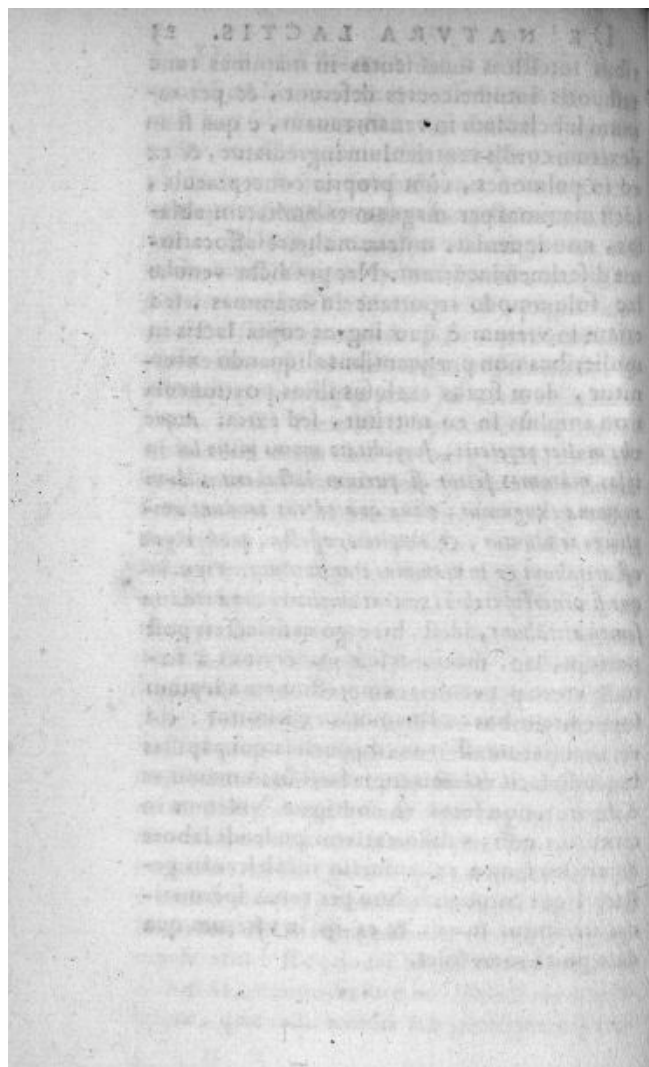
20 HIPPOCRATIS PARS PRIMA
involuentibus in necessariam molem perductis,
tam copioso sanguine non egeat quem per ve-
nam umbilicalem è matre trahat, coactuatur
ille in venis maternis, maximè cum menstrua
defecerint; quo tempore, mammae officij sui
veluti memores, periculosam matri fœtisque
plenitudinem antevetere incipientes, eam ali-
mento v̄ partem quæ in ventre primùm diffun-
ditur ad sese trahunt, & prima lactis effingunt
argumenta. *Mamma enim attolluntur & papillæ
turgescunt, neque tamen lac prodit.* Id est, hæc
enim alimentorum parte, hoc est, lacte, gra-
vidantur mammae & intumescunt, nec tamen
lac tunc temporis (si bonæ sint fœtus res in ute-
rio) ex hisce effluit; ad uterum enim, ut mox
dicitur, pro pueri in eo contenti nutritione de-
fertur. *Et mulieribus quidem quæ densa sunt corpo-
ris habitu, tardior est lactis significatio seriusq; fer-
tur, citius vero his quæ rarum habent corporis habitum;*
Id est, nec eodem temporis interstitio lac in
mammis omnium mulierum apparere consue-
vit. Cum enim necessarium sit, quò in mam-
mas feratur, ut plenitudo fiat in venis, cuius
periculum antevetatur subductione lactis è
ventriculo; in mulieribus quæ crasso densoque
corporis habitu venas facile exhaustiunt, tar-
dior est lactis significatio in mammis. Quid-
quid enim illius generatur in ventriculo vel in
venas maternas, vel in fœtum protinus detri-
uatur, nec mammæ attollit & inflat. Contra-
rium accidit mulieribus rarum corporis habi-
tum à natura adeptis: Hæ enim plethoram ad

vasa facilius patiantur, quam, mammae antequere debent subductione lactis e ventriculo; utque illæ carnibus, hæ sanguine & lacte magis abundave. Lac autem propterea nec sarsò gignitur, cum uterus factu intumescens matris ventrem comprimit, si eo pleno compressio illa contingat quod in cibo & potu est pinguisimum, foras in omentum profilit. Id est, lac ergo propterea nec sarsò gignitur, si venis sanguine plenis, ventriculus cibus & potibus impleatur, quod in ijs est pinguisimum, id est, quod ex alimentis primùm omnium in ventriculo ob fetus grandioris viciniam & copiam ciborum incalescente compressoque diffunditur in quam nutriendi corporis partem sese insinuet non inueniens, per vasa mox describenda e ventriculo & prioribus intestinis in omentum & mesenterium profilit. Ac veluti si quis corium copioso oleo perunctum imbibit, sinat, eoque imbibito corium premat, quo compresso oleum foras exilierit; sic certe ubi venter pinguedinem a cibus & potibus continet, & ab utero comprimitur, quod pingue est in omentum & carnem profilit; Id est, ut enim si quis corium oleo copioso perunctum imbibitumque premat, oleum foras exilit; idem accidit ventriculo. Si enim alimentis plenus, tum a seipso ob repletionem, tum ab utero intumescente comprimatur, pinguior chili pars olei instar e corio expressi in omentum mesenterium & vasa per corpus frusticantia mox describenda protruditur. Et si raro habitu mulier fuerit, hanc exudationem facilius percipit, si minus tardius, id est,

22 HIPPOCRATIS PARS PRIMA

quòd si mulier raro corporis habitu prædita sit, quia hæc plethoram ad vasa faciliùs incurrit, lactis exudationem citiùs percipit, mammis plethoram lactis subductione è ventriculo quamprimùm antevertentibus: sin minus, tardiùs. *Quin & pecora, cum uterum gerunt, nisi morbo aliquo laborent, potu ciboque ob eam causam pinguiora euadunt: itidémque mulier, pingui namque inculescente & candido efficta, quod uteri calore edulcatum est, in mammas expressam tendit, & in uteros quoque exigua portio per venas easdem deferitur.* Id est, Idem accidit pecoribus ac mulieribus. Illa enim cum uterum gerunt, ni morbo aliquo detineantur, eo tempore quo fœtus eorum moueri incipiunt, si potibus & cibis repleantur, pinguiora euadunt & lac habere solent, non secus ac mulieres. Quod euenit ex eo quod pinguior dulciórque pars alimētorum chili naturam adepta in ventriculo ob copiam eorum & uteri tumentis viciniam inculescente, in mammas non solùm exprimitur per vasa propria, sed etiam in uterum pro nutritione fœtus. *Ad mammas enim & uteros eiusmodi venula & cor-similes alia feruntur, cumque ad uterum peruenit, lactis formam habet, eoque exiguo puer fitur: mamma verd ubi lac exceperint, attolluntur & impleantur.* Id est, Quòd si quætas quo itinere lac è ventriculo & è prioribus intestinis corij oleo humentis instar compressis in uterum & mammas feratur: Respondet Hipp. venas qualdam dari quas recentiores iure merito lacteas appellatant, quæ radicationis suæ principia in prioribus

ribus intestinis inuenientes in mammas tunc temporis intumescerent deferunt, & per ramum subclauium in venam cauam, è qua si in dextrum cordis ventriculum ingrediatur, & ex eo in pulmones, cum propria conceptacula, idest mammas per magnam calamitatem ablatas, non inueniat, miseræ mulieres suffocationis discrimen incurrunt. Nec prædictæ venulæ lac solummodo reportant in mammas, sed etiam in uterum è quo ingens copia lactis in mulieribus non prægnantibus aliquando excernitur, dum fœtus exclusus illius portiuncula non amplius in eo nutritur, sed extra. *Atque ubi mulier pepererit, suppeditato motus initio lac in ipsas mammas fertur si puerum lactauerit; dum mamma exuguntur, vena qua ad eas tendunt ampliores redduntur, & ampliores effecta, quod iirgue est attrahunt & in mammas transmittunt. Vir namque si venerem crebriùs exerceat ampliores vena reddita semen attrahunt, idest, his ergo vasis lacteis post partum, lac, motionis suæ principium à fœtu & utero per ventris compressionem adeptum suppeditantibus, ad mammas exprimitur: cui rei non parum affert auxiliij puellus, qui papillas sugendo facit vt lactis copia facilis in mammas deferatur, non secus ac contingere videmus in coitu: in quo, valido extremi pudendi labore & attritu semen ex vniuerso incalescentis gestientisque corporis habitu per venas spermaticas attrahitur in ea, & ex ijs in uterum qua data porta ruere solet.*



PARS
SECUNDA
DE VSU LACTIS IN
CVRATIONIBVS
MORBORVM.

PARS
SECUNDA
DE VSV LACTIS IN
CURATIONIBVS
MORBORVM.

P A R S
S E C V N D A
D E V S V L A C T I S I N
curationibus Morborum.

LAC dare capite dolentibus
malum: malum & febricitan-
tibus, & quibus ilia suspensa s. ^{aps 64.}
murmurant; malum & siticulosus &
quibus biliosa deiectiones, febres acute,
& copiosa sanguinis enacuatio facta est.
Conuenit vero tabidis non admodum
valde febricitantibus lac prabere, & in
febris longis & languidis, si nullum
ex supradictis signum adsit, & prater
rationem extenuatis. Hipp. s. ^{aps. 64.}

Ad facilem explicationem eorum quæ diuina
scientiæ Princeps in hoc textu delitescere
voluit, repetendum è superiori commentario
& addendum, quòd quamuis lac quatuor hu-

D ij

4 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA

moribus corporis naturam constituentibus proportionem respondeat, eorumque materia sit, in bilem magis quam in ceteros humores faceſcere: generatur enim (vt dictum) à pinguiore ciborum & potuum ſubſtantia quæ facile in bilem ſecedit; iuxta Hipp. eſſatum. *Bilioſum à pingui*: Dulce eſt actu, quod in pauca mole multum diffundit, ac proinde facile æſtuat & bileſcit; nutriendis infantibus, qui natura humidi ſunt & calidi, ob ſanguinem & bilem in eorum temperie prædominantem deſtinatum eſt; generatur in nutricibus, quæ vt plurimum iuuentutem agunt, in quarum temperie bilis imperium obtinet, quæ ſuo exhausta, *ventriculo denunciat*, quod corpori reſarciendo neceſſarium exiſtit: Bilioſos affectus præcreat vt choleram, non ſecus ac contigit, *Bianii Pugili*, qui cum naturâ vorax eſſet, ex carniſ, viniſ, ſed maxime lactis & polentæ uſu in eam aſtate incidit: Augendo calorem & bilem malignis febribus opem affert, non ſecus ac lac, *vinum feruſactum*, *alium*, *acetum*. Cum enim febres malignæ ſymptomatis febrili ex aduerſo reſpondentibus, conſpicuntur, ab atris & frigidis humoribus ratione malignitatis ducant originem; augmento bilis quæ febrili alimentum ſuppeditat, ita curari conſueuerunt, vt ſi hæc fluxu alui protinus ſubducatur, ingens agris damnum, & vt plurimum mortem afferat; Cum ergo lac bili maxime faueat: non mirum, ſi inter remedia febrilium malignarum recenſeatur: Sal quia potenter humores atros & craſſos incidit, idem

6. Epid.
ſi B. 6.
text. 9.

4 de morb.

5. Epid.

145. coar.

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. §

præstat ; vinum feruefactum similiter : quia humoribus prædictis organum consiliat : acida etiam , quia vt ait Hipp. *nigra exaltant in sublimi attollunt.* Allium idem facit : indeque ait Hipp. *malignorum , remedia sunt , lac , allium vinum feruefactum & acetum.* De vict. rat. in morb. acur. 6. Epid. sect. 6. text. 7.

Secundò , supponendum est , lac duplici titulo pro morborum curatione in vsum adduci posse , vel quatenus sero suo purgat , vel quatenus cæteris substantiis nutrit ; quatenus purgat , morbis ferè omnibus à repletione oriundis opem affert ; quatenus nutrit , morbos diuturnos alijs remedijs vix sanabiles à colliquatione & siccitate originem deducentes aut eam accersentes eradicat. Vtroque modo varijs in locis vsurpauit Hipp. quatenus purgat , non solum in omnibus morbis in quibus ad nutritionem vitur , febre hætica , tabe , arthritide , dissenteria , & alijs fluxibus sanguinis , vlceribus renum & vesicæ , & cæteris affectibus in progressu exercitationis afferendis : sed etiam in morbis ipsis putredine meta stipatis. Quamuis enim lac vera facultate purgandi non poleat , nî cum *molier aut capra elaterium , cucumerem silue streum aut cætera purgantia deuorant* : queis vera factui purgatio contingit : attamen quia potenter deterget suo sero , quod , *alimento* , id est , humoribus *vehiculum præbet* , partes corporis ita humectat & irrigat , vt noxios humores , sero ope è corpore subducendos cogantur emittere : maximè , si è cæterorum compage solati à ventriculo & intestinis ve o purgante

6 HIPPOCRATIS PARS SECVNDA

pridie exhibitio imbutis aut irritatis attracti fuerit, aut à natura intra alui fluxum expulsi. Hac autem ratione non tam purgat, quàm purgationem arte aut naturâ inceptam conficit, suppurgat vt ait Hipp. impressum præter corpori à medicamentis aut humoribus ardorem & acrimoniæ sensum extingvens & delens.

Hoc ergo modo, lacte asinino, & sero sapissimè vtitur Hipp.

Primò in curatione morbi regij vbi sic effatur. *De inter affect.* *Alius morbus, &c.* Huic cum sic habuerit, venas perundito, & sanguinem detrahito, deinde fomento ad moto veratrum propinato, tertio verò die asinino lacte rursus deorsum aliquantulum purgato, & vt vertit Marinellus, suppurgato.

2. *de morb* 2. In curatione morbi quem pituitosum vocat his verbis: *Morbus pituitosus, &c.* Huic medicamentum purgans propinato, serum & lac asinum bibat. Quod si serum bibat, multis ante diebus medicamentum per inferiora purgans bibendam exhibito, cumque serum bibere desierit, lac asinum postea bibat.

3. *de morb* 3. In curatione febris à bile, his verbis: *Febris à bile, &c.* Cum verò ei minimè laoret, sed ad modum ventrem termina decum haurit, medicamentum deorsum purgans propinato, post aqua lac asinum aut serum, aut succum, atque bene in dato, quod si debilis fuerit, aluum infuso seruito.

4. *de morb* 4. In curatione erisipelatis pulmonis, vbi sic effatur: *Erisipelas in pulmone, &c.* Hic morbus maxime ex crapula, carniū esu, & à quâ mutatione contingit, atque alii etiâ à causis detri-

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 7

et. Huic medicamentum deorsum purgans propinato, posteaque lac asininum bibas, nisi naturalitensu fuerit. Quod si sic: neque succis, neque lacte, neque sero purgato, sed eo quod parca quantitate sumptum, plurimum foras educat.

5. In primi morbi crassi curatione his verbis: Hinc igitur ubi sic habuerit, enearo exhibitoper inferiora purgato, aut grano gnidio aut hypophaes succo; lactis etiam asinini cocti haminas octo melle affuso potui dato. Postero vero die post purgationem eadem alius porrigito.

6. In curatione morbi quem Hipp. crassum secundum vocat, his verbis: Alius morbus crassus, &c. Huic ita habentis ventrem inferiorem per hippophaes purgato, superiorem vero per veratrum, caputque tetragono purgato, cumque per veratrum purgatus fuerit, postridie lacte asinino cocto, aliquanzulum purgato, & ut ait Marinellus, suppurato. Tertio autem die caprino cocto eodemque sane modo quarto & quinto.

7. In curatione morbi comitialis de quo sic effatur: Morbi comitiales aut partium resolutiones fiant, &c. Recreatis viribus & ad iudicaciones adhibita consideratione si non leuetur, ventrem superior in medicamento purgare oportet, ad inferiorem vero alium nisi per infusum subducatur, lac asininum coctum exhibeto, nec minus quam duodecim haminas bibas.

8. In curatione vlcerum capitis, his verbis: Vlceribus caput impletur, &c. Cum sic habet, medicamentum ei exhibeto, quod pituitam & bilem sursum purget, siquidem frigus fuerit, ubi prius fo-

§ HIPPOCRATIS PARS SECUNDA

uerit & calida laueris. Deinde trium dierum intermissione facta, caput purgato posteaque medicamentum deorsum purgans bibendum dato, & si anni tempus opportunum fuerit, serum deinceps propinato, sin minus lac asininum. Post purgationem autem cibus quàm paucissimis utatur, maximèque aluum subducentibus, neque lauet.

2. de morb 9. In morbo quem liuidum vocat ex eo quòd labra & oculorum candida liuescunt, & corpus interdum ex liuido cum virote pallefcit, vbi sic effatur. *Morbus liuidus, &c.* Huic medicamentum tum supra tum deorsum purgans propinato, aluum subluo & ex capite purgato. Calida quamminimùm lauet, verùm vbi lauerit insoleat, serum & lac asininum si anni tempus ferat, bibat.

2. de morb 10. In affectione melancholica quam sub nomine morbi cura grauis descripsit. *Cura grauis morbus, &c.* Veratrum huic propinato & caput purgato, post capitis purgationem medicamentum per inferiora purgans bibendum exhibito, & postea lac asininum.

2. de morb 11. In primo morbo quam à nigro vomitu nigrum morbum indigitat hinc verbis: *Morbus niger, &c.* Huic medicamentum purgans crebriù propinato, & serum & lac si anni tempus ferat.

2. de morb 12. In secundo morbo nigro, &c. Huic medicamentis per inferiora & superiora purgato, postea lac asininum bibendum exhibeto.

lib. de in- 13. In longo alui profluuiò è cerebro orter aff. g. cinem deducete his verbis: *Longum alui profluuium,*

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 9

fluuium, &c. Hunc veraro in potu exhibitio & capite pituita purgatio, supra reficcato, lacte cocto aluum eluito, deinde reliquam curationem per cibos & portiones quibus aluus & totum corpus exsiccetur adhibeto.

14. In morbo hepatico: Morbus hepaticus, *Ibidem*, &c. Medicamenta verd etiam qua in lateris morbo ad dolorem exhibentur, insuper bibat, lac quoque caprillum ad quatuor haminas tertia mellis parte ad mixta ieiunus bibat.

15. In altero lienis morbo: Alius lienis morbus, *Ibidem*, &c. Hunc ita habentem iisdem quibus priore curato, nisi quod medicamentum sursum purgans minimè dederis. Rursum verd cacco gnidio purgato. Postero die quoque lactis equini cocti octo haminas melle affuso exhibeto. Sin minus lactis bubulo aut asinino cocto ad duos congios mel in altero populo miscere & alternatim bibere oportet. Sub vesperum post purgationem eadem qua priore exhibeto.

16. In hydrope è liene his verbis: Aqua intercus ex liene, *Ibidem*, &c. Hunc ita habentem per exordia curato, veraro supra exhibitio, infra encoro, hyppophaes succo aut grano gnidio aut lacte asinino ad haminas octo melle affuso.

17. Idem præterbit in curatione hydropis ex hepate. *Ibidem*.

18. In morbo coxatio: Morbus coxarius, &c. *Ibidem*. Haic verarum aut scammonii succum deorsum purgans propinato. Post huiusmodi verd purgationem postero aut tertio die admoto fomento lacte asinino suppurgato.

- Lib. de 19. In fluore uteri mulieris sterilis quæ
nat. mul. concepit, &c. Huic medicamentum sursum &
deorsam purgans propinandum & lac asinum aut
serum postea bibendum, uteri medicamento quod
minimè mordeat purgandi.
- Ibidem. 20. In hydropo uteri prægnantis de qua
sic effatur: Si aqua in grauida uteris suborsue-
rit, lac & meconii, id est, pepli aquas purgan-
tis succum propinare oportet, quoad fœtus moueri
incipiat.
1. de morb 21. In utero humidiores, ad quem si biliosa
mulier. confluant medicamentum quod bilem purget, ex-
hibendum (ait.) Si autem salsuginosa, lac & vi-
num alioque præsidio.
- Ibidem. 22. Mulieri pituitosa grauida aut potius pi-
tuitoso morbo laboranti post partum dare oportet (ait) pharmacum quod pituitam ducat & lac
caprinum coctum cum melle mixtum, quibus sa-
pe oblati si non cedat, nasturtium exhibendum
aut cathinum, aut eneorum, aut polipodium,
aut serum, aut ex salibus compositum medicamen-
tum & quæcumque pituitam laxant & foras edu-
cunt.
2. de morb 23. In fluore uteri in quo expurgatur qua-
mulier. le quid ex ovo crudo pallidum, subalbidum,
quod vlcus in pudendis excitat, &c. Hac
si valida fuerit veratro purgetur, sin minus me-
dicamentum quod pituitam & bilem educat exhi-
bendum. Post medicamenta autem plurimis die-
bus serum coctum cum pauco sale potui exhibeto
vesperi autem eadem facito. At si natura, lie-
nosa, fistuosa, sanguine defecta fuerit, neque se-

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. II
rum, neque lac bibat, alioqui per medicamentum
deorsum purgato.

24. In uteri strangulatione si dolores cessarint, *ibidem.*
medicamentum deorsum purgans propinato, postea
que lac asininum aut serum bibendum prabeto, nisi
ab ortu lienis affectibus obnoxia fuerit, aut san-
guine defecta, aut decolor, aut aures tinnientes
habuerit, quibus cognatione quadam a inuentio
morbis in consuetudinem veniant.

25. Si uteri ad hepar ventantur, &c. ubi sa- *ibidem.*
naueris medicamentum deorsum purgans potui exhiben-
dum, quod bilem purget, si quidem biliosa fuerit,
si vero pituitosa quod pituitam, deinde lac asi-
ninum decoctum propinandum, uteris odoratis foven-
dus.

26. Si uteri ad latus inflammatione laborant, *ibidem.*
&c. ubi cessarunt totum fovero, deinde si quidem
biliosa fuerit, medicamentum deorsum purgans quod
bilem ducat potui dato; si vero pituitosa quod pi-
tuitam & lac asininum aut serum caprinum deorsum pro-
pinato: At si lienosa fuerit, neque lac neque se-
rum propinato.

27. Si uteri clausi fuerint, &c. Cum sic ha- *ibidem.*
buerit medicamentum deorsum aut sarsum purgans po-
turi exhibero si indigere videatur, lac asininum aut
serum exhibero.

28. Si uteri ad medios lumbos se conuoluerint,
&c. Cum ad suum locum redierint, medicamentum
deorsum purgans bibendum dato; lac asininum si mini-
me lienosa fuerit.

29. In uteri erysielate, &c. Hic morbus si *ibidem.*
pregnantes inuadat, interficit, alioquin medallant

12 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA
adhibere, & lac asinum propinare & purgare
oportet.

2. de morb 30. In febre mortifera dicta, in qua (ait)
ubi vires valuerint, molli medicamento ad vires
admoto aluam per inferiora purgato, deinde lac
asinum propinato.

lib de vict 31. In cholera sicca, in qua ni morbus al-
tat. in num subducentibus, clisteribus calidis & pin-
m. lib acut. gibus & cæteris solvatur, si dolor minimè re-
miserit (ait) lac asinum donec purgatus fuerit,
propinato, &c.

Quid plura: lacte asino aliouè aut sero in
magna doli ad suppurgationem vitur Hipp. in
per multis alijs morbis quorum narrationem in
progressu exercitationis partim videas, partim
apud authorem quæras: omnia enim hic minu-
tatim perscrutari, tædiosum & inutile foret.

Quatenus nutrit & impinguat, lac in vsum
adducit Hipp. in morbis quos in presenti textu
expressis aut tacitis verbis recenset. Istius ergo
exercitationis non est suppurgationem lactis
ope institutam attingere maximè cum nostris
temporibus ferè exoluerit, sed tantum nutritio-
nem, & præmeditationes ad illam necessarias,
quarum prima è proposito textu desumpta, his
verbis continetur:

1. Lac dare capite dolentibus malum.

Doloris nomine duo intelligere solet Hipp.
primùm est inflammatio acuta cum febre
quam dolorem eximium indigitat. Inde quatuor
lib de nat febrium genera esse ait: præter eas quæ dolores
nom. exitulos comitantur. Generatur hæc inflammatio à

DE VSU LACTIS IN CVRAT. MORB. 13
duplici humore, à pituita nempe & à bile è
cæterorum humorum compage solutis, & ad
venas membranarum capitis nutriculas simul
confluentibus. Intercipiunt enim præ adepta
crassitie venulas, eorumque cavitatibus affi-
guntur, sistunt proinde in membranis prædictis
ignem, idest, sanguinem, quem recentiores
arteriosum vocant, Hipp. *calidum*, & Micro-
cosmiesolem qui è corde seu è *calo*, arteriarum
ministerio omnes corporis partes debito calore
perfundere, & circulari jugique motu in ven-
as insilire consuevit; ignis membranas incendit,
exsiccat, conuellit, mordet, dolorem infert,
& aliquando pituitam & bilem cum
paucò sanguine in earum substantiam trahens,
conculcat in tuberculum, quod sæpe facessit
in pus, quo per os, nares, aut aures effluen-
te dolor soluitur vt *Echebrati caso*. Hincque ait
Hipp. *vena superuomere videntur*, idest venæ
membranarum capitis nutriculæ calidum san-
guinem qui ex arterijs in eas vt in cæteras par-
tes iugi cõmercio & circuito sese insinuare so-
let, recusare videntur, *ubi bilis & pituita eas
subierit*. Interceptis enim ab utroque humore
crassitiem adepto cavitatibus, *venula in extre-
ma sui parte calidioris sanguinis multitudine
refertæ atrolluntur & passant*, & *dolor toto ca-
pite oboritur à calidioris intemperie* quæ mem-
branarum cerebri naturam corrumpit & affa-
tim immutat; sæpius etiam in prædictæ pat-
tis substantiam humores trahit, in tuberculum
conculcat, & p̄henitidem accersit. In-

déque ait Hipp. Quæ febres hyeme siue ex vino, siue ex lassitudine fiunt, in acutas transeunt, earumque transitio sic eiusmodi. Agitatis duobus humoribus tum pituita, tum bile ubi quæ minimè conueniant, corpori admoventur, ipsi in se collecti in eam corporis partem quamcumque fors obrulerit, incidunt, fitque morbus lateralis, aut phrenitis, aut pulmonis inflammatio; vt ceteros textus in Hippocratis nostri pathologia suo tempore describendos silentio præteream.

Dices: nonne angustia venarum capitis quæ doloris causa est, à ceteris humoribus originem trahere potest; ita sanè. Hincque ait hipp. (Dolores fieri, cum bilis atræ & acrim humorum fluxiones fiunt, dolores autem ex pituita ingraunt, ubi in capite mota & coacta fuerit,) idest, dolores fiunt, cum bilis atræ in venulas partium dolentium nutriculas decumbens eas interceptit silitque partibus ignem; hinc humor acrimoniam concepit & tandem in partium substantiam effunditur; idem contingit à pituita; hæc enim si (vt dictum) venulas membranarum capitis nutriculas interceptat dolorem infert & tandem cum ceteris humoribus in earum substantiam mota facessit in tuberculom; qua in te, vinum primas tenere ait hipp. Vt enim crapula venas interceptit, calore valido caput feuit & dolorem crudeliter parit; Quod Hipp. expressit his verbis: V. hementior sorem dolor euadit, ubi caput calidom, vinum attraxerit.

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. IS

Secundò doloris nomine Hipp. intelligit do-
 lorem simplicem & solutu facilem, qui eadem
 ratione generatur ac eximius, nimirum à ca-
 lore maximè si crassior flatus ex inferis corporis
 partibus ad superiores euehatur, venasque in-
 tercipiat; factà enim intra venulas membrana-
 rum capitis à flatu crasso præclusas angustia,
 dolor accidit ab igne & microcosmi sole, qui
 ex arterijs in partis prædictæ substantiam irruit,
 eam ferit, & palpitationem venulis in extrema
 parte illius multitudine refertis inducit. Hinc
 ait Hipp. (Capitis dolores vna cum febre ob
 hanc causam oriuntur. Sanguinis in capite vijs
 angustia contingit cum aere replentur, eaque
 repleta ac distenta capiti dolorem afferunt.
 Sanguis enim vi pulsus cum calidus existat,
 (arteriosum intelligit) per angustam viam
 transire celeriter nequit, quod cum multa re-
 morentur, quæ impediunt, & obstruunt,
 eamque sanè ob causam pulsationes circa tem-
 pora contingunt.

His demonstratis arduum non est explicare,
 quòd quamuis lac dolori capitis conferre pos-
 set, si humoribus illius causis arte & industria
 è corpore suppurgandis præciberetur, quo-
 modo in ijs quos longo viu sine alijs cibis præ-
 terquam vesperi nutrire & à morbis infe-
 rijs describendis liberare est animus, noxam
 inferat. Cum enim biliosa naturæ sit, & in
 pauca male multum diffundat, si capite dolen-
 tibus ad nutritionem exhibeatur, de repente ad
 caput, vini instar, attrahitur, venas interci-

pit, & sistendo ignem, valido calore membranarum ferit; si dolorem eximium putat inflammationem, & phrenitidem non accersat ut
 3. epid. 13. Appollonio Abderæ contigit, simplicem parit, in quo pituita in cerebro præ calore funditur, & ad inferas corporis partes decumbens per urinas evacuat.

2. *Malum & febricitantibus.*

Quod omnes febres oriuntur à bile, è venis maioribus quas (languinis fontes) vocat Hipp. aut è venulis partes intertextentibus, calida versus cor effluua expirante, nihil verius. Bilis enim sola inter humores facile potest ignem concipere, cum inflammabilis naturæ sit,
 4. de morb. copiosus & melius febri alimentum suppeditet, & in corpore dispersa aut firmata morbum cum prioribus corroborat.

Et certe: si febrium differentias breuibus verbis attingere nobis liceat, omnes à bile procedere facile erit in confesso. Hinc hait Hipp. (febr. mag. hom. Lib. de wat. hom. bres magna ex parte oriuntur à bile, quarum sunt quatuor genera præter eas quæ dolores eximios comitantur. Earum autem nomina sunt, continens, quotidiana, tertiana, quarta. Quæ continens appellatur ex copiosissima & meracissima bile prouenit, & per quam breui iudicatur. Corpus namque vehementi calore incalecens, neque vnquam refrigerens celeriter colliquescit. Quotidiana secundum continentem ex plurima bile ortum habet, præ alijs citissime liberat continente eò longior, quò ex paucio è bile prouenit, quodque in ea corpus

corpus quietem habet, quod in continente, nullo vnquam tempore quiescit. Tertia verò, quotidiana longior, & à pauciore bile fit, quoque diutius in ea quàm in quotidiana corpus quiescit, eò diuturnior hæc febris est quàm quotidiana. At quartanæ in reliquis eandem rationem obtinent, tam quia in his corpus liberalius refrigeratur, iisque ab atra bile is cumulus accedit, vt non nisi ægrè depelli possint.

Hoc textu patet, non solum febres putridas, quarum causa in venis maioribus hospitatur, *putrâ* essentielles continuas & intermittentes *ex parte*, idest secundum causam vnde calor exoritur, à bile originem ducere, sed etiam comitatas & accidentales quas Hipp. febres quæ dolores eximios comitantur, indigitat; quæque vt dictum antèriùs, à pituita & à bile in venulas partium nutriculas confluentibus generantur. Hac ergo incensa calidisque effluuiis cor impetente febris fit, quæ focium & pituitosum humorem dissoluit, Et ita, malignitatè quæ à crasso humore procedit, remedium affert; vt Hipp. scripserit, *in dolore lateris, Lib. de febre* per septem dies non esse sedandam; ne locis in humore contratio & focio ob febris cessationem *hom.* bilisque subductionem diarrhea factam recrudescente morbus periculosus euadat.

Dices: si omnes febres orientur à bile, cur ait Hipp. *Si febris fit non ex bile orta, multa aqua calida capiti superflusa febre soluit.* Respondeo Hipp. ita intelligendum esse: Si febris

fit, non quæ oritur à meracissima bile, qualis est continens, sed alia quæ ex duplici humore trahit originem, vt maligna aut intermittens, quorum humorum alius malignitatis aut frigiditatis, alius febris est causa, multam aquam calidam capiti superfusam febrem solvere vt Mercurio, capitis enim calefactio perfusionibus calidis facta bilem fouet & auget, hæc facili incendio socium aduersumque humorem, olei instar super ignem in vase impositi incensique aquam simul permixtam, dilucit & febrem soluit vt dictum; quod non euenit in febre continente quæ à meracissima bile ortum ducit. Calidæ enim aquæ superfusione capiti facta, bilis, & à bile febris ingrauescit.

Si ergo quis febrem putridam à bile, vt dictum, oriundam patiat, lactisque vsui indulgeat ad nutritionem, malum esse rectè ait Hipp. hoc enim corpus impurum lædit, putredinem ignemque auget, à febre intermittente simplici, duplicem, tandemque continuam & alios graues affectus ingenerat; Apollonius Abdera febre detentus, cum lacte vsus esset, corpore crudo, & cocto, capillo, ouillo, insignes omnium offensiones factæ sunt. febris exasperata, tandemque phrenitidis perijt.

3. Malum & quibus ilia suspensa
murmurant.

Quòd ilia suspendantur & murmurent, ob hepar obstructum à crassis humoribus potissimum à bile, difficile non est assequi. Cùm enim bilis locus in iecore sit, in quem ne corpus cor-

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 19

rumpat, seu roxius & inutilis incola attrahitur, ut ^{Democrit.}
ex eo per alium deturbetur; si venulae quae ^{epist ad}
praedictus humor in eum locum & intestina de- ^{Hipp.}
ferri consuevit à crassa bile obstruantur, refri-
gescit hepar tum temporis, intumescit, dolet,
lien in consensum trahitur crudisque humori-
bus impletur intestina necessario calore bileque
destitura indurescunt, flatibus obmuturant,
quae ista suspenduntur: aliquando tenuior por-
tio bilis in exteras corporis partes defertur &
interum parit. Sic, Ab illo Appollonio elata erant ^{epid. 13.}
viscera; consuetus hepatis dolor longo tempore perse-
nerant à crassa bile illius venulis affixa, cutus
tenui portione in ambitum corporis effusa, sine
sane aurigaosus factus est: flatibus abundabat, &
colore erat subpallido, Quod si contigerit, fla-
nam bilem, hepate sano & obstructionibus li-
bero, ad externum corporis habitum deferri
& auriginem parere, argi non admodum ven-
tosi existunt. Quia hepar debito calore perfun-
ditur, lien pariter, ventriculus ingesta facile
digerit, nec ut plurimum, praeterquam causae
exterioris maleficio; flatu eructare solet. Hoc
sensu rectè ait Hipp. Auriginosi non admodum ^{lib. 62}
ventosi sunt.

Quod etiam ista suspendantur venter flatibus
 obmuturet ructusque à crasso humore potissi-
 mum bile praecordis refrigerantibus affixa
 trahant originem, docet Hipp. in descriptio-
 ne morbi, Quem ructuosum aut ructuscientem
 vocat, hique verbis expressit: *Morbis ructus-*
ciens: dolor acutus prehendit, venterque labat,

seipsum disicit, vociferatur, frequenter eructat, & ubi eructauerit melius habere videtur. Plurimumque verò paucam bilem vomitione reicit, quantum poculi parui mensura; dolor ex visceribus ad imam ventrem & laterum mollitudinem pertingit, eumque id contigerit melius habere videtur, venter inflatur & indurescit, sonitum edit, neque flatus neque stercus demittitur.

6 Epid.
fest. 5. tex.
26.

Hoc textu patet, morbum ructos cientem generari à crasso humore quæ venulas hepatis intestinorumque nutriculas interceptans, prædictas partes refrigerat: hinc intestina contrahuntur & indurantur, iuxta Hipp. textum *refrige ratio ventrem indurat*: Venter percussus sonum edit: flatus enim in iis retinentur, qui à leui calore diffusi tam acutum dolorem progerant: ut æger præ sæuitie seipsum disiciat, vociferetur, clamet, flatus aliquando eructet, quibus cum bile crassa affectionis vt plurimum causa, ad poculi mensuram satsum eiectis, leuius se habere videtur.

Quæ cum ita sint: quis non videat, obstructis à bile crassa hepatis intestinorumque venis, queis ilia suspensa murmurant, lactis usum pro nutritione interdicendum esse, ne prauus humor magis accumuletur & noceat, flatus qui ex humida & dulci lactis substantia in loco non satis calore perfuso sui materiam ducere consueverunt magis ac magis sæuiant, febris accedat, nausea sequatur: Sic ei qui à statibus distendebatur pars inanis intumuit & quodam modo deluit. Hinc, cum lac multum & meracius bibis-

4. Epid

set & insuper dormiisset, statim nausea & calor contigit; Lac enim ob bilis viscera obstuentis imperium in similem humorem conuertum fait, & ex eo ob vini somnique calorem incenso motoque ad ventrem febris & nausea duxerunt originem.

4. Malum & siticulosus.

Sitis nihil aliud est, quam appetitus humidus, hoc est, potus à siccitate ventriculi concitatus, cuius causa primaria non semper in eo, sed etiam in aliis, potissimum in externis corporis partibus residet: alia autem vigilias sequitur, & somno sedatur: alia somnum, & vigilijs superuenientibus cessat: hæc à nimio calore inter dormiendum ad præcordia deuoluto fit, & hyeme potissimum contingit: illa ni ingestorum vsu calidiorisque aëris haustu procedat à calida externis corporis intemperie, maxime æstate, ducit originem. Addeque ait Hipp. *Leuem 6. Epid. inter vigilandum sic somnus sedat, illam vero quæ scilicet 4. à somno orta est, vigilia interdum.* Id est, sitis quæ inter vigilandum maxime per æstatem exoritur, cum à calida partium externarum longiore ignis mora incensarum humorésque ad sese trahentium intemperie in ventriculo plusquam par est exsiccatu contrahatur: somno sedatur; refrigescunt enim tunc temporis partes externæ, nec amplius humorem è ventriculo sicciore trahunt; calor ad internas deuoluitur, hinc ventriculus humescit, *superueniente alimento, ab igne, humido, id est, superueniente è partibus externis, ad internas debito*

igne perfusas humore nutrículo, qui famem sitimque sedare consuevit. Contrarium aduenit siti quæ statim à somno, potissimum hyeme fit. Cùm enim contrahatur calor ingenti qui per somnum & hyemem ad interiora corporis refugit, aquæ nimium exsiccat, vigilijs superuenientibus, ignemque ad exterius corporis partes adducuntibus cessat. Indèque ait Hipp.

6. Epid. *Vigilantem externis partibus calidiorum, internis frigidiorum esse, dormientis vero viceversa contingere.*

Si quis ergo præ valida partium externarum internarumque caliditate siticulosus, lactis vsui, qui pro humoris sitim inferentis aut illius sequacis puræ bilis suppurgatione conferre possit, ad nutritionem indulgeat, malum esse rectè ait Hipp. Cùm lac inflammabili sua substantia calorem bilemque augeat, queis in febrem putridam transiturus est ager, ni hæc alui fluxu à natura aut arte concitato è corpore subducatur.

15. *Malum & quibus biliose deiectiones.*

Dicer aliquis: si bilis continuis deiectionibus è corpore secedat, lactis vsus pro nutritione salubris ne esse poterit? Respondet Hipp. Quod quamuis lac asinum aut serum biliosis humoribus corpore deturbandis opem afferat ut *Tricolai pueri* inferius enarrando; attamen si quis biliosas deiectiones patiarur, ad nutritionem, maximè esse periculosum. Cùm enim tales deiectiones ab ingenti humorum putredine ducant originem, & putredo ab insigni

partium corporis intemperie calida; diuturno lactis vsu ad corporis nutritionem, biliosi humoris prædicti colluies, & calida internarum partium intemperies ad augetur, magno ægrotum discrimine.

6. *Malum & quibus febres acutæ.*

Quod omnes putridæ febres oriuntur à bile dictum superius acutæ potissimum quæ à *Lib. de nat. hom. 1. de morb.* *mercurio & copiosissima bile* procedunt. Si ergo hanc humorem ex externo corporis habitu & ventte in venas derivari, in ijs coaceruatur incendique contigerit ut ait Hipp. lactis vsu præterquam ad suppurgationem præscripto magis coaceruatur, incenditur, & ingenti æstu per venas furians vel citam homini mortem præ calore putrido, vel longo tempore, præ induc-
ta febris hæctica siccitate conciliat.

7. *Malum & quibus sanguinis euacuatio facta est.*

Cur lacte statim reficere eos quibus ingens sanguinis deperditio facta est, malum sit, explicare non est tam in promptu: quin potius bonum esse videtur. Cum enim sanguinis celer effusio, celerem nutritionem exoptulet, *4 de Gen. res profus & incocta* sit, ac proinde celeriter nutritur, quo alio alimento melius fieri poterit? Malum tamen rectè ait Hipp. quod ut intelligatur, notandum est, sanguinem esse fixum, bilis, quæ eo plus quàm patet è corpore subducto facile commouetur. Cum enim duo sint animantium principia, *1. de vit. 1. de vi.* vsu quidem, sed facultatibus omnino discrepantia ignis nimirum & aqua. *1. de vit.*

id est ; & quatuor humorum inuicem permixtorum massa ; si aqua per validas effusiones è corpore detrahatur , furit ignis intra venas ob vacuationem refrigerantes , quod super est sanguinis , sensim mouet in bilem , quæ , dum ægri reficiuntur , per diarrhæam excernitur.

Indèque ait Hipp. quibus per febres sanguinis v-

4. aph. 27 decumque eruperit copia , iis cum reficiantur venas humectantur. Dum enim nouus sanguis ad venas bile infarctas , & partes corporis nutriendas attrahitur , hic veterem humorem , hoc est , bilem , ab igne per exlucii corporis ambitum influente commotam , ad ventrem reuellit . illiusque veluti medicamentum existit.

4. Epid. Larissæ in qua sic effatur : Larissa Eudemo valde magnum & diuturnum patiebatur profuuium per ora venarum qua sunt in ano , (hæmorrhoidas graeci vocant) aded ut exanguis esset , & bilis commota ; leuiter tamen habebat toto corpore , & aluus deorsum conturbata , biliosa demittebat , & hæmorrhoides remittebant . Post epotum medicamentum deorsum purgans probe repurgatus est , ac insuper ptisana succum ebibit , & amplius aluus turbabatur , dolorque ad præcordia aderat.

Hac historia patet , ex copiosa sanguinis effusione per hæmorrhoidas facta in Eudemo bilem ita accumulata & commotam fuisse , ut perturbato deorsum corpore , id est , ut facta diarrhæa , per aluum non modò subducta fuerit à scripta , sed maximè post medicamentum purgans exhibitum (quod maximè notandum)

ptisanæ

p̄fana succo, id est ho. deati liquidioris
 v̄o, cū enim corpus reficiet, bilis à
 purgante ingesto residua ex eo per aluum se-
 cessit cū præcordiorum dolore oriundo à bile
 quæ dum per hep̄a in ventrem fertur, dolo-
 rem cordis ita p̄o generat, vt hæc de causa Hipp.
 afferat, p̄u os, cordis, nomen hep̄a concessisse
 se, quamuis ergo Hipp. lac asinum pro bi-
 lis suppuratione præscripserit iis quæ ingens
 sanguinis euacuatio facta erat; malum tamen
 esse, rectè aut ad nutritionem eorum, si bilis
 prius non fuerit subducta, corq̄ q̄ue necessa-
 rio humore non satis madeat; id enim citò in
 venas exhaustas trahitur, eas obstruit & in
 bilem magno salutis dispendio facessit. Inde in
 fluore rubro vteri vt dicitur, si sanguis purior
 & breuiore tempore fluxerit, lac bubulum præscri-
 bit.

4 de morb

**3. Conuenit verò tabidis non admodum
 valde febricitantibus.**

Postquam Hipp. demonstrauit quæ pre-
 meditationibus in considerationem adhibitis
 lac præscribit debet pro corporis nutritione,
 incipit declarare in hoc textu, quæ agris
 conferat, ac primùm quidem tabidis non ad-
 modum valde febricitantibus. Quod vt intelli-
 gatur, notandum est, duplicem esse tabis spe-
 ctem apud Hipp. quædam alia, vlcere in pul-
 monibus hærente generatur, alia citra pul-
 monis vlcus, corpus exsiccatur; hæc, febris lon-
 ga ab Hipp. dicitur in textu, à recentioribus
 hæctica, de qua inferiùs discretus; illa verò,

phthisis aut vera tabes nuncupatur. Est autem
 pulmonis exulceratio, cum sit lenta & to-
 tius corporis, maximè superiorum partium ex-
 tenuatione. Huius triplex est causa apud Hipp.
 prima, pulmonis inflammatio; nisi enim in-
 tra dies quatuordecim repurgetur, transit in
 tabem. Indèque ait Hipp. *Quicumque pulmonis
 inflammatione laborant, neque diebus indicatoris
 reurgantur, ne àm cum delirio quatuordecim dies
 superant, in suppurationis metus suspendet.* Sec-
 unda, est pituitæ tenuioris & acris aut salæ
 distillatio in pulmonem facta è cerebro (quæ
 aliquando à prima fronte superficiaria pulmo-
 ni ulcera infert, cã neque sub nomine *superficia-
 riorum ulcerum pulmonis* descripsit Hipp.) hæc
 enim pituita lenim in pulmonibus congesta in-
 pus vititur, & ab ulcere tabem inducit. Indè-
 que ait Hipp. *Distillationes in superiorem ven-
 trem intra dies viginti ad suppurationem perueniunt.*
 Tertia causa est sanguis è vena arteriosa potif-
 simùm aut ex arteria venosa in substantiam aut
 bronchia pulmonis effusus in isque putrescens;
 hincque ait Hipp. *Quibus in ventrem sanguis
 effusus est, suppuretur necesse est; a sanguinis sputo,
 puris sputum, à puris sputo, ibi sit.* Est tamen alia
 tabes apud Hipp. quam verius cachexiam quæ
 perducit ad tabem quis indigitet; generatur
 autem ab ingenti humoris putridi & è cætero-
 rum compage soliti collugie, quâ partes cor-
 poris vero genio & ultimo alimento fraudatæ
 deturpantur & tandem contabescunt. accita ve-
 lutimùm, è cerebro calidiore, in pulmonem

396. 6026.

6. aph. 20.

7. aph. 15.

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 27

acutissime, quâ eroditur ille, vlcus contra-
hit, & ab vlcere tabem infert. Famili-
aris est autem hæc tabes quæ hæmorrhoides supressæ
sunt, hincque ait Hipp. *A diuurnis hæmorrhoi- 6 aph. 12.*
bis curato, nisi una quædam seruetur, periculum
aqua intercutem vel sabis impendet. Mollicies
etiam quæ supressæ sunt menses, huic tabi sunt
obnoxie hincque ait Hipp. *Ex supressis mensibus Lib. de*
tabis periculum impendere. H sic suppositis rectè nat. mul.
ait Hipp. lac tabidis vutiterdis curandisque
conuenit, cum non modò corporis substan-
tiam tabifico calore siccatam & exhaustam hu-
meat, restituat, sed etiam vlcus pulmonis
detergeat, illiusque veluti medicamentum exi-
stat. habent enim hoc prauis & potulenti hu-
mores, vt etiam si naturæ graues sint, è cor-
pore non facillè tubducantur, ni nouus humor
ad partes infectas attrahatur, qui dum eas hu-
meat & irrigat, prauos humores & pus ex
ijs colligere cogit; indeque ait Hipp. *Quæ bibunt 4 de morb*
tur & eduntur alia aliorum esse medicamenta.

Hanc veritatem firmat Hipp. multis aliis in
locis, & prinò quidem in curatione tabis quæ
fit ab vlcere pulmonis à pituita in eum defluen-
te, de qua sic effatur: *Prinò quidem veratum Lib de*
propinandum. Et Lactiam si inuicem au- inier aff.
bubulum aut caprinum. vt supurgerit, exhibero,
lactiam bubulum crudum aqua mulsæ terria parte
admixta bibat per quadraginta dies, vt nutriatur
& impinguetur.

Secundò, in tabe quæ inflammationem
pulmonis sequitur, de qua sic effatur: *Lac hu-*

bulum & caprimum si anni tempestiva (id est si calidum æstivum quæ tempus non sit) & bibat prius tamen lacte asinino cocto suppetur , bibat ter assuetum quotidie mane lactis equini exularum trinum hauminarum mensura.

Ibidem. Purulentum etiam curare docet in eodem libro, lactis usu & vitione, his verbis; *Purulentum lacte bubulo crostivore reddatum in peccore & do so in vivo.*

Nec tamen putandum est, lac quovis tempore huiusce morbi ad nutritionem utile esse; quod nos docuit Hipp. *Qui tabidis multum feberrantibus*, interdicit. Dum ergo pus fit, quia tunc temporis fortes sunt fibres, lac exhibere nocet ut *fitolo hegesif* alia infensu scripto dum febris hectica quæ tabidos ad extremam siccitatem perducere solet, tam altas radices egit, ut humores in habitu corporis incrassari non patiantur, sed alui fluxus eos deturbat, hæc egri vitæ medicique præscribentis famæ periculosum est. Idem cavendum, cum tabes complicatur febi putridæ, aut putredini, in ea cachexia, quæ perducit ad t. b. m. Ni enim quis putredinem debitis remedijs auferat, & sero aut lacte asinino semel aut bis hausto suppeturget, *impura corpora*, longo lactis usu, *quandò plus numeret tandè magis lædet.*

9. *Et in febris longis & languidis.*

Quod febris longæ & languidæ nomine febris hectica intelligenda veniat, facile ex hoc licet conicere, cum hæc ab ipsis exordijs ita languida sit, ut tolerantissimis medicis læpius im-

ponat: tam longa tempore duret, vt annos integros superet. vt autem qua ratione generetur ad mentem Hipp. innot. scilicet.

Supponendum est, quod quem admodum duplex est anima officium alere & mouere, duplex est hominis & ceterorum animantium principium, quorum aliud omnia nutrit, id est, nutriendi corporis materiam præbet, nimirum aqua; aliud omnia mouet, id est, omnes animalis functiones exequitur, aut potius, vt ait Arist. quo tanquam instrumento anima in corpore omnia operatur nimirum ignis.

Per aquam quatuor humorum inuicem permixtorum, simul attemperatorum & quatuor elementis megalocolmi proportionem respondentium massam intelligit Hipp. quæ elementorum instar sexcentis, id est, cuiusque modi substantijs grauidas, generatur in ventriculo, perficitur in hepate, è quo per vniuersum corporis habitum venarum seu aqua ductum ministerio ad illius irrigationem & nutritionem diffunditur.

Ignis megalocolmi sol in corde, seu, animalis celo residet, in eo generatur ex aere per duplicem respirationem adueniente, & fluminis instar vt ignem solidis partibus insitum foueat, per vniuersum corporis ambitum spargitur; vtque ait Arist. Ignis perpetuo existit in nobis, & fluminis instar è corde fluit, sed præ celeritate nos latet.

Vt autem hæc duo principia necessarium corpori præstent officium, suum imperium habe

vid. rat. re debent, & inuicem superare & superari. Dum
 sol ad longissimum accedit, iacet; dum ignis
 megalocosmici solis in microcosmo germanus
 die e corde ad exteriorem corporis superficiem
 ab externo megalocosmici solis calore in-
 uiratur & suum impetum habet, *versus hac*,
 idest, aqua e venis ad predictas partes exte-
 riores corporis ab igne superante mouetur, &
 nutritio in ijs fieri incipit, *superueniente alimen-
 to, ab igne humido*, dum ou em sol microcosmi
 ad breuissimum accedit, idest, dum autem idem
 ignis de nocte & inter somnum ad interiores
 corporis oras deuoluitur, *versus hac*, idest,
 aquam e venis externoque corporis ambitu in
 easdem partes mouet & trahit, vt nutritio in
 hisce fiat, *superueniente alimento, ab igne hu-
 mido*; Attamen substantia nutritiua quae in ex-
 teriorem nutriendi corporis superficiem de die
 inter vigilandum exciderat, ad internam cor-
 poris superficiem non attrahitur, sed ignis ab-
 sentia superans & suum impetum habens nutritio-
 nem perficit, *superueniente alimento, ab aqua
 siccis*. Satis enim ex ea erumpit frigiditas, vt humi-
 dam condensare queat. Hinc dictum aliàs a no-
 bis tenebras, microcosmi nutritionem perficere:
 Quomodo enim calor externus de die humorem
 plantarum nutritiua e terra ad superas earum
 partes trahit, & vt ait Arist. Quomodo
 externi caloris ope ignis & aqua in ascensum
 festinant, e terra, vt planta fabricentur,
 tenebrae idest, frigus per noctem calido
 diurno superueniens, humorem attra-

*Lib. de
 6. r.*

*lib. de
 p. aut.*

Etiam inciallat, apponit, agglutinat, & nutritionem perficit.

Quod sic tantus sit ignis ardor in solidiore corporis substantia qui consumpta humiditate natura, aqua impetum omnino vetet, id est, qui impedit, ne substantia nutrimenta partibus nutriendis attracta in crassetur, impingatur, apponatur, corpus sensim minuitur, siccatur & ad tabem perducitur. Hinc ait Hipp. *Animus 6. Epid. humanus ad mortem usque producitur, cum vero incensus fuerit, una cum morbo corpus depascitur. text. 5. 27* Id est, ignis qui homini seu animans est, ut ait Arist. *probl. 10. aut quem veteres animam esse importane dixerunt, 2. de part. continuè producitur in corde, ut ex eo flumini- anim. nis præ celeritate delitescens instat fluxum in cap. 7. uniuersum corporis habitum, de die ad extertum & longissimum, & nocte ad internum & brevissimum; cum vero incensus fuerit, id est, cum vero super abundantiam ita conspicit, ut à substantia nutrimenta multò superari non possit, sed illam continuè superet & moueat, una cum morbo, id est, causam morbi sese tunc temporis præbens, genij fraude corporis partes depascitur, exsiccat, ad tabem perducit.*

Incenditur autem animus, id est, ignis, & una cum morbo corpus depascitur, socij hostisque principij, id est, aquæ defectu & siccitate, vel secretionem: aqua deficit, dum vel per nares, os & cæteras partes, vel propter inediam, morbos diuturnos nimium ueneris usum exhauritur, ut Grypalops satyro contigisse narrat

6. Epid. Hipp. Cum enim *venenis usus* non tantum *cau*
scit. 5. *l. faciat ob laborem*, sed etiam ob *frigiditatis*,
101. 12. idest, ob *seminis excretionem*; si plurius *il-*
2 de vit. *lius* de corpore detrahatur, quid mirum si cor-
101. *pus gerio & ultimo alimento, sine quo suo fru-*
2 de morb. *datat* ut ait Arist. *incendatur siccescat, tabem*
2 de morb. *contrahat, quem doctissimi vocens sponis & libi-*
2 de morb. *dinosi familiarem Hipp. indigitavit.*

2 de morb. *Incenditur ignis aquæ secretionem, si bilis &*
2 de morb. *cæciorum humorum compage solvatur, solu-*
2 de morb. *taque a dorem concipiat. Cum enim olei in-*
2 de morb. *stas igni melius alimentum suppeditet, febrem*
2 de morb. *patit, eamque fortem & putidam. Idem ac-*
2 de morb. *cidit à putridis vaporibus ex alijs humoribus*
2 de morb. *aut partibus ulceratis in cor elatis, quæ lentâ*
2 de morb. *dolosaque febris ingeneratur.*

Si ergo contigerit, vel putridæ febris à bile
 oriundæ vel alterius occasione maximè *ulceris*
pulmonem occupantis ignem solidis partibus
à natura infitum ita aogelcere earumque frigi-
ditatem superare, ut citrà alterius causæ mini-
sterium humores nutrículi è venis in solidas
partes attracti non satis concresecere, suum im-
petum habere, ignemque superare possint fe-
bris longa quam Hipp. vocat, enascitur, idest,
hæctica, quæ continuo ignis corpori solidæ
infiti & prædominantis impetu sensim humores
fundendo mouendoque corpus ad siccitatem
tabemque perducit. Depascitur autem hæc
febris superas corporis partes potius quàm in-
fernas, cum in partibus prædictis maior repe-
niatur humoris copia, quæ ignem ad eas solli-
citat,

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 33
citat, inuitatque, hoc attestante Hipp. his *Lib de lac.*
verbis: Superiora vasa magis humida sunt, cum *in hom.*
plures vena sint superiore parte quàm inferiore, &
capitis carnes minore indigeant humiditate.

Quod si quis post adhibitam præmeditationem necessariam talibus ægtis lac exhibeat per longum temporis interuallum, bonum esse ait Hipp. cum nihil effluxam corporis substantiam magis restituat, humectet, impinguet.

Hanc veritatem firmat Hipp. non solum in textu nostro, sed in alijs, & primùm quidem agendo de febre hectica, quæ ab ingenti feminis effusione vt Gripalopi ducit originem, vbi sic effatur: *Tabes dorsalis, &c.* Cum sic habuerit, *2 de morb*
si per exordia curandum susceperis, fomento toti corpori admoto, medicamentum per superiora purgans bibendum exhibeto. posteaque caput purgato, de nle verò deorsum purgans propinato. Ad curationem autem vere præcipuè aggredi velis. postea serum aut lac asinum propinato lac verò bubulum per quadraginta dies bibendum exhibeto. Vespere autem quandiu lac bibet. *2 de morb* sicutam sorbendam dato, à cibis autem abstinere, cum verò à lactis potu cessaueris, mollibus cibis, à paucis initio ducto, eum rescito; & quam maximè incrassato. Per annum crapula, ventre & immoderatis exercitationibus abstinere, præterquam deambulationibus, in quibus frigora & solem vitas. Tepida autem laet. Id est, Vt quis à tabe dorsali fiat immunis, purgato necessarijs medicamentis corpore, & seri aut lactis asinini semel aut bis hausti viâ suppurgato, lac bubulum quod crassioris est naturæ, per quadraginta

H

HIPPOCRATIS PARS SECUNDA.

dies assumat & à cæteris cibis abstineat, præterquam vesperi quo tempore alicam semel solbeat; ut superiorum exteriorumque partium ardor, obconceptum in ventriculo alicæ usu calorem ad internas infernasque corporis partes sollicitetur & caput relinquat, somnus hominem inuadat, pituita in sua *metropolis fonte*, idest, in cerebro inualecat, attractaque per diem ad partes exteriores & superiores substantia nutritiva incraassetur & apponatur; Cum verò à lactis potu cessauerit *mollibus cibis*, idest, parum nutrientibus, frigidis, humidis, incrastantibus indulgeat & quàm maximè impinguerit. *Imbecilla enim vitæ ratio frigida est.* Per annum à crapula, venere & exercitijs immoderatis abstineat. Hæc enim omnia corporis incendunt & siccât: Deambulationibus utatur; Per has enim dum calor natiuus ad externas partes attrahitur sanguis ad earum irrigationem defertur, maximè si æger frigus & solem vitet; Vehemens enim frigus exhausta corpora somni longioris instar exsiccat; Sol vehemens ignem natiuum ad corpus externum nimis attrahendo idem præstat: Tepida autem lauet, idest, semicupijs ex aqua tepida comparatis etiam utatur æger, hæc enim blandi suo tepore ignem in superius partibus corporis incensum ad internas infernasque sollicitant; Hinc partes superæ ad debitam temperiæ deducuntur; quæ remedijs non inutiliter addentur, cauteria fonticulos vocant, tibijs admora, & cæli mutatio per æstatem, ut posteriùs demonstrabitur.

Eandem ferè tabis dorsalis curationem lactis usu factam repetit Hipp. lib. de internis affecti-

4 de morbo

6 Epid.
lib. 4.
text. 16.

bus qui videatur.

Eiusdem effectus, id est febris hectica naturam signa & curationem diuturno lactis vsu institutam repetit sub nomine Typho: his verbis: Typhos: gignitur quidem hic morbus cum corporis humidaque putrefactum & plus a quo resiccatum fuerit. Cum igitur morbo detentus fuerit, habitus est humido, sub pallido, & vesicae urinae similis apparet, sed non intumesit, verum tenuis est, aridus ac debilis. In corpore autem praecipue clauicula extenuatur & vultus vehementer est gracilis, oculique admodum ceni, & haec quidem ex morbo contingunt. Quod si corporis color niger occurrerit, huius rei causa est, cum in venas & inter bilis atra subierit, cumque bis calor superuenierit, venulas a calore exuri & resicari necesse est, ac proinde sanguinem per venas excedere. Sic igitur afficitur. Hic tenuis & vehementer gracilis euadit, oculis raro videtur & muscas in stragulis sectatur, cibis magis grauatatur quam sanus, lichni extitit: odore gaudet, frequenter in somnis seminis profusum parit, & plerumque inter eundem ei genitura effunditur. Hic cum sic habuerit ventrem superiorem videlicet, veratro nigro purgato, inferiorem vero scammonij succo. At post purgationem eadem quae caeteris dato, & ferum, lacque bubulum aut caprinum si anni tempus fuerit, exhibito. Lac etiam asininum decoctum ut supposito, dato. Ad hunc modum curatus, intra biennium fere sanus euadit. Cibos quos velit accipiat, quam plurimum comedat, & pro ciborum ratione obambulet. Hic morbus viginti annis maiorem prehendit, cumque prehenderit, ni-

H ij

HIPPOCRATIS PARS SECUNDA

si per exordia curatio adhibita fuerit, non deserit, quin viginti anni præterierint, sed perseverat, deinde nonnullis dum curatio adhibetur, recedit. Grauis autem est morbus. Id est, Affectionum sub nomine Typhos anterioribus descriptarum ultima est quæ à recentioribus febris hectica nominatur. Enascitur autem, cum solidiorum partium innata humiditas ab igne penitus corrupta fuerit, id est, à propria putâ frigida temperie ita deflexerit, ut attractis iuxta partes prædictas humores nutrimenti sui impetum habere & concresecere non possint, sed continuo ignis in eos suum impetum habentis excessu & discrimine funduntur, diffluunt, corpore siccescente. Vbi primùm hic morbus hominem prehenderit, est perhumectio corpore, id est, tanta sit humorum liquatio ab igne ut in vapores vertantur, qui, dum somnus inuadit, ab exteriorum partium frigiditate in sudorem concresecunt, non secus ac si quis post validam corporis exercitationem aut diurnam sub sole feruente moram in loco frigido demoreretur. hinc externus corporis habitus prægresso sudore ad instar vesicæ urina plenæ madens lucescit & pallet, nec tamen intumescit, sed exsiccatur aridus & debilis præcipuè in superis partibus quas ut pote cæteris humidiores febris hectica magis inuadere consuevit. Parter circa clauiculas extenuantur, vultus gracilis est, oculi cavantur, tempora collabuntur, facies tandem ab Hipp. descripta in conspectum omnino venit. Quod si color niger agrum deturpet, is procedit à nimia sanguinis adustione in venis

In prog.

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MOB. 35
facta, quæ atrum humorem in carnes trahen-
dum fouet: At quamuis corpus vniuersum ma-
gis ac magis caleat & siccelcat, eger tamen in
phrenitidem non labitur, vt mutas & frustra
lectetur; æqualis enim est & habitualis affectio
in qua æger prope similes sanorum functiones
edit. Cibis autem magis grauatur quàm sanus.
Incalescit enim statim à cibo (quod præcipuum
est hecticæ febris iudicium: ex eo quod, ven-
tre præ alimentorum copia calorem validum
conciante *terra instar præ stercorebus in eam de-
fossis*, externisque partibus igneo febris ardore
succens, mutua frigidi & calidi dispensatio
cessat. Lichni extincti odore gaudet æger.
Hoc enim, ignis ad internas partes contrahi-
tur & superas relinquit; Semen ex vniuerso cor-
pore inter supinè dormiendum & aliquando
inter deambulandum effundit, præ calore ex-
terni corporis, qui illud in tabe dorsali recens
sponsis & libidinosis familiari in spumam agit
& liquat. Cum sic habuerit æger, venter su-
perior, idest, caput, si à fluxione ex eo in in-
feras partes decidua morbus originem trahat,
veratro nigro purgetur, inferior, scammonio;
vt bilis quæ è corpore exterius colliquescente
in eum confluit, subducatur. At post purga-
tionem eadem quæ cæteris dato; idest, lacte
asinino cocto, aut sero semel vel bis hausto
suppurgetur: tum si anni tempestas opportu-
na fuerit, bubulo aut caprino per quadragin-
ta quinque dies & plures inraassetur. hac
methodo medendi, si æger intra biennium

H iij

sanitatem assequatur, cibis gratioribus & crebris indulgeat, ut conualescentia faueat, & pro ratione ciborum ingestorum sese exerceat. Caterum hic morbus ferè viginti annis maiores, idest, iuvenes,prehendit, & per totam hanc aetatem quæ ad trigessimum quintum aut quadragessimum annum extenditur, munitati solet, maximè ætate illi congenere; aliquando tamen in totum curatur. Decedit autem quadragesimo fere anno; Quia ætas consistens quæ tunc temporis incipit, frigiditati facit, humiditatem accersit huic morbo penitus aduersam ut dicitur posterius.

10. *Si nullum ex supra dictis signum adsit.*

Postquam hipp. aperuit queis ægris lac diuturno tempore ad nutritionem, exhibendum est ne quis puret, his nulla adhibita præcautione, à medicis præferibendum esse, sic effatur: *Si nullum ex supradictis signum adsit.* Idest, lac autem tabidis & hecticis longo tēporis spatio exhibitum probè confert, modo suprascriptis præmeditationibus in considerationem rectè adhibitis præferbatur: si nimirum ægri dolore capitis non diuexentur, qui à calida illius intemperie bilis, loca ut plurimum ducit originem; si febrem acutam aut aliam seu continuam seu intermittentem à bile intra venas incensa non puriantur: si bilis infarcta non sit in venolis hepatis, è quo illa flatibus suspendat, ventremque obmuturare cogat: si secreta non sit in extero corporis ambitu aut in ventriculo, è quibus locis siticulosam hominem red-

dat : si continuis eiectionibus è corpore non subducatur : nec ingens facta sit sanguinis deperditio quæ ignem bilemque foueat : vno verbo , si bilis intra corporis ambitum secreta nimiusque ardet non prohibeat,

Ex hisce præmeditationibus , sequentes colligere , aut addere in promptu est.

PRIMA : lactis vsum pro curatione tabidorum & ceterorum , hyeme & vere præ alijs tempestatibus magis esse salubre : minus , autumno : estate , periculosum . Hoc enim tempore putà estate , bilis viget in corpore , maxime eorū qui natura vergunt ad tabem , queis ob congenerem temperiem , ætas & iuuentus quæ bili proportionem respondent , insensæ sunt admodum . Præterea quemadmodum per eam tempestatem sol suo versus terram descensu humidiorē substantiæ nutritiæ portionem ad plantarum in superis partibus succulentiarum radices mouere incipit : (Hoc illud experientibus florilegiorum cultoribus regionisque nostræ puellis , quæ rationis ignaræ , aduentante natalicio Beati Ioannis , attritos iuxta partem è qua aquosi sunt , plantarum flores gestantium vt gariophyllorum sorceulos , in terræ humentis sinum immittere consueuerunt , vt ex ijs iuxta partem attritam intumescantibus & radices agentibus nocte plantæ in lucem germinent ,) Sol microcosm humidiorē substantiæ nutritiæ portionem è superis corporis partibus squallorē induentibus , ad ventrem qui idem est sentientibus , quod terra vegetantibus mo-

Hipp. de veteri incipit: & quemadmodum aqua in contem-
 peratione, predominante, ignis augeri non potest; ig-
 nis in cunctis superantibus, forte aliquid aquae addi
 non potest, idest, & quemadmodum ubi frigus
 imperium tenet in homine per hyemem, calor
 in externo corpore augeri non satis potest ut
 frigidas humidasque affectiones expugnet.
 Inveniente ob calidam febris hecticæ æstivæque
 tempestatis naturam in partibus externis igne,
 aliquid aquae addi non potest; idest, substantia
 nutritiva in externo corpore incrassari non satis
 potest, ut calidas siccasque affectiones expug-
 net, sed quidquid è venis & ventre trahitur,
 continuo defluit, & illud magis magisque sic-
 cescit; quia in eo corporis ambitu, sola nutritio
 fit, superveniente alimento, ab igne humido, & quæ
 superveniente alimento ab aqua, sicco, nocturnis ho-
 ris succedere debet, fieri nullatenus potest; hinc
 corpora defluunt siccescunt, tabem incurrunt;
 Si ergo quis æstiva tempestate lac exhibeat, quod
 facile bilescit & calet; nonne bili & igni præ-
 dominantibus alimentum præbet, quæ corpora
 citius ad tabem deducantur; hinc Hippocrates
 dum lac in tabis doctæ curatione superius
 enarrata præscribit, videndum si anni tempestas
 ferat, addit, idest, si æstas adsit: hac enim tempe-
 state nocet. Idem repetit in curatione ulceris, &
 febris hecticæ sub nomine Typhos. In his enim
 locis, si tempus ferat, idest, si æstas non prohibeat,
 addit. præscripsit etiam lac hyeme Ætolici pueri,
 Mæsiacæ, & ceteris agris inferius afferendis.
 Nec tamen ægri per æstatem à lacte secreto,
 idest,

idest, à sero lactis sunt positus interdicendi
 Cùm enim serum, terræ Megalocosmi pro-
 portione respondeat vt dictum, igni alimen-
 tum suppeditare non potest, quia *aër igni nu-
 trimentum prabet*: Dum autem serum internam *Lib. de
 flat.*
 externamque corporis circumferentiam cum
 sanguine permeat, potenter refrigeat, tum à
 propria natura: tum quia quidquid bilis con-
 tinuo ignis hac tempestate in humores sequentis
 discrimine ex ijs secernitur, per aluum aut ve-
 sicam secum abducit. Qodd autem serum igni
 nutrimentum non præbeat docuit Hipp. dum
 enarratis tribus humoribus, de aqua, idest, de
 humore melancholico cui serum proportione
 respondet, sic effatur: *Aqua autem, idest, se-
 rum humorẽ, igni alimentum minimè prabet.* *Lib. de in-
 ser affic.*
 Et meritò quidem vt dictum, cùm frigidioris
 & siccioris nature sit, neque proinde ignis il-
 lud tam facile permeet, quàm corpora humida
 & calida iuxta Hipp. textum: *Neque per solidum
 neque per siccum, quale est serum, diutius per-
 meate potest ignis, cùm alimentum non habeat putà
 aërem, quo serum terræ æmulum destituitur;
 per humida & mollis potest, ac proinde per ex-
 teros humores, quod hac ipsius sint alimentum.*
 Dicet aliquis Hipp: in hoc textu aquæ no-
 mine omnium humorum massam intellexisse:
 sed minimè. Duplex enim est nominis aquæ
 usurpacio in homine apud Hipp. Vel enim de
 aqua simpliciter loquitur, eamque igni asso-
 ciat: vt cùm ait *Neque ignis & aqua idem sunt,* *Lib. de
 omnia tum animantia, tum homo ipse ex duobus nat. hor*

1. & 2. de constanti facultate quidem diuersis, usu vero consentientibus igne inquam & aqua: In quibus textibus, aquæ nomine massam humorum, aut potius humores citra substantiarum disceptum & secretionem intelligit: vel cæteris humoribus, pituitæ, sanguini, bili, aquam adiungit ut in textu prædicto, in libro de natura hom. de genitura, de affectionibus, quarto de morbis, in quibus textibus aquæ nomine humorem melancholicum intelligit, qui ex eo quod intra venas & corporis habitum cæteros diluit & referente Hipp. alimento, idest, cæteris humoribus vehiculum præbet, aqua, humiditatis, tenuis sanguinis qui vigilis & pauidis facit, nomen præ cæteris sibi vindicasse videtur, licet rectius sanguis ichoroides, aut ichor nominaretur.

Lib. de
nat. hum.

Quod autem lactis usus maximè proffit hyeme & vere, minùs autumno, ex eo licet conijcere, quod hyeme pituita bili contraria cum atra bile dominatur in homine: vere adhuc cum sanguine: & quemadmodum sol suo verus cælum ascensu in circulos suos reuertens, fatiscente ob frigidi superantis vires siccitate prægressæ tempestatis sequaci, humidioris substantiæ nutritiæ portionem ad externas vegetantium partes trahere incipit: Ignis natiuus humorem restituendæ corporis substantiæ necessarium ad externam corporis superficiem, adiuuante non parum extraneo morbi calore trahit & frigidi ob tempestatis naturam prædominantis ope incrassat: apponit, agglutinat. Autumno autem cum atra bile flaua bilis domi-

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 41

natur, ob prægressæ ætatis caliditatem & siccitatem; & quemadmodum in megalocolmo sol tuo versus terram descensu humores nutritivos in eam & vegetantium radices trahit; Sol microcolmi qui medicatricis naturæ remedium est, æquè ac doctæ instrumentum, in ea tempestate præ cæteris, serum humorem restituendæ corporis substantiæ necessarium, ad ventrem, qui idem est sentientibus, quod terra vegetantibus remouet, & superis partibus siccitatem accersit, indeque autumnus tabidis malus. Lac ergo hyeme, si cætera consentiant, difficile potest in bilem facessere, maxime in externo corporis ambitu; vere similiter nisi admodum prouectum sit, facilis autumnus affecto sed non confecto; quod si per illam tempestatem, putâ per hyemem, lac ægrotantibus exhibeas, quo substantiam corporis exsiccata humectes & incassas, hoc facile transit in sanguinem, quidam ad partes externas inter vigilandum attrahitur, superueniens alimentum, ab igne, humidum. Dum autem inter dormiendum apponitur, superuenit alimentum, ab aqua siccum, & nutritio perficitur; eò maxime quo pituita ob cæli frigiditatem in externo corporis ambitu ingens, nimium ignis augmentum non modò vetat, sed ita temperat ut humorem nutritivum facili negotio trahere possit, consumere & dissipare non possit, ut dictum.

His ratio non inelegans adscribetur. In usu Lib. de in-
 ciborum magis delinquitur per astatem, per hyemem ter affect.
 minus Cùm enim hyeme venter caleat, frigat

æstate, in qua exteriora corporis calent & in
 hyeme frigent; si quis tabe aut febre hætica la-
 borantes copioso lacte reficiat, Corpus implebi-
 4 de morbis & compressis a plenitudine venis calor ac dolor
 aletur, æstate quidem citius, hyeme verò tardius;
 æstate enim circumstans aër calidus est, calidior em-
 que ad se corpus trahit. At si calido adhuc ventricu-
 lo, iusto calidior homini spiritus (id est aër externus)
 adiungatur, minime mirandum est ex eo hominem
 febricitare. Cum verò spiritum frigidum hyeme ad
 ad se attrahat, multo magis corpus plenitudinem
 perferre queat, homino paruum aluum exonerante:
 Quod experientia magis comprobatur in his
 qui febre hætica conficiuntur, qui cibis ma-
 gis grauantur quam sani. vt dictum superius.

Cum enim calidam à propria morbi natura
 exterarum partium corporis temperiem obti-
 neant; vbi semel cibum sumpserunt, quia ven-
 ter eo seu terra stercore incalescit; cessante mu-
 tua frigidi & calidi dispensatione citius febrici-
 rant, æstate grauius, hyeme minus; quia æ-
 stas caliditati morbi, tempestatis caliditatem
 associat; hyems temporis frigiditate, morbi
 caliditatem temperat & refringit. Quæ cum ita
 sint: quis non videat, corpore, lactis copia
 per ætatem repleto, ingens febris periculum
 adesse: cum lac non solum copia sua, sed pro-
 pria natura calorem corporis augeat, & bilem
 generet.

Idem arguendam de regionibus quod de
 tempestatibus anni. In calidioribus enim vt in no-

stra, lactis vsus salubris vix esse potest pro corporis nutritione præterquam hyeme: In frigidiore, non solum hyeme, sed etiam cæteris, potissimum verè & autumno.

Huiusce conclusionis veritatem satis superque probat experientia. In nostris enim regionibus, lac tot ægrotantes è medio tollere consuevit, ob vsum intempestiuum suprascriptis temporibus institutum, vt non pauci medicorum, tabidis noxium esse promulgent importunè, ægri frequenti clade vsum infament, vixque illi dum summo vitæ discrimine positi sunt, res suas committî patiantur: Ego ipse dum ad Hipp. mentem, lactis vsum ineunte hyeme hectïcis nutriendis resciscendisque præscribendum esse in consultationibus assererem, tam paruam in artis socijs & parentibus ægris huiusce rei fidem à prima fronte reperi, vt sola experientia, quæ tanto remedio hac tempestate sceliciter à me præscripto, multos ægros contra omnium spem à morte vindicauit, in meam sententiam fuerint non sine difficultate perducti.

Contrarium accidit in solo frigidiore, in quo lactis vsus ita est familiaris & salubris, vt morbos ferè incurabiles penitus superet vt potius afferetur, nec, cum præmeditatione debita, sumptum, fere vnquam noceat.

Præscribant ergo nostrates medici, his queis opus est, lac ineunte hyeme, vere similiter affecto, minimum si fieri possit autumno, nisi pene confecto, numquam nisi serum solum,

44 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA

æstate, si cætera consentiant, magno ægis emolumento futurum.

Attamen quia corpora ad tabem propensorum, vel ea aut febre hectica laborantium ob ignem & bilem in eorum temperie prædominantem superueniente æstate de nouo possent diffluere, & cum vitæ dispendio in pristinum affectum reuocari: præscribere soleo, vt ea tempestate aërem mutant, frigidiorēque regionem vt montanam aut aliam niuibus per hyemen obsitam adeant: In ea enim per totam æstioæ tempestatē inclementiam sani degunt, ob fractum cæli frigiditate natuum ignem extero corpori insipientem, cuius inuulsibus in patria calidiore *superantibus*, aqua, idest, humor nutriculus eorum corporibus addinon posset, & ex ijs facile diffluere: quod si ad tabem propensi hanc cæli mutationem obleruent toto tempore quo naturâ vergunt ad eam, putâ à decimo octauo ad trigessimū quintum & quadragesimū annum, nulli dubium esse debet, quin à tanto morbo sint euasuri. Superuenit enim hoc tempore ætas consistens, quæ quia *frigida est*, & ob prægressam iuuentutem *sicca*: frigiditati, cirò humiditatem accersit vt dictum superius, quæis homines ab eo morbo in totum vindicantur.

1. de vict.
rat.

Quia vt ait hipp. ii, idest, calida & sicca natura præditi, dum senes sunt, & ad utrosque, idest, & ad consistentem ætatem & senectam proximè accedunt, maximè *sensunt*.

1. de vict.
rat.

6. Epid. Hanc soli mutationem præscripsit hipp. his

verbis. Terram mutare confert in morbis longis, *sect. 6.*
 quales sunt tabes & febris hectica vt dictum tex
 tu 9. Cum enim hi morbi dolosi sint & muſta *text. 19.*
 tionibus obnoxij, quiescant hyeme, & in lo-
 cis frigidis, æſtate verò & in locis calidis in-
 graueſcant: ſi ægri è ſolo calidiore in frigidius
 transferri & in eo integrè habitare non poſſint,
 per æſtatem in illud transferantur: vt cœli fri-
 giditate, calido morbi & naturę ſuę tempera-
 mento tunc temporis obſiſtentes à morbo ſiant
 immunes. Cœlum tamen mutare caueant poſt-
 quam ea eſt febris hectice vis, vt humoris nu-
 triculi appoſitionem in corpore penitus veret:
 hoc enim tempore, inutile eſt, vt Chæroni,
 de quo ſic eſtat Hipp. In morbis vagis & facti è *6. Epid.*
 mutabilibus, mutationes iuuant: ſed mutationes ad *sect. 6.*
 loca conuenientia fieri oportet, priuſquam vitium ali- *text. 16.*
 quod contrahatur: quale quid Chæroni accidit: &
 rectè quidem: In eo enim caſu, ideſt, vbi vi-
 tium contractum eſt, cerebrum, in quo præ-
 cipua tabidorum & hecticorum ſpes reſoſita
 eſt, cum reliquo corpori refrigerando natum,
 metropolis frigidi & humidi, pituiſque fons
 ſit, penitus corrumpitur, vt ait Hipp. ideſt, à de- *2. de morb.*
 bita temperie ita deſſectit vt omnino liqueſcat
 & diarrhœa ſpumofa vniuerſi corporis œcono-
 miam perturbet, eo, ob continua humoris
 effluuia, in ſuperis partibus omnino ſicceſ-
 cente.

Quod autem cœli mutatio in morbis calidis
 vt tabe & febre hectica per æſtatem tempeſta-
 tem faciendâ ſit in ſolum frigidius apertiffimè

6. *Ibid.*
 sect. 6.
 text. 19.

1. *de vict.*
 rat.

Ibidem

demonstravit. Hinc enim ait Hipp. *Per calidam naturam in tempore calido, cubile in aëre frigido incrascat, in calido vero extenuat.* Idest, si per calidam ac proinde siccam naturam qualis est ea quæ vergit ad tabem, quis incrascat desiderat, dum calidior aëris constitutio sævit, ægrum in regionem frigidam traducat necesse est; ut frigiditas cæli, naturæ caliditatem evincens, humor em nutriculum externis partibus nutriendis attractum diffuere non modò vetet, sed superueniente alimento, ab aqua, sicco, incrascat, & corpus impinguet. Quod si prædicta natura donatus æger, æstate læuiente in loco calido demoretur & dormiat, magis extenuatur & diffluit, superueniente solùm alimento, ab igne humido. Neque enim ex humore nutriculo in partibus externis congesto, satis frigidi potest erumpere ut eum cogat, incrascat, apponat; defluit ergo nullo negotio, & corpus exsiccatur.

Ouium experientia satis superque probare videtur, quantum ad sanitatem eorum qui vergunt ad tabem prædicta cæli mutatio conferat. Oves in locis frigidioribus & nine plurimâ per hymen oblitis natæ, continuòque enutritæ, cæteris saniores & obesiore sunt: quia per hymen in stabulis inclusæ necessario calore non destituuntur, nec per æstatem frigore: Quæ in nostris regionibus cæterisque calidioribus nascuntur nutriunturque, per hymen in ijs facile debent ob tempestatis frigiditatem: At ni sub finem veris in solum frigidius ut montanum traducantur, præ cæli caliditate

marcescunt & nullo negotio moriuntur. Hinc apud nos ouium greges sub finem veris ad montes traducendi mos inualuit : quem cum videant sæpissimè medici, cur in hominum conseruatione aliquando non imitantur.

Quod si ad tabem propensi per æstatem è calidiore solo in montanum frigidius sese conferre non possint vt moniales permultæ, *Quam ad modum arbores cum ratione caveant, æquinoctio uernali sibi comparant ad æstatis commoditatem. tum incrementum tum umbræ. ita & homines cum mente præditi sint carnis incrementum salubre sibi comparent:* *3. de vict. rat.* Caueât in tempestate æstiuâ, ne validis corporis & animi motibus, calida victus ratione, uentæ & cæteris, calidiorem siccioremque externi corporis intemperiem denuo accersant, quæ breui consumantur & pereant : benignis purgantibus rarè utantur, sero lactis potius suppurgentur, mollibus enematis, semicupiis tepidis mane & hora quarta pomeridiana vt patet institutis sese committant, calidam aëris inclementiam vitent, dormiant in loco frigido, *somnis à prandio breuibas,* parum edant, *sed læpius,* cibos autem molles, vt agendo de generatione & curatione febris hecticæ sub nomine *Thyphos* antè dictum fuit. *2. de vict. rat.*

Monendæ interim Moniales, ne iuuenulæ quarum natura vergit ad tabem maximè si usu lactis hyberno vernoque tempore hausti ab ea liberatæ fuerint, quadragesimali ieiunio corpus denuo exsiccent : aut (quod imprimis notandum :) Monendæ, vt peracta quadragesi-

48 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA

ma, vetulæ frigidioris naturæ, quò æstate calorem augere possint, solitis decem dierum exercitijs (pium perfrugium indigitant) sub finem veris: iuuenes vt tabem vitent, & per hyemen, refrigerentur, sub finem autumnu sese committant: Hæc enim, exueta quadragesimali ieiunio corpora iuuenum sub finem veris ita incendunt, vt breui in febrem lentam incidant: quæ cum, lactis vsu, per æstatem curari non possit, tantas hæc tempestate & autumno radices agit, vt nullo d. incepto remedio superari possit.

Hicce premeditationibus & remedijs addentur cauteria partibus infernis putâ tibijs maxime dextræ per longum tempus seruata, quæ ad febris hectiæ præcautionem & curationem non parum afferunt emolumenti. Hæc enim, *externâ noxâ*, igneum superiorum partium calorem ad infernas internasque reuellunt, & debitam, incenso superiori corpori, temperiem conciliant, roborantur hepar in quo *bilis locus*, residet, quam proinde *obseruato naturali circuitu* humorum ordine per aluum & vesicam repurgat. Indeque ait Hippa *calido corpori interna refrigeratio comparatur, cibo refrigerante ingestis, sole, igne, vestitu, æstiuo tempore*, quæ omnia calorem ex intimis visceribus ad exteriora trahunt, *externa noxa*, vt cauterio iniusta, ad quam natura ignem medicatricem ex internis partibus amandat.

Quod si quis in tibijs inurat, dubium esse non debet, quin hæc non solum è partibus

internis

4. de morb
Placo in
Tymao

6. Epid.
sect. 5.
sect. 24.

internis ad externas, sed è superis ad inferas calorem trahat, vt frequens experientia comprobauit. Hinc ad colicæ & suffocationis vteri præcautionem, cauteria tibiis admota maximè profunt; Cùm enim hi affectus interceptis ob inopiam à pituita aut atra bile venulis intestinalium aut vteri genio deficientium nutrimentis trahant originem; cauteria tibiis inusta ignem è superis partibus ad inferas alliciunt. hic pituitam venulis affixam liquat, fondit, interceptionem; & ab ea colicum & histericum dolorem, humiditatis intestinis & vtero, penitus dissipat, *superueniente ijs partibus alimento, ab igne, humido,* *1. de viâ. rat.*

His patet, quàm longè à scopo aberrant, plerique medicorum, in nostris potissimùm regionibus, qui vbi aliquem ad febrem lentam vergere, aut tussi detineri conspiciunt, derepente præscribunt cauteria ceruici, collo, supremo capiti aut brachiis inurenda, quæ magno ægrorum discrimine ignem ex internis partibus ad superas extremasque allicientia, febrem hecticam inducunt, inductamque maximè faciunt. Quod si in huiusce remedij non inutili disquisitione tantisper mihi liceat expatiari. Non eo quidem inficias cauteria in multis ad tabem propensis supero corpori inusta non parum esse proficua, modò tabes à fluxione è cerebro in partes inferas pulmoneſque, originem trahat. Cùm enim cerebrum *pituita fons* *4. de mo. b.* sit, vt dictum, si calore non satis perfundatur, vt potissimùm in regionibus vento borea-

li nimium per flatis, ad septentrionem per
 flumina litis contingere solet, ingentem pituita
 copiam ad sese trahens per aluum & vesicam à
 prima fronte non satis expurgat; hæc restagnat,
 in cerebro, in quo præ sui copia incalescit, flu-
 xilis euadit, tandemque in inferas partes de-
 cumbit, & varios affectus ingenerat: si in in-
 testina decidat, spumofam diarrhæam parit;
 si in venas costarum nutriculas, ijs nutritione
 fraudatis, ægros incuruat; si in penitiores
 bronchiorum recessus veteri humore infarctos,
 asthma & orthopnæam affert; si in coxendi-
 cum acetabula, ea deponit è suo loco; si in
 pulmones à natura sua spongiæ æmulos, cruda
 tubercula, & sæpius præ acuti faldedine vlcera,
 & ab vlceribus exsiccatore corpore tabem accer-
 sit. In hisce ergo casibus multisque alijs caute-
 ria supere corpori rectè inuruntur: Quemad-
 modum enim et si tremores vniuersum *Antil-
 la slymargi ladumca* corpus occuparent, Hipp.
 venam malleoli illius secari iussit; quia cum
 prædicti tremores ab vtero post partum conuulsio,
 id est, à suffocatione vteri à crassis humoribus
 aut flutibus venulas illius nutriculas interci-
 pientibus & vterum genio fraudantibus origi-
 nem ducerent; vteri conuulsioni occurrendum
 fuit venæ sectione tali quæ ignem & sanguinem
 ad vterum attrahendo suffocationem tollit, &
 vt ait Hipp. quia *ad causam ipsam & causa occa-
 sionem aut primordia deueniendum erat*: Pari ra-
 tione, si febris hectica à defluente, è cerebro
 pituita nimium in eo coaceruata, & præ sui

2. Epid.
 sect. 4.

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. SI
copia calorem, & à calore tenuitatem concipi-
piente originem trahat, cauteria supero cor-
pori inqutenda sunt; Quia ad ipsam causam &
causae occasionem aut primordia deveniendum
est. Tunc enim temporis, ignis natiuus qui
cauteriorū lenocinio ad superas corporis partes
ex internis allicitur, cerebrum debito calore
perfundit; id, pituitam cuius est fons, ceteris
humoribus prædominantem ad se trahit, &
obseruato (vt dictum) circuitus humorum cor-
pus irrigantium ordine ceteris partibus ad nu-
tritionem distribuit; quod verò reliquum est
& superfluum, in ventrem, vt per aluum &
vesicam expellatur præter cætera loca, magno
ægrorum iuuantine refundit. Idem accidit
inusto tibiæ dextra cauterio. Hoc enim non
solum ignem ex supero corporis ambitu in in-
feriorem, sed etiam cum igne bilem in eo se-
pissime stagnantem fecerantque ad hepar seu
fontem & locam illius trahit, quem debito ca-
lore ita perfundit, vt eam per aluum & vesi-
cam, magno hæcticorum, & hac de causa fe-
re hepaticorum emolumento deturbet, vt po-
sterius enatrabitur in curatione hepaticorum
vsu lactis instituta, quibus, si affectio lacte
non soluatur & eradicetur, *inustiones* iuxta he-
par præscribere solet Hipp.

SECUNDA: ex superscriptis hipp. verbis col-
ligere aut addere non est difficile: lac mulie-
bre pro præseruatione aut curatione eorum qui
vergunt ad tabem, aut ea conflictantur & cetera

torum lacte ouillo & caprillo minùs esse salubre, ouillum & caprillum asinino, asininum equino & bubulo, & inter bubulum, lac vaccae nigrae præferendum. Lac enim muliebri ceteris validius nutrit & tenuius est, ac proinde calidius; *Valida enim victus ratio, calida est*: unde quamuis, in statu sano lac muliebri pueris nutriendis salubrius sit, & ut ait Hipp. *Hic pro natura alimentum sit*; artamen dum sit recessus à naturali statu & siccitas ignea hominem adortur, faciliùs inealescit, defluit, & ut ait Hipp.

6. Epid.
sect. 4.
text. 16.
Lib. de
Alim.

Ibidem,

1. & 2 de
morb mul.

3 de morb.

Lib. de

lib. 1 qua

uterum

non gerit.

2 de vict.

rat. 6.

Epid. 6. 9

Aliis minimè alimentum est. Indeque Hipp. nullam lactis muliebris pro curatione tabidorum mentionem fecit, solisque morbis externis veteri, aut auribus à pure è cerebri tumoribus in eas deciduo colluendis, aut remedijs componendis præscripsit. Ouillum muliebri minùs nutrit, magis tamen caprillo, quod magis per aluum secedit, minùs tamen asinino, quod equino & bubulo magis per aluum secedit. Lac ergo asininum & bubulum ceteris in curatione tabescentium & aliorum præferri debet; illud ad luppurgationem, hoc ad nutritionem. Cùm enim hæc animalia *multi sanguinis sint, & quibus sanguis atrabilis*, lac quod in ijs generatur, maximè asininum sero præ ceteris substantijs abundat, quod igneo tabidorum & ceterorum calori validius occurrit, & si quid bilis ex humoribus secernitur, per aluum aut vesicam secum abducit. Ad hæc, cùm hæc animalia *crassioris natura sint, hæc ventriculo facile denunciat, quod ipsis salubrius futurum est*: lac

4 de morb

DE VSY LACTIS IN CVR AT. MORB 53
 ergo quod in ijs generatur, maxime bubulo
 craffioris est substantia, qua tabidorum & ca-
 terorum corporibus apposta non tam facile
 solet diffundere: lac autem vacca nigra, ceteris
 vaccatum preferri debet. Flauus enim color fla-
 ue bilis naturam magis sapit, niget autem. *Qua Lib. de*
lactem enim humorem raro attraxerit siue albam, siue nigrum,
siue flauum, talem colorem capillus induit:
quibus autem atra bilis, lac copiosus & cras. 3. de vict.
siue non secus ac sanguis, ni eo mox 33. morborum

Has lactis differentias, earumque varios usus
 pro infantium nutritione morborumque cura-
 tione hisce verbis obscuris describit hipp. *lac*
alienum probum, lac proprium noxium, lac alio-
num noxium, lac proprium utile. Id est, ut lactis *Alim.*
 varię sunt differentia, aliudque est proprium,
 aliud alienum: ita & usus. Lac proprium utile
 est in statu sano ut muliebre suo foetui, quia
huic pro natura alimentum est ait hipp. noxium ta-
 men est in statu morbofo superius scripto, quia
 tenuius est ceteris, facilius bilefcit, calet, dif-
 fluit, & ut ait hipp. *huic minimè alimentum est,*
 sed morbi materia: Contrarium accidit lacti
 alieno maxime bubulo & asinino, que dum
 sano homini foetui nocent, quia ipsi *minimè*
pro natura alimentum sunt: agros restitunt, quia
 recessum, à naturali statu prorsus euiscunt,
 corpora impingunt, reficiunt, & colliqua-
 tionem auferunt.

TERTIA: ex supra scriptis hipp. verbis col-
 ligere non est difficile, in vsu lactis pro
 corporis nutritione, ab alijs cibis praterquam

K

Lib. de
hem.

4. de ge-
ner. anim
cap. 8.

1. de vict.
rat.

2. de morb

2. Epid.

7. Epid.

vesperi abstinendum esse. Cum enim *venter ca-
lescat dum impletur*, æger ut plurimum siticulo-
sus euadit, lactilescit in illius ventriculo, &
ni quis, leni purgatione citius occurrat, fe-
brem putridam & ceteros affectus à bile oriun-
dos parit. Quod contingere non potest à repe-
tita per diem lactis potione. hoc enim cum res
prorsus concocta sit ut dictum ex Arist. patum mo-
ratur in ventriculo & protinus & venas & san-
guinem, & cum eo in partes corporis ignea
siccitate famelcentes exhaustasque se confert,
queis dum apponitur, veterem & morbosum
humorem, si quis in ijs superstes sit, ad venas
repellit, ut per aluum & vesicam è corpore
subducatur: vesperi tamen aliquid ciborum
concedendum: ut calore è superis externisque
partibus ad ventrem præ cibus incalescete attra-
cto, pituita in proprio fonte putà in cerebro re-
frigescat, somnus hominem inuadat, & nutritio
in externo corporis ambitu fiat, *superveniente,
alimento ab aqua sicco*. Indeque Hipp. in cura-
tione tabis quam *dorsalem* appellat, *lac bubulam
per quadraginta dies sorbendum dato* (ait) à cibus au-
tem abstineat, vesperi tamen quãdiu lac bibet, *alicam
sorbendam dato*. Hinc etiam in fluxuum curatio-
ne, ut posteriùs dicetur, ieiunium præscripsit, &
pro curatione dysenteria qua *filius Eratolai* deti-
nebatur, dum lactis usum consulit, *semel in die
cibum sumebat*, addit, eodem modo procedit in
curatione vomitus sanguinis & ceterorum
morborum, ut in ijs, & sequentibus historijs
differetur.

11. Et præter rationem extenuatis.

Postquam Hipp. pro doctrinæ suæ veluti fundamento constituit, lac tabe aut febre hec-
tica laborantibus ad curationem convenire, &
præmeditationes attulit, quæ intra illius vsum
sunt in considerationem adhibendæ: Ex hocce
veluti theoremate videtur deducere in quibus
alijs morbis conferre poterit. Sunt autem ij in
quibus ægri plus quàm par est extenuantur: &
meritò quidem. Hi enim morbi non solum à
colliquatione cerebri aut habitus corporis du-
cunt originem, vel eam accersunt, sed diuturni
sunt, qui ut ait Hipp. in his qui ambigè se habent, *6. Epid.*
id est, qui à naturâ propensi sunt ad tabem, *lib. 7.*
tam confirmant. Inter eos recensentur. *lib. 14.*

Primo: tussis inueterata e cerebro colliques-
cente tenuisque & acres humores in fauces,
thoracem & pulmonem demittente originem
ducens. Ut enim ait Hipp. Cum cerebrum colli-
quatum plurimam materiam ex se in palatum & fauces,
Lib de cot.
& pulmones reliquaque ventrem demiserit, id præ-
cipiunt homines, & ex capite distillare dicunt, &
si in reliquo corpore etiam distillat, idque cum quo-
dam calore contingit. Quæ cum ita sint, quis non
videat, lactis vsum in prædicta tussi apprimè
salutarem esse, cum humores acres educat cor-
pus refrigeret, incrasset, ut non facile possint
liquecere. quod si tussis quamvis diuturna ab
humorum copia magis quàm acrimonia & re-
nuitate procedat, quia tunc temporis modico
cibo, uti ut humor minuatur acris & salis obli-
nere, ne fundatur & acrimoniam concipiens in

partes interiores magis ruat, & corpus ex: rassis
 exsiccare, ut superflui humores abigantur, ma-
 gis quàm nutritio confert, lactis usus si non
 noceat, non multùm prodest, ut Calligeni.

2. Si vena arteriosa aut arteria venola diuel-
 lantur & sanguinem in bronchia emittant, aut
 propter fluxionem acrem è cerebro in pulmo-
 nes deciduam, exercitationem nimiam, cusum,
 Lib. de in- casti, vomitum, febrem: quia in hoc morbo graci-
 ter aff. & lem esse minimè confert, & quàm maximè vires refi-
 cere conuenit ut maximè crassus euadat ager; ena-
 cuato ut par est corpore; & seri aut lactis asini vsu
 suppurato, lac bubulum quam plurimum aqua mul-
 sa terrea parte admixta bibat, sicque conualecet.
 Ait Hipp. Quid si hac curatione sanatus sit, satis
 est: si minus, ubi eum lacte crassiorem reddideris,
 in pedore & dorso inurito. Si enim vsu bene succes-
 serit, morbum euadendi spes est.

3. Si sanguis post partum ex utero conuolu-
 to in hepar refluat, & ex hepate per venas di-
 uulsas in ventriculum effundatur, è quo per
 vomitum excludatur, purgato debitis medica-
 mentis corpore & sero lactis aut lacte asinino
 suppurato, lac vaccæ nigæ per quadraginta
 quinque dies sine cibo præterquam vesperi
 præscripsit Hipp. his verbis: Si Mulier ex partu
 Lib. de sanguinem vomat, hepatis fistula sauciata est, &
 nat. mul. dolor ad viscera procedit & cor conuellitur. Id est,
 si mulier à partu sanguinem per vomitum reij-
 ciat, venarum quæ ex hepate ad ventriculum
 tendunt aliqua diuulsa est, è qua sanguis ex ute-
 ro conuoluto in hepar refluens effunditur in

VEN-

ventriculum. Inde partes, huic, idest, ventriculo & hepatis respondentes quas pueri cor indigitant, opprimuntur & dolent. Hanc mul- 4 de morb
ta calida lavare oportet, in infernis corporis locis ut
 sanguis ad eas partes trahatur, & *repefacoria*
qua maximè admiserit adhibere, idest, & rela-
xantia per fumum ex prædictis locis inferre
quæ ingrato odore non feriant conuellantque
verum, sed suavi trahant inferiùs, & cum
eo sanguinem prædictum; & lac asinum bibe-
ndum ad dies quinque dare, quò bilis quæ post
sanguinis evacuationem cum ægri reficiuntur
ventres humectare solet, eo remedio suppur-
getur; quo factò, postea verò lac vacca nigra bi-
bendum præbere, ita ut sine cibo degat, ad dies qua-
draginta, ut corpus impinguet, & gracilitatem
in hisce morbis maximè periculosam arteat; ad
vesperam verò sesamum tritum bibat, cum cibus:
 Hoc enim maxima impinguandi vi pòllet: Mor-
 bus hic est periculosus. Repetit his verbis. Si mu- De nat.
 lier ex partu sanguinem vomat, huic hepatis fistula mulieb.
 sauciata est; hac lac asina bibat, deinde vacca ni-
 gra ad quadraginta dies, & sesamum tritum, do-
 nec probe bebeat, bibat autem lac ieiuna.

4. Dolor hepatis qui ut plurimum contingit in ijs qui natura vergunt ad tabem, longo lactis usu non parum minuitur. Cum enim bilis locus in iecore sit, quidquid illius in supetis 4 de morb
 exterisque corporis partibus quas febris lenta potissimum exficcare consuevit, ab incenso ani- 6. Epid.
 mo, idest, ab igneo calore secernitur, ad locum suum situm in hepate ob allectum ad su-

L

peras exteraque partes calorem refrigerante
 ita deriuatur, vt hepatis venas intercipiat, &
 plurimi medicorum, febrem hecticam ab ob-
 struptione viscerum originem ducere sibi per-
 suadeant, quam obstructionem, seu labem
 primariam vt è corpore deturbent, medica-
 mentis purgantibus & aperientibus validis op-
 pugnant, magno ægrotum discrimine. Hæc
 enim medicamenta, non tam ex hepate refri-
 gerato & obstructo in aluum, quàm è superis
 corporis locis incalescentibus & colliquis hu-
 mores trahunt in hepar, febri hecticæ & ob-
 struptioni fauent; qua in re grauissimè pecca-
 tur à medicis. Cùm enim hic dolor hepatis
 ab infarcta illius venulis bile ducat originem,
 hæcque ab ignea partium exteriorum colli-
 quescentium temperie: curari non potest, ni
 ad primam mali causam & causa occasionem dene-
 niendo, vt dictum superius ex Hipp. Hoc au-
 tem fit, si purgato à bile superflua, lenibus
 medicamentis corpore, & sero lactis aut lacte
 asinino per aliquot dies suppurgato, igneus su-
 periorum partium calor crebri tepentique semi-
 cupij & cauterij tibiarum dextræ, aut ad mentem
 Hipp. iuxta hepar inusti diutiusque seruati vsu
 ad ventrem alliciatur; tum si anni tempestas
 ferat, exteræ corporis partes lactis bubuli vsu
 per longum tempus demptis alijs cibis præter-
 quam vesperi nutriantur, refrigerentur, im-
 pingentur. Cessante enim colliquatione ex-
 terna partium corporis dolor hepatis cessa-
 re consuevit, quod facili experientia compro-

2. Epid.
 scilicet. 4.

batur in hyeme. Hac enim tempeltate, *quia non tam delinquitur quam aestiva*, & partes exte- *Lib de in- ter vfect.*
 næ corporis ob frigiditatem aëris ambientis non tamfacilè colliquescunt, internæque magis calent, hepar non tantopere dolet.

Hanc methodum medendi docet Hipp. in descriptione alterius morbi hepatici in qua sic effatur: Alius morbus hepaticus in quo dolores quidem eodem modo ad hepar vrgent, & color à priore differt cum malicorium referat. Contingit autem repente æstatis tempore. Oritur verò ex carnis bubulæ esu & vini nimio potu. Hæc enim omnia isto anni tempore iccosi sunt infensissima, & bilem maximè ad hepar propellunt. Sic igitur afficitur, dolores acuti ingruunt neque hora vlla deserunt, sed semper magis vrgent. Interdum etiam bilem pallidam vomit, & vbi vomuerit, meliusculè habere videtur. Quòd si vomitione non reiecerit, bilis ad oculos decumbit, & admodum pallidi fiunt, pedesque intumescunt. Atque hæc interdum quidem valde, interdum verò minùs affligunt. Vbi autem dies præterierint, quibus morbus decernit, si nihil deliquerit, dolor minùs detinet, eandem quàm priùs victus rationem instituire oportet: Nam si intempestiue inebriatus fuerit, aut rebus veneris vltus fuerit, quidne aliud minimè commodum fecerit, confestian ei hepar durum euadit, intumescit, & ex dolore pulsat. At si qua in re festinarit, derepente hepar totumque corpus dolet. Huic cum sic habuerit, primique dies præterierint, fomen-

60 HIPPOCRATIS PARS SECVNDA
tum admoueto, deinde scammonio, aliquantulum purgato, quod si venter incensus fuerit, alui infusum quod probè ducat, ex iisdem quæ priùs exhibeto. Post alui infusum lacte asinino cocto suppurgato, eiusque hæminas octo melle affuso propinato. Lactis etiam captini poculum quatuor hæminarum mensura aquæ mulsæ triciente commixto mane exhibeto. Lactis quoque captini cocti hæminas duas dato, aquæ mulsæ tertia parte ammixta aut solo melle affuso. Lac etiam equinum eodem quò asinum modo exhibeto. Quod si hac curatione morbus cesserit, satis est, sin minus internam dextri brachij venam secato & sanguinem emittito. Si verò lacte asinino tibi purgandus non videatur, lactis bubuli crudi hæminas duas, tertia mellis parte ammixta singulis diebus ad decem dies exhibeto, deinde alijs duodecim diebus aquæ mulsæ sextante affuso, potui exhibeto. De cætero verò lac ipsum ad duas hæminas donec pinguior euadat, exhibendum. At si ne sic quidem sedetur, cum hepar plurimum intumuerit maximèque prominuerit, inurere oportet, per buxeos autem fusos oleo feruenti intinctos vstionem facito, eosque donec rectè habuerit, vstioque perfecta fuerit, admoueto; aut per fungos octo crustas inurito. Si enim vstio successerit sanum reddes, ac deinceps facilius deget. At si vstio minimè successerit, de cætero nisi per alia remedia conualecat, consumptus perit. Idest: Affectionum hepatis quarum descriptionem & curationem impræsentia-

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. GI
rum suscipimus, alia est inflammationi iupe-
rius scriptæ prope affinis, & quæ Etesipelos
vocari potest. Generator autem non interceptis
à crasso humore putâ ab atra bile venulis he-
patis nutriculis, queis inflammatio fit, sed à
copiosa bile, ex vniuerso corporis habitu, ven-
triculo venisque in illud conflante, maximè
æstiuo tempore, & à nimio vini & carnum
bubularum esu. Æstas enim bilis est feracissi-
ma, vinum suo calore eam accersit, & caro
bubula sua crassitie, qua ventriculum premit
grauat, incendit. Color ægri in hoc affectu
differt à colore qui in priore morbo ab inflam-
matione originem deducente conspicitur.
Cum enim in illo sabbidus sit, à tenui sangui-
ne ob interceptas hepatis venulas in corpus ir-
ruente; in isto malicorij colorem refert, ob
bilis corporis habitum non tecus ac hepar in-
sufficiens copiam. Dolet hepar in vtraque affe-
ctione: in prima inflammationis comite, do-
lore qui ad iugulum, mammam, ob venarum
interceptarum sympathyam lateralis instar pro-
tenditur; in hac, hepar solum modò dolet acu-
tè, à bile diuisis venis in illud sauiente; ex-
cernitur autem sæpissime bilis per vomitum, &
æger sese melius habere videtur; quòd si vo-
mitione non excludatur, cum sanguine per
corporis habitum disseminata, iterum parit,
oculorum pallore & tandem flauedine conspi-
cium, pedibus præ naturalis facultatis languo-
re intumescens. Affligunt hæc symptoma-
ta, interdum valde, interdum verò mirè, pro

L. iij

62 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA

ratione causæ ea producentis : desinunt autem ,
 ubi morbus primarius diebus decretorijs fuerit
 iudicatus , maximè si æger in vitæ ratione ni-
 hil deliquerit ; Attamen ob relictum in hepate
 fomitem si vino nimium indulgeat quod bilem
 procreat , rebus venereis quæ corpus colli-
 quescit , prauæ victus rationi , qua copia bilis
 in corpore seceritur , hac ad hepar accurrens ,
 dolet , tumet , indurescit , & aliquando in-
 terceptis venulis inflammatione detinetur. Ig-
 nis enim qui ex arterijs iugi commercio in eas
 insilire consuevit , in hepar irruit , illud in-
 flammât , in externis venularum obstructarum
 partibus congeritur in quibus præ sui multitudine
 non secus ac in arterijs *astuosum quiddam pro-*
ducit. Cùm sic habuerit æger primis diebus
 elapsis fomenta bilem alterantia & emollientia
 hepatis admoueto , tum scammonio bilem ali-
 quantulum purgato ; quòd si præ affectus aut
 purgationis vehementia venter incensus fuerit ,
 alui infuso eluatur , post alui infusum , æger
 lacte asinino cocto ad octo hæminas cum mel-
 le suppurgetur , lactis caprini etiam cocti
 poculo ad hæminas duas cum tertia parte mellis ,
 aut aquæ multæ , lacte etiam equino : Quòd si
 hac curatione morbus cesserit , satis est , sin
 verò inflammatio fiat in hepate , sanguinis mis-
 sione è vena basilica opitulandum. Quòd si
 dolor à bile , è corporis habitu ob igneum ar-
 dorem & veneream colliquescente in hepar de-
 cidua trahat originem , & curatio suppurga-
 tioni lactis asinini solius vlti factæ committenda

6. Epid.

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 63
non videatur, lacti bubulo per longum tem-
pus cum saccharo ad corporis impinguationem
indulgendum. Hoc enim, deleta colliqua-
tione, bilem, & à bile, dolorem auferit: At
sitanta sit iecoris imbecillitas, vt locus qui in
eo est, hanc non satis expurgare possit, è pro-
pria substantia & reliquis corporis partibus;
inusiones iuxta illud instituendæ, vt fons bilis
robur acquirat, eam vt par est, corpori distri-
buat, quod verò reliquum est *observato naturalis* *Plato in*
circuits ordine per aluum & vesicam deturbet. *Tymao.*
Quòd si per prædicta remedia non conualescat
æger consumptus puerit.

Eandem hepatis, *sepe* (vt ait) *ad septum Lib. de in-*
transuersum expluantis, idest, septum transtuer-
ter afficit.
sum, & ex eo caput in consensum trahentis
inflammationem sub *primi crassi morbi* nomine
describit, & ne ex hac affectione *sapius recurrente*
ager consumptus pereat, *lac & serum si anni tem-*
pestas ferat per dies quinque & quadraginta bibat
(ait) vt bilis quæ ex vniuerso incensi cor-
poris habitu in hepar decidua inflammationem
& dolorem est productura eo refrigerato &
incrassato quiescat & in pituitam veluti tran-
seat.

5. Quamuis vlcera diuturna ægros in febrem
hecticam tabemque deducere soleant; ea ta-
men quæ sunt in partibus infernis corporis vt
renibus, vesica, utero, coxendicibus, & cæ-
teris, non tam facillè id præstant. Horum enim
occasione calor ad partes infernas è superis in-
nitatur & trahitur, cerebrum & partes superæ

exteraque refrigerant, aut saltem non tanto calore incenduntur vt tabem, nisi longiore spatio temporis inuehant. Hincque ait Hipp. interdum quoque in diuturnis morbis tabes non fiunt, velut in his qui renum doloribus consistebantur, qui & quibusdam aliis idem conigit, in quorum numero ille extitit, ad quem me Cyniscus deduxit. Attamen quia hæc ulcera cæterorum more nocent, seu à tumore in pus conuerso, seu à fluxione acti partes erodente, seu ab effuso in ventres, idest, in partium substantiam sanguine in pus mutato ducant originem, eadem ratione, curationem suscipere lactis vsu consueuerunt

6. Epid.
7. 14.

Lib de in-
ter affect.

Renum ulcera eorumque curationem longo lactis vsu factam sic descripsit Hipp. In tertio renum morbo, urina bubularum carniarum assatarum succo similis egreditur. Oritur autem morbus ex atra bile qua cum ad venulas qua ad renem feruntur conflaxerit, cumque consisterit, eas renemque exulcerat. Ex ulcere igitur tale quid cum urina prodit. Dolores autem in lumbis vesica, intersaminero & in rene ipso pauco tempore detinent. Deinde dolor remittit, rursusque ex breui interuallo acutus inuadit, & in tenuem ventris partem nonnumquam incidit. Huic cum ira habuerit, ventrem epibimo aut scammonia radice aliquantulum purgato, eadem que stranguria laboranti potui exhibeto, cumque dolor detinuerit; tepidiori potissimum loco dolenti admotis, copiosa calida lauato, pro sorbitione ferriam coctam affuso melle sumat, reliquaque vtilis ratione quam maximè aluum subducente vratur, VINUM.

vitiumque bibat album mundaum melle permixtum,
 aut aliud album iuuissimum probe dilutum. Hic
 morbus non desert. Si anni tempestas ferat, serum
 & lac bibat, serum quidem ad purgationem; Lactis
 autem portione uratur quinque & quadraginta diebus
 si anni tempestas ferat; qua cum feceris morbum me-
 liore statu constites, idest, Præter vlcera re-
 num quæ ab acri humore in eorum substantiam
 deciduo, aut à sanguine è venulis effuso & in
 pus conuerso superius enarrata ducunt origi-
 nem, aliud est, quod ab inflammatione in pos-
 mutata generatur. Enascitur autem à crasso
 humore pituita & bile, ob crassiciem, atræ
 bilis naturam induentibus, qui quidem hu-
 mores cùm in venulas substantiæ renum nutri-
 culas decumbunt, eas intercipiunt, sistuntque
 ignem ex arterijs in prædictas venulas insilien-
 tem; hic renes incendit, dolorem infert, pi-
 tuitam, & bilem cum sanguine in tuberculum
 diuisis venulis trahit; tuberculum tandem in
 pus agitur & in vlcus degenerat, in quo vrina
 à prima fronte colorem refert succi è carnibus
 bubulis assatis expressi ob pus & sanguinem
 cum ea permixtum, lumbi affecto reni è dire-
 cto respondentem dolorem contrahunt, cùm
 dolor in extremis percipiatur, cui ob loci vici-
 niam & officij communionem, vesica, inter-
 scæmineum, & pubis regio longo vteris
 tractu consentiunt, maximè si à prædicto pure
 & humoribus in eas partes è renum substantia
 deciduis proterantur. Remittit aliquando do-
 lor, excrta vrina, & de nouo accumulata

M

rufus tonadit, & in pubem protenditur. Aegrotia se habente, venter epithimo aut scammonio leniter purgetur, remedia interna stranguriae accendē destinata in usum adducat, fomentis tepidis loco dolenti saepius admotis & semicupijs dolorem fuget, farinam coctam affuso melle pro deterfione vlcis lumat, victus ratione aluum leniter subducente vtatur, vinum bibat album, molle mendacum permixtum melle aut aliud suauissimum probè aqua dilotum ne calefiat: At quamuis hic morbus difficile curetur attamen si anni tempus fuerit, id est, si calor non impediatur aeger serum & lac bibat; serum quidem vt suppurgetur, & humores acres & calidos qui vlcus reficere possent, è corpore detrahat; lac autem bubolum, in debita tempestate, per quadraginta quinque dies quo corpus refrigeretur, impinguetur, vlcus detergeatur; quòd si contigerit, morbum meliorem statu constitues.

6. Fluxus humorum acrim è venis in vterum facti & graui vlcere corrodescentes, lactis solius diuturniore vsu sanantur indeque ait Hipp. *Aliud fluxus: qualis ex ossatis carnibus humor purgatur, & pudendum vlceratur, & quamcumque aliam partem corporis distillando attigerit, & rigor & febris acuta, crebra, magna, simulque horror corripit. Dolores autem in omnibus fluoribus similes. Haec tota intumesit, & partibus umbilico inferioribus & cruribus; colorque auriginosus euadit. Huiusmodi autem fluor ex eo contingit, cum sanguis exturbatur aliquantulum biliosus extiterit, neque*

2 de morb
mulier.

purgatus fuerit. Cum sic habuerit, medicamentum bibendum exhibendum, si quidem valida fuerit ex veratro, si verò debilis fuerit, ex radice & elaterio, & postremò lac caprinum, aut medicamentum quod deorsum bilem & pituitam purget, exhibeto Vteros autem medicamento ex brassica succo colluto. Deinde medicamentū purgans potui exhibeto, ulceraque butyro, resina, mirrha, argenti flore limbo mirrhi autem & salvia ex aqua, decocto tepido perluatur. Cibis autem utatur, neque salis, neque acibus, ut ne mordax urina reddatur, & marinis abstineat; carnibus bubulis, ouillis, parcinis, reliquis verò carnibus coctis utatur. In cibo panē assumat & vinū adoratnm vetus nigrū bibat, quibus factis si non conualescat, totā fouero, & postero die medicamentū purgans exhibeto, deinde ex intermissione, rursus deorsum purgans, & si quidē fluor perseveret, post medicamenta decoctū serū quotidie potui prabeto, sub vespere verò solitionibus utatur, vino verò dulci albo. Quidā si serū desit, lac asininū coctū diebus quatuor bibat, vespere autem eiusdem utatur. Post hac autem lac bubulū calidū per quadraginta dies bibat, & per diem (ut ita dicā) nihil edat. Id enim est optimū, cum ab huiusmodi lacte purgetur, nutriatur, fluorque obtundatur. Vespere in cœna auculariū carnem asiā paucā sumat, & panis subincineritii parū: vinum verò nigrū vetus generosum insuper bibat, quoad lac hiberit, si copiosa eam & acre aliquid commoneatur quod si his factis concipiat, conualescit, idest. Præter fluxus humorum in uterum factos superiū que descriptos, alius est qui generatur post effusum ingenti copia è ve-

68 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA

nis vteri aut aliarum partium sanguinem. Ni enim bilis quæ sanguine seu fæco constituta inualescere solet, remedijs debitis expurgetur, hæc furit & fluctet in venis: hinc à prima fronte corpus sanguine vacuum aereque frigido plenum horret, riget, intumescit, tandemque à bile simul incensum feblicitat, calet, flauoque colore derupatur: humor biliosus tenoi sanguinis permixtione à naturali colore deficiens in vteros ruit ad instar humoris qui è carnibus assatis elicitur, & quamcumque partem attingit, crebris vlceribus rodit. Cùm sic habuerit agra, si valida sit, pharmacum bibat ex veratro: si debilis ex radice aut elaterio, vt humores in habitu corporis peccantes educat: tum lac caprinum quò reliquias suppurget, impietumque à medicamentis calorem extinguat, aut pharmacum hauriat, quod pituitam & bilem, idest, quod humorem pituitæ bilisque participem, aut vtriusque naturam referentem putat salsum & acrem morbique causam subducat: vteri decocto brassicæ detergendi perluendique reliquæ humorum in eos effluentium decocto vulnerario & hysterico, è mentha, hypericone, semine apij composito per viinas exturbandæ: quòd si pudendum vlcere corrodat, colluatur butyro, pro sedatione doloris, fætaque medicamento demum exhibito, purificatione, vlcera decocto mirti & saluæ loræ, vnguento è resina, myrrha, flore argenti, butyro exceptis illinantur: Cibos fugiat agra, salios, acres, marinos, carnes bubulas, ouillas,

DE VSV LACTIS INCVRAT. MORB. 67
 porciſas quæ vrinam multiplicat & acrimo-
 niam conciliant; alijs carnibus præcipuè volu-
 erum, quæ cum veſicam non habeant, vrinam non
 reddunt, neque ſaliuam, ac proinde multum exſic-
 cant, vtatur; panem aſſumat, vinum vetus,
 ſed nigrum, quod vlcera non feſcit, & partes
 roborat; quòd ſi hiſce remedijs ſanitatē non
 aſſequatur, balneo loſtam, poſtridie pharma-
 co ſuſum purgato, tum facta intermiſſione,
 infra: vt humores in vterum effluentes ex vtro-
 que corporis habitu ſubducantur: & ſi hiſce
 purgantibus affectio non cedat, decocto ſero
 per quatuor dies exhibitō ſuppurgetur: cibus
 veſperi indulgendo antea dictis: quòd ſi ne hiſ-
 etiam remedijs morbus in totum conquieſcat,
 ad lactis bubuli vſum per quadraginta dies, tan-
 quam ad ſacram anchoram ſe recipiat ægra,
 & nihil præterquam veſperi paucillum edat:
 hoc enim remedium optimum eſt: (vt ait Hipp.)
 quia purgat humores acres. partes calidiores
 ſiccioresque refrigerat, & humectat, impin-
 guat, nutrit, ne eos denuo producant, vno
 verbo colliquationem huiusque cauſam proſus
 auferat, ac proinde fluxum acrem obtundit &
 ſanat. Veſperi autem quoto tempore vtetur la-
 cte, cœnet carnem volucrium modicè aſſatam,
 panem bis coctum, vinumque nigrum vetuſ-
 que ſuper bibat, maximè ſi intra illius vſum
 multa prodeant acria ex vtero: apprimè enim
 roboratur & fluxus ſiſtit, quòd ſi ægra, hiſ
 factis prægnans euadat, ſanitatē aſſequitur.
 Vegetiore enim factō calore nativo humores

M iij

acres temperantur, & (vt tertio mense con-
tingit) mulieres impinguantur, quod mor-
borum colliquatione oriundos prorsus delet.

Eandem vlcerati vteri curationem repetit
Hipp. in libro primo de morbis mulierum qui
viderit potest.

7. Morbi articulares podagra, chitagra &
ceteri, quia recentur inter morbos qui à
colliquatione ducunt originem, lactis longiore
usu veluti miraculosè sanantur, de his sic effa-
tat Hipp.

97. præ
dicit. 30. *At de his qui podagra tenentur ista nobis
dicenda videntur. Qui in senectute rhombos aut callos
in articulis induratos habent, aut laboriosè victum
tolerant, cum aluo siccà, ii sanè omnes (vt sentio)
humana arte sanari nequeunt. His certè succedentes
intestinatorum difficultates optimè medentur, quin &
quæcumque colliquationes inferna eos valdè iuuant.
Iuuenis verdè cui nedum circum articulos calli indur-
uerant, cuique victus ratio cura est, ad laborem est
impiger, aliumque habet vita instituto probe cedem-
tem, is sanè prudentem medicum naçtus, senus eua-
det. Idest si podagra laborantes senectam at-
tingant, callos nodosque in articulis gerant,
alium plus æquo siccam habeant, aut labo-
riosè vitam tolerant, idest, aut vitam agant
vitijs ærumnis & morbis obnoxiam humana
arte sanitatem consequi nequeunt: aliquando
tamen veluti temeratio ausu eos natura resti-
tuit, humorem in corpore colliquescentem &
suo decubitu in articulos factò podagræ cau-
sam in alia corporis loca reuellens, morbum-
que grauem morbo leuiore auferens: Si ergo*

DE VSU LACTIS IN CVRAT. MORB. 71

natura prædictam humorem in ventrem & intestina reuolat, dissenteriam pariat, aut alium quemuis fluxum, quo prædicta materia subducatur, articulorum dolor sublata causa con- quiescit. Iuuenum dispar est ratio. Si enim podagra nodosa non diuexentur, ad laborem impigri sint, aluum ut pat est fluidam habeant, nec graues in vitæ ratione errores committant, hi, si prudentem medicum nanciscantur, sanitatem illius ope consequentur.

Hoc textu constat arthritidem non solum oriundam esse à colliquatione, cum hac in ventrem decidua subleuetur, sed arte medica curationem suscipere posse: Quæ autem signa habeat, quomodo colliquatio, & ex quo humore oriatut, dolorem inferat, & quibus remedijs eradicetur, docet textu sequenti: *Articularis morbus cum detinet, corporis articulos ignis & dolor inuadit. Prehendit etiam acutus, & ad alium atque alium etiam articulum vehementiores & leniores dolores decumbunt. Huic qua parte dolor detinet, refrigerantia adiuuere conserit, & qua in ventre sunt per infusa & glandem subducere, & quidquid tibi profuerit videbitur, sorbendum & bibendum exhibere. Cum verò dolor adfuerit, medicamentum deorsum purgans propinato, & post hoc seram coctum & lac asininum potui exhibero. Hic morbus à bile & pituita, oritur, cum agitata ad articulos decubuerint. Et brevis quidem & acutus euadit, sed minimè lethalis, iunioribusque, magis quàm senioribus contingere solet. Pedum dolor, his omnibus qui circa*

Lib. de
aff. 3.

72 HIPPOCRATIS PARS SECVNDA

articulos contingunt, violentior quidem existit, & maxime diuturnus, quiq; ægerrime soluitur estque hic quidem morbus sanguinis in venis à bile & à pituita corrupti, qui quò magis tenues venulas corporique plurimum necessarias nervosque & ossa multa & crebra subierit, eò sanè stabilior morbus est, ægerrime profligatur. Hoc eadem quæ articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus est & grauis, minimè tamen lethalis quod si in digitis dolor remaneat, venas in digito paulùm supra articuli nodum inurito; idest: Cum arthritis hominemprehendit, igne & dolore, sed dispari vehementia articulos inuadentibus internoscitur oriuntur autem ignis & dolor, potissimum interceptis ab humore morbofo venulis articularum nutriculis. Ignis enim qui ex arterijs in prædictas venulas iugi commercio insilire consueuerat, sistitur in nervosa articularum substantia, eam acri dolore & calore ferit, vellicat, incendit, humores tandem, remisso tantisper sed non intermisso dolore in articulos intumescens trahit. Curatur hæc affectio, varijs remedijs: primùm refrigerantibus iuxtà locum dolentem admotis, idest, ut ait, *frigida larga affusione, quæ dolores sine ulcere & podagricas conuulsiones*, idest, quæ dolores citra venarum diuulsionem partiumque tumores, à mera earum conuulsione & interceptione enatos & podagricos soluit. Cum autem articulis incensis refrigerium conciliet, ignem per eos dispersum in venulas interceptas repellit,

2. Aph. 25.

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 73
 lic; hic interceptionem tollit, humore que,
 vel in articulos calidiores intumescentesque
 remisso dolore trahit, vel in sanguinem cuius
 permixtione temperantur, intermisso prorsus
 dolore & stupentibus articulis retrahit repel-
 litque: Secundum venter suppositis glandibus
 aut iniectis clisteribus frequenter subducatur:
 Tertium: cætera quæ arthritide laborantibus
 contulisse experientia docuit, in vsum addu-
 cantur. Inter ea autem primum locum tenet
 & ad miraculum prodest, lac asininum (aut
 bubulum) purgato prius deorsum debitis me-
 dicamentis corpore scilicet recentis aut leniter
 aciditatis metu decocti largiore vsu refrigera-
 to & à tenui ichore suppurgato & libero potui
 exhibitum. Hoc enim extraneum calorem ex-
 tingit, acres humores educit, colliquationem
 & siccitatem restituit, impinguat, egros de-
 ducit ad temperiem puerorum, qui ante veneris 6. aph. 30
 vsum podagra non laborant; quibusdam effœmi-
 nato magis corpore velut il padonum & euneu-
 chorum naturam accersit, quam dum seruant,
 podagra non laborant; iuxta Hipp. textum:
 Euneuchi podagra non laborant, nec calui fiunt: 6 aph. 28.
 Mulier podagra non laborat nisi menstrua de- 6 aph. 29.
 fecerint, * vt Polemarchi Et Namisia Gorgip. 6. Epid. 1.
 pi coniugibus aduenit. Singulis enim mensibus de vici-
 calidi purgationem habent quæ causam omnem rat.
 colliquationis è corpore detrahit. Oritur au-
 tem arthriticis à bile & à pituita, idest, ab hu-
 more bilis & pituitæ naturam referente aut
 vtriusque particeps secreto è sanguine & propter

N

74. HIPPOCRATIS PARS SECVNDA
agitationem, idest, propter motionem à calore
 factam in articulos decumbente: brevis est
 morbus & acutus, sed minimè lethalis, iunio-
 ribus ob calorem quàm senioribus magis fami-
 liatis: Inter illius species cæteris sæuior & diu-
 turnior est podagra, ob situm decliuem par-
 tium iu ea laborantium. Oritur ab iisdem cau-
 sis, putà à pituita & à bile è sanguine collique-
 cente secretis, idest, ab humore pituita: bilis-
 que naturam referente, qui si in venulas pedum
 hæreditario aut ascititio iure vt decliui situ de-
 bilium nutriculas irumpat, ijs interceptis, sicut
 ignem (vt dictum) ex arterijs in venas insilien-
 tem, eoque magis cum prædictæ venulæ ten-
 niores sint; hic neruofas propagines fecit, in-
 cendit, tandemque humores vi caloris in arti-
 culos intumescentes trahit: diuturnior est an-
 tem affectio cæteris, ægriusque ob situm par-
 tium, remediorum vsu prouidetur. Grauis in-
 terea morbus, sed minimè lethalis, vt pote
 cum cæterorum arthriticorum instar, in extetno
 corporis ambitu non solùm fiat, sed ab inter-
 nis sedibus humorem colliquatum reuellat.

*Lib. de
 aff. c.*

Eandem articularis morbi naturam & cura-
 tionem habet in eodem libro, his verbis: *In
 coxendicum morbo, dolor coxa connexionem inua-
 dit, & extremas nates, & protuberantiam in sum-
 ma femoris parte carnem qua γλῶκρος dicitur. Huius
 confert, cum dolor detinet, balneis calidis & fo-
 mentis emollire ad quamcumque cruris partem dolor
 forte decubuerit, aluumque subducere, cumque do-
 lor leuatus fuerit, medicamentum infra purgans ex-*

DE VSU LACTIS IN CVRAT. MORB. 75
 hiberi, & post hac lac asinum coctum potare. Ad
 dolorem autem danda quæ scripta sũt in medicamen-
 torum tractatione. Oritur hic morbus ubi bilis & pi-
 tuita ad venam sanguine manantem decubuerit, aut
 ex alio morbo aut aliàs cum quidquid est sanguinis à
 pituita & bile coactum malè affectum fuerit. Istud
 enim toto crure per venam sanguine manantem va-
 gat, & ubicumque consiterit, ibi etiam dolor
 maximè manifestus & molestus contingit, non ta-
 men lethalis. Quod si in vno loco aliquo firmiter con-
 siterit, dolor, neque medicamentis expellatur. In omni-
 que loco dolor forte existerit, cum lino crudo inurito.
 Id est, Itchiadicus dolor extremas nates & co-
 xæ connexionem inuadens & aliquando per to-
 tum crus decurrens, hisce remedijs curari solet.
 Seuiente dolore, pars fomentis calidis, emol-
 lientibus balneisq; lenienda, venter ene-
 matis subducendus; cum autem dolor leuatus
 fuerit, medicamentum infra purgans exhiben-
 dum, quo fluxionis reliquias è corpore detra-
 hantur, deinde lac asinum coctum, quo ex-
 traneus corporis calor extinguatur, humorum
 colliquatio cesset, & morbus omnino curetur.
 Oritur autem cum bilis & pituita, aut potius
 humor sua tenuitate & acredine vtriusque na-
 turam referens è venis maioribus aut alijs par-
 tibus corporis vt è cerebro in venas coxendi-
 cum nurrículas decubuerit, easque intercipi-
 endo, sanguinem coegerit. Irrumpit enim ignis
 ex arterijs in coxendicum substantiam quam
 acti dolore & calore ferit, tandemque humo-
 res in eam trahit. Affectio molesta non tamen

N ij

76 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA
lethalis, quæ si in vno loco fortiter contiterit,
neque medicamentis faciliè depellatur, loco per
linum crudum inuito sanari solet.

Similem coxarj morbi curationem lactis
longo vsu factam repetit Hipp. in descriptione
& curatione morbi ischiadici quem affert sub
Lib de in-
ter aff. ff. nomine magni morbi venarum cauarum. Ni enim
(ait) hic morbus solvatur purgantibus ibidem des-
criptis, ubi lacte crassiore reddideris agrum, va-
riis inustionibus ad scapulas coxendicis, acerabulum
inferiores nates, medium genu, femur & malleo-
lum factis curandum esse effatur.

His duo patent: primò, pro curatione ar-
thritidis, lactis vsum non modò utilissimum,
sed imprimis necessarium esse, vt agri diurni-
ore temporis spatio sese illi committant.
Cum enim ad puerorum, foetinarum aut spa-
donum temperiem ac veluti naturam transfe-
rendi sint, hæc vel cum ingenti vitæ discrimi-
ne, maximè cum *imbecilles tibi vitam heruum*
præsent, vel diuturnioris temporis annorum
6. Epid. scilicet interstitio in locis & tempestatibus fri-
6. 20. gidis comparatur. Quod si ob vsum lactis ar-
thritide liberi pristinam temperiem & robur
acquirant, recurrit sæpissimè dolor, recurrente
colliquatione, non secus ac mulieribus adue-
nit si menstrua defecerint; aliquando tamen
in totum curatur.

Quod autem arthritide laborantes, lacti de-
beant indulgere per longum temporis spatium
& per totam diem, si à tanto morbo liberari
velint; docuit Hipp. in curatione alterius Typhos

pura rheumatismi in qua sic effatur ; lac autem
 & serum semper bibant ; vt totius textus in quo
 praedicti morbi natura continetur , sedula dis- Lib de in-
 cussione vterius innotescet : Alius Typhos : Hic ter affect.
 quidem ob hanc causam gignitur , cum bilis putre-
 facta cum sanguine per venas & articulos permixta
 fuerit , sanguisque coerit , in articulis vero praecipue
 consistit , quandoque etiam in totum corpus decubit ,
 dolorisque acutos exhibet . Plerique enim ex huius-
 modi morbo claudi euadunt , vbi bilis in articulis
 retenta , in totum obduruerit , dolor vero intermit-
 tens , per tres & quatuor dies inuadit . Hunc ita ha-
 bentem ad hunc modum curato . Dolore in corpore ob-
 tinente , resectoria ex oleo illito parare & admoue-
 re oportet . Vbi autem remiserit veratrum exhibeto ,
 fofu prius vniuerso corpori adhibito . Postero autem die
 serum lactis caprini decoctum ad duos congios potui
 exhibeto , ad alterum congium melle affuso , ad al-
 terum vero sale iniecto , deinde vicissim alternatis
 poculis totum ebibat , sub vespertum vero post purga-
 tionem lenticula acetabulum sorbeat , & betarum pin-
 guium acetabulum polenta aspersa bibat . Pulli galli-
 nae carnes , vel columba , vel turturis , vel ouis-
 cula , vel suis pinguis edat . Veratrum autem sexto
 quoque die exhibeto , & scubi in articulis tumor
 exoritur , nec discedat , ad mota cucurbitula sangui-
 nem detrahito , conpunctis per acum triangularem
 genibus in quibus tumor exiterit , nullo tamen alio
 articulo conpuncto . Intermediis autem diebus cibum
 sumat , panem quidem maxime assatum , mazam au-
 tem quam maxime melle & oleo subactam . Pro ob-
 sonio autem quam maxime assa habeat , volucram

78 HIPPOCRATIS PARS SECVNDA
vord carnes insulsas. Sin minus etiã cã iure coctas,
absque caseo tamen, sesamo & sale. At piscibus
veatur maximè carnosiss, asis tamen ad eundem
modũ quod carnes coctis, origano conspersis & oleo
subunctis. Vinum si conferat, albũ bibat, quod si
non conferat, nigrũ & obãbulationibus de die, post
cœnã & mane si exerceat, serum autem & lac cum
tempus ferat, semper bibat. Quod si tibi visum
fuerit, etiã asininũ lac decoctũ exhibeto. Et si sa-
nus euaserit à frigore & ab astu sibi caneat, neque
cibis admodũ repleatur. Periculam enim est, ne
morbus reuertatur. Sic igitur curatus hic morbus sex
mensibus sanatur, tot enim mensium interuallis
lethalis fit necne, iudicatur. Qui etiam si confestim
curetur, molestus est, & plerisque ad mortem usque
comitatur. Id est, Affectionem sub nomine ty-
phos hic enumerandarum alia est quam rectè
quis rheumatismum indigitauerit. Generator
autem cum pituita præ tenuitate & calore bilis
veluti naturam adeptã & à sanguine secreta in
venas articulorum nutriculas ex iisque in arti-
culos decubuerit, Hac enim venulas obsidente
& intercipiente sanguis in iis coit, ignem ex
arterijs in prædictas venulas iugi commercio
insilientem silit; hic articulorum substantiam
aceri dolore ferit incenditque; attrahitur tan-
dem è venulis interceptione liberis in articulos
intumescens acer humor, & si fluxio in ex-
tremas vniuersi corporis venulas è maioribus
aut è cerebro fiat in prædictum corporis habi-
tum in quo rheumatismum vniuersalem parit,
dolorem maximè acutum partibus sentientibus

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 79
ingenerat : Permulti ab humore in auriculis in
tosum obdurefcente claudi fiunt , & crebris
doloribus per tres aut quatuor dies incidenti-
bus tandemque intermittentibus agitantur.
hunc ita habentem sequentibus remediis cura-
ro. Si dolor corpora excruciet , tepefactoria
& anodyna ex oleis illitis comparata in vsum
reuocentur , queis venulæ partesque corporis
laxiores factæ humori atri iter facilius præ-
beant , ne hic in arctiore loco detentus magis
magisque sæuiat , Vbi dolor remiserit veratrum
ad purgationem humoris præscribatur , postero
die ad suppurgationem serum lactis caprini
decoctum ad duos congios , alterum cum mel-
le , alterum cum sale , sub vesperum post pur-
gationem lenticulæ & betarum pinguiū aceta-
bulum aspersa polenta bibat , edat carnem pul-
li gallinacii , columbæ , turtoris, ouiculæ aut
suis pinguis. Reiteretur purgatio ex veratro,
sexta quaque die , & si tumor exoriat in ge-
nibus , his post admotam cucurbitulam acu
triangulati compunctis sanguinem detrahit.
Intermedijs à remediis vtu diebus pane vta-
tur maximè assato , quo superflua humiditas
exsiccetur ; maza oleo & melle subacta ; pro
obtonio assas insulfasque carnes volucrum in
vsum adducat. Hæc enim potenter siccant ;
Aliquando tamen cum iure coctas , ne corpo-
ra nimium incallescant ; absque caseo qui pitui-
sam maximè fouet ; sesamo , quod multum
inpinguati ; sale , quod pituitæ fluxiones mo-
uet. Picibus vtratur carnosissimis origano conf-

80 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA

peris oleoque subunctis. Vinum si morbi natura ferat, album bibat, quo humor morbi causa per vias euacuetur, si non conferat, nigrum: quod humores refringit: obambulationibus de die post cenam & mane se exercent, quos superfluos corporis humores per insensibilem transpirationem educat: *serum autem & lac semper bibat cum tempus feret*: lac quidem hyeme vere & autumnō, serum ætate, & cæteris temporibus ad suppurationem & refrigerium: crudum autem aut coctum, pro ratione naturæ ægri: qui, si contingat sanitatem consequi, caueat à frigore & ab æstu: maxime corpore repleto cibis existente: Vt enim ciborum copia, humores multiplicat, frigus validum exprimit, æstus latè fundit & morbum creat. Periculum autem est, ne facile reuertatur: sauiatur prædictis remedijs per sex menses exhibitis: hoc enim temporis intervallo lethalis sit necue, iudicatur: molestus per se etiam si confestim curetur, & ut plurimum crebris paroxifmis ad mortem usque perseverans.

Indulgeant ergo arthritide laborantes, si à tanto malo liberari velint, lactis vsui per annorum curriculum, donec calidam & colligantem naturæ suæ temperiem prorsus veluti superent: quo obtento, mollibus cibis & potibus vtantur, decocto carnis vitulinæ non obese
6 epid 6.9 & pinguis. cum biliosum à pingui fiat, sed macilentæ, semicupijs & cæteris ad hæcticæ febris curationem superius ad Hipp. mentem allatis.

Quod

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 81

Quod si quispiam quærat remedia, quæ Hipp. pro curatione arthritidis, vltra supra scripta & venarum vstiones, in vsum reuocanda esse docet: *lumborum & coxendicum dolores ex s. Epid. laboribus obortos, aqua marina calida, & aceto perfundere oportet (ait) vel inunctis spongia fouere, lauis verò succidis deligare, & pellibus agninis: & rectè quidem: vt enim ait, acetum cuti & In oris ad articulis ad motum eandem habet cum aqua marina 1. lib. de facultatem, potentiozem tamen perfusionem & formoribus obtinet. Præterea (inquit) in podagricis doloribus tumores nitro leniter trito aqua subacta velut castaphismate obducito, tribus diebus ne lauato, cum verò laueris, rursus nitro crudo rubro non pauco melle trito eo velut s. mper vtendum. Igne ambusta, idest, partes inflammatas, illine parulaca cum farina massa subacta & lactuca rubra ad draginam vnã. Si ergo quis propter loci distantiam, aut tempestatis frigiditatem, maris aquas in vsum adducere non possit, remedijs supra scriptis vtatur. Maris autem vsum probauit Hipp. experientia, in Onisantiadis historia, in qua sic effatur: *Onisantiadi per astatem humeri dolor ex abtesu detento corpus & humerum quàm diutissimè mari madefacere contulit, simul per tres dies vinum album aquosum in mari decumbentem bibere, in eoque meiere.* s. Epid.*

Secundò patet ex supra scriptis, quam grauitèr allucinentur ij qui lactis vsum arthritide laborantibus salutarem esse promulgant, ex eo quod temperat hepar, à quo postea, cum generetur sanguis laudabilis & ichore arthritidis

○

82 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA

causa destitutus, prædicta affectio cessare con-
 tuit, hacque ratione hydropicis præscriben-
 dum esse volunt. Qua de re ut meam mentem
 aperiam; crediderim quidem hepar ut cæteras
 partes nimium exsiccatas & incalescentes lactis
 vi ad debitam temperiem deduci; attamen
 maiori cum premeditatione in illius quàm in
 cæterarum partium morbis utendum est. Cum
 enim *bilis locus in iecore sit* ut dictum; vix fieri
 potest, quin si id pravam temperiem contra-
 hat, non inficiatur à bile, quæ lactis usum pro-
 hibere videtur, maximè in hydrope, in quo
 hepar atomâ veluti laborans aquarum aut fla-
 tuum multitudine ulterius refrigerat; hinc
 venulæ illius obstruuntur, potissimum à bile,
 è qua, cum non satis expurgetur, colore nati-
 uo putâ sanguineo deperdito, flavum induit,
 corporis dissectione post mortem facta conspi-
 cuum, & præterea exsiccatur; cum autem *locus*
humidus ut ait Arist. idest, venter, ob hepa-
 tis frigiditatem in similem temperiem adduca-
 tur, lac facile accessit in ventriculo, & in te-
 nue ichor, aut flatus, anasarca, ascitis, aut
 tympanitis, materiam convertitur.

4 de morb

1. Epid.

2. 35.

Lib de lac
 in hom.

Attamen quia in hydrope ascite & tympa-
 nite partes superæ corporis maximè extenuatæ,
 & sæpius hi affectus ab humore intracerebrisi-
 nas colliquefcente & in ventrem per postero-
 res carnes sensim deciduo, dissenteria instat
 trahunt originem; eductis medicamentorum
 ope flatibus, aut humoribus in ventre stagnan-
 tibus, inustoque (ut ait Hipp.) superiori cor-

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB 83
poris parti vt ceruici cauterio, quod calorem
ab inferis partibus ad superas alliciens cere-
brum debita temperie ita perfundat, vt super-
fluos humores obseruato circuitus eorum ordi-
ne per aluum & vesicam expurget; lactis vsus
corpori restituendo, arcendæ siccitati & colli-
quationi partium superiorum, & interno he-
patis bile liberi augendo calori non inutiliter
præscribetur.

8. Quod dysenteria vera vt plurimum du-
cat originem à colliquatione corporis aut eam
accerfat, facile est concludere ex textu Prio-
theticorum superius allato pro arthritide. Cùm
enim eadem sit arthritidis & dysentericæ causa,
non mirum est, si succedentes intestinorum d' ssi Prof: 57-
cultates optimè medeantur, quin & quacumque alia 30.
colliquationes inferne arthriticos valde iuuent, re-
uulsione causæ morbificæ ex articulis ad intesti-
na qua sæpius colica fit, hacque ratione, qui 6 Epid 4 3
articularem morbum detentus intestini dolore dextra parte
vexabatur, leuius habebat, ubi vero hic curatus
fuit, magis doluit. Cùm ergo arthritidis lactis
asinini & bubuli vsu curationem suscipiat vt
dictum, dysenteria eodem remedio curatio-
nem suscipere debet. Si ergo affectio hæc,
repetito purgante, è tamarindis, cortice mi-
robolanorum, thabaibaro, Sympo de flori-
bus persicorum sale prunellæ, sero lactis & cæ-
teris desumpto, venæ sectione brachiorum,
ceteris enematis detergentibus, refrigeranti-
bus, nutrientibus, incrassantibus, astingenti-
bus cesset, libero à prauis humoribus dicto-

O ij

84 HIPPOCRATIS PARS SECVNDA

rum remediorum vsu vt par est corpore, lac vltulatum cum saccharo per longum tempus præscribatur. hoc enim, ægro per totam diem nihil edente præterquam vesperti vt in arthriticis concessum, non modò si quid colliquationis in venis & ventre fuerit, per aluum & vesicam sensim educet, sed refrigerando, nutriendo, incrassando, impinguendo, colliquationis causam auferret & morbum omnino curabit. Cauendum tamen ne humor dissenterie causa, nimium sit particeps bilis, quæ, febre valida, deiectione flaua, sivi, facillè internoscitur. In hoc enim casu prospiciendum prius est corpori per remedia supra scripta, quàm lac

5. apb. 65 exhibeat. *Lac enim præbere febricitantibus siccitosis, & quibus bitiosa sunt deiectiones malum.*

2. Epid. Hanc dissenterie medendi artem docuit Hipp. multis in locis. Primum, his verbis, *Fluxum, medicamentum illitum sistit. Fluxus enim ab insigni & magna vena impetum habet, quòd si ex se multus profluat ieiunium confert, aut lac, dum duabus partibus aqua, lactis quatuor temperata propinetur.* Id est, sanguinem è venis per aluum effluentem in dissenteria, aut per alia corporis loca sistunt, primò, remedia externa astringentia partibus sanguinem emittentibus & in dissenteria ventri apposita; hæc enim venas è quibus tales sanguinis fluxus vt plurimum ducunt originem, astringunt, interceptant, quòd si remediorum externorum ope fluxus sanguinis cohereri non possit, sed molius profluat, ieiunium confert. hoc enim ventrem exhaur-

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 85

riendo refrigerat, iuxta effatum Hipp. *Venter Lib. de refrigerat, dum vacuatur; alius proinde siccatur; humor.*
 quia refrigeratio ventrem indurat: Adde quod *5. Epid. 5.*
 quemadmodum eorum qua bibuntur & edantur, *26.*
 alia aliorum sunt medicamenta, & cum elliborum *4 de morb*
 ducere vis, cibum sumere oportet: Cum sistere *6. Epid.*
 desideras, à cibo est abstinendum: quod si fluxus *5. 27.*
 ieiunio sisti non possit, quia à colliquatione humorum & partium originem ducit, ut colliquatio deleatur, fluxusque sistatur, lac duabus aquæ partibus temperatum multa dosi ut mox dicetur exhibendum est: hic enim potus, aqua corporis ardorem temperat, & lacte, colliquationem auferret: ac proinde fluxum sanguinis in totum sistit.

P V E R E R A T O L A I.

Ad æquinoctium autumnale Eratolai 7. Epid.
 puer intestinorum difficultate cum febre correptus est. Alui recrementa biliosa erant, tenuia, multa, & aliquantulum ac modice cruenta, ventris verò dolor vehemens, epoto autem sero & lacte candentibus calculis immisis incenso, dolores mitiores euadebant & deiectiones subcruenta verùm biliosa comitabantur, crebra erant, ad desidendum exsurrectiones, minore tamen cura do-

O iij

lo e. Post primos autem sex dies febricula neque egroto, neque multis, toto morbi tempore prorsus adesse videbatur, adeo obscura erat. In temporibus tamen pulsatio aderat, & lingua præ siccitate aliquantulum balbutiebat, sitisque moderata erat & insomnia. Sorbitiones verò iam sumebat, & vinum. Cùm iam ferè decimum quartum diem attingisset, tumores ad aurem utramque sigillatim aborti, duri & crudi omnes sensim euauerunt, moderatos verò dolores afferebant. Non desinentibus autem deiectionibus, sed biliosis usque perseverantibus herbam pollinis in modum sorbenti mitiores ad aliquod tempus biliosæ deiectiones & dolores euaserunt, sed liquida multa crebrò demittebat, cibos admodum auersabatur, neque nisi modis omnibus coactus assumebat, quòd ad calorem linguam & sitim attinet, qualia dicta sunt, perseverabant, neque sudores ulli apparebant. Ea autem erat obliuio, ut ubi de eo quod paulo ante intellexisset, interrogasset, aliquo post intervallo iterum interrogaret, ac veluti non priùs dictum repe-

ret, neque si desideret, recordaretur, nisi à quopiam admonitus, eiusque affectionis sibi ipse conscius erat, neque ignorabat. Spiratio qualis per sanitatem. Supra trigesimum verò ad quadagesimum diem vsque & ventris dolor multum increfcebat, supinus decumbebat, neque se tantillum conuertere poterat. Quòd autem dolor grauis esset, alijs qui cibum in os inderent egebat. Alii recrementum multum erat, disparatum & tenue, coloris vinosi erant quacumque assumebat, interdumque aliquantulum cruenta, corporis vigor ad extremam colliquationem & imbecillitatem conuersus est, neque alio subleuante surgere amplius poterat. Quòd si quis medium umbilicum attigisset, & manum ad cartilaginem illam in pectoris cauo sub qua os ventriculi delitescit, deduxisset. tanta illic palpitatio inerat, quanta neque ex cursu, neque ex timore circa cor suscitari queat; Epoto per duos dies lacte asinino cocto ad nouem heminas Atticas biliosa purgatio vehemens existit, doloresque cesserunt & ciborum appetentia aborta est. Postea

autem lactis bubuli quatuor circiter ha-
 minas Atticas simul ebibit, in dies sin-
 gulos duos Cyathos, primùm aqua sex-
 tam partem viniq̄ nigri & austeri mo-
 dicum, immiscens vero cibum sumebat,
 sub vesperam panis subcineritiꝝ choeni-
 cis dimidium & pisciculum saxatilem
 renuem & caprinae carnis & ouilla fru-
 stulum. Lactis potus erat ad quadra-
 ginta dies, post primos decem dies abs-
 que aqua, ex vini nigri modica portione.
 Post septuagesimum iam à primo diem, à
 balneo sub noctem sudor parvus obortus
 est. Modico potu utebatur, eoq̄ post
 cibum austeriore.

Hic puer colliquato vt plerumque solet con-
 tingere inter æstiuæ tempestatis ardores cer-
 ebro in dissenteriam maximè periculosam incidit, &
 simul tumores ad vtramque aurem habuit. Cùm
 enim cerebrum à calore fufum humoris copiam
 in partes inferas emisisset, glandulis sub vtra-
 que aure sitis, humoris prædicti crudiorẽ
 partem lucrifacientibus tumores apparuerunt,
 tenuiore & actiore parte bilisque magis partici-
 pe in aluum decidua, diuulsis venulis & intẽ-
 stinis corrosis dissenteria originem duxit, in
 qua alui recrementa, biliosa, tenuia multa &
 aliquantulum cruenta deiecit, cum ventris do-
 lotẽ vehementi & febre à putridis flauæ bilis

in

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 89
 venis & ventre incalcentis & intestina roden-
 tis effluuijs in cor elatis oriunda. Ad huius af-
 fectus curationem purgatio à prima fronte in-
 flitata fuit sero lactis & lacte candentibus cal-
 culis in illud immixtis vstulato, quæis educta
 acriore portione humoris intestina abradentis,
 dolor moderatior euasit, vnà cum deiectione
 cruenta illius sequaci; biliosæ tamen deiectiones
 continuarunt, & crebræ erant ad desin-
 dendum exsurrectiones, sed minore cum do-
 lóre vt dictum; febris sexto die ita remisit, vt
 vix pulsu in temporibus validiore dignoscere-
 tur; lingua tamen caeco humoris in ventre pu-
 trescentis incendio sicca, balbutiebat; sitis
 moderata erat non secus ac insomnia, æger for-
 bitiones & vinum sumebat. Cùm autem fete
 ad decimum quartum, reuulso è glandulis au-
 tium intumescens, partim ad cerebrum,
 partim ad intestina humore, autium tumores
 prope euasissent, leuemque dolorem infer-
 rent, deiectiones biliosæ perseverarunt, quæ
 sumpto iusculo ex farina & succis refrigeranti-
 bus & astringentibus composito, mitiores euas-
 serunt, dolor similiter leuior fuit, aluo, liqui-
 da, tenuia, multa que sæpius demittente, Hinc
 stomachus ita languit incaluitque, vt æger ci-
 bos admodum aduersaretur, lingua, siti, ca-
 lore, in eodem stato, ac in morbi exordio
 permanentibus, nulloque sudore apparente,
 quo causam eorum symptomatum natura foras
 educeret. Interea præ humore è tumoribus
 erudis omnino euascentibus in cerebrum sub-

P

Itanium effalo in tantam obliuionem incidit
 eger, ut nullius fere rei, nec desidendi etiam
 recordaretur, *spiratione* (subdit Hipp.) *qualis*
est per sanitatem existente: quia hæc lethargus
 oriebatur ab affectione cerebri non autem pul-
 2 de morb monis, quam Hipp. *peripneumoniam humidam*
 vocat dolor ventris ab humore sensim è cerebri
 substantia in eum deciduo, à trigesimo quin-
 to ad quadagesimum diem ita increuit, ut æ-
 ger, fractis præ illius vehementia corporis di-
 ta fluxione colliquescentis viribus supinus de-
 cumberet, se tantillum conuerrere non posset,
 cibumque in os immittentibus egeret, intesti-
 nis excrementa, tenuia, multa, & præ valida
 irritatione non secus ac in lienteria ingestorum
 colorem penitus referentia, & non secus ac in
 hepaticide, aliquando cruenta, corpore ad
 extremam fere colliquationem & virium imbe-
 cillitatem ducto, deorsum subducentibus: At-
 tamen ex portione quadam eaque calidiorè hu-
 iusce humoris qui è cerebro per aluum demitte-
 batur in venis intestinorum & ventris iuxta
 umbilicum coaceruata, palpitatio in pectoris
 cauo & sub ore ventriculi percipiebatur, qualis
 nec ex timore, nec ex cursu concitaretur. Huius
 morbo extremam ægro maciem inferenti duo
 lactis genera in usum adducta profuere: primum:
 purgans & roborans putâ asininum sed
 vitularum ad octoginta duas uncias in duobus
 diebus exhibitum, quo ingentem bilis & car-
 tetorum humorum colliquescentium & putri-
 dorum colluuiam excreuit æger, dolores ces-

DE VSU LACTIS IN CVRAT. MOB. 91
 farunt & ciborum appetentia oborta est, alterum nutriens purâ bubulum crudum ad quadraginta dies omnibus cibis præterquam vesperi interdictis exhibitum ad duos Cyathos, additis primùm ad decem dies, aquæ sexta parte ad mentem *Pythæitis* & vini nigri austeri modico: à decimo die ad quadragesimum solo vino nigro austero: vt aquæ permixtione, bili superflua & ardori: lactis colliquationi: vini verò nigri austerique, intestinorum debilitati consuleretur. Cibi autem qui vesperi ab ægro ingerebantur, fuere panis bis coctus, pisces saxatiles, tenuiores, carnes caprillæ & ouillæ iuniores, quæ refrigerant, & colliquationi medentur. His ergo & balneo post septagesimum morbi diem, attracto è superis partibus ad infernas calore colliquationis auctore, temperato cerebro, intestinis robur adeptis, paruus exortus est sudor, qui morbi reliquias in totum expulit. Ne tamen æger in prædictam affectionem incideret, potu utebatur post cibum, ne potus ventrem dilueret: aut si ante cibum uteretur, is erat austerus & astringens, ne alui fluxum denuo prouocaret.

CRESICRATES, ADRIANVS CENEÆ
 FILIVS.

Cresicrati dolore cum laboribus totum ventrem occupanti, crebraque exsurrectione & deiectione aliquantulum cruenta 7. Epid.

cum pedum tumore; farina lacte subacta magis quàm serum caprinum contulit. Eadem quoquē Adriano fere iam per viginti quinque dies contulerunt.

At Ceneæ filio, lac asininum coctum,

Relat Hipp. in hoc textu, historias aliorum qui lactis usu dysenteria curati fuerunt: quorum primus *Ctesirates* cum summo totius ventris dolore conflictaretur, ab acrisero è venis & vniuerso corporis habitu in intestina deciduo crebra exsurrectione & eiectione cruenta, pedibus præ naturalium partium largote intumescens: suppurgato lactis caprilli usu humoribus acris ut par est corpore, à dysenteria omnino sanatus fuit lacte cum farina subacto in formam pulmenti spatio viginti quinque dierum exhibitio. Alter fuit *Adrianus*, qui eodem remedio sanitatem est assecutus. Tertius fuit *Ceneæ filius* qui lacte asinino solo, sed cocto & sine farina, cæteris siue dubio præmissis exhibitio, restitutus fuit.

MNESIANACTES.

7. Epid.

Mnesianaçi quoque etiam contigit alui deiectio ante febrem, posteaque multo tempore comitabatur, multis alijs mucosis, albis prodeuntibus. Quandoque etiam paucum sanguinem citra laborem & dolorem demittebat, ventris au-

tem strepitus aderant. Post febrem tuberculum durum ad sedem abcessum fecit, diu nocturne perseveravit, ad intestinum ruptum est, & foris fistulosum euadebat. Cùm autem in foro deambularet, ei ante oculos ~~in~~ fulgores obuersabantur, neque planè solem poterat intueri. Vbi verò paulùm secessisset, extra se fuit, & cervicis conuulsione tentatus est. Postquam autem domum relatus est, agrè visum recepit, vixque ad se redijt. Primum verò circumstantes oculis collustrabat, corpus adeo perfrixit, vt vix utriculis & nouis subinde adhibitis fomentis recalesceret. Postquam autem sui compos fuit & surrexit prodire noluit, sed timere dicebat. Quòd si quis de grauibus morbis verba faceret, præ timore se subducebat. Interdum sibi ad præcordia calorem occurrere dicebat, & oculis obuersantes fulgores comitari, alui deiectione multa fuit, & sæpe similis hyeme contigit. Vena sectio facta est, veratrum exhibitum, lactis vaccini potione vsus est, ac primùm asinini, quod contulit, & alui egestiones sedauit. Aqua potio ab initio fuit, deambula-

tionesque & capitis purgationes.

Mnesianactes Polichari & Onesianactis superius descriptorum instar febre quartana laboravit ad autumnum, qua tempestate humor melancholicus vna ex causis illius inualecere solet. In huius autem febris exordijs alieno ceterorum agrorum instar à cibis erat animo: Quia ante febrem alij fluxu mucosa multa, & pituitosa, aliquando pauco sanguine cruenta citra dolorem & laborem cum solo ventris præflatibus obmurmurantis strépitu eiecerat, quæ languente naturalium partium vi appetentiâ debilis erat: cessavit febris quartana, quæ cum pituitosi & mucosi humoris colluuiem non satis expurgasset; hæc, factò in aluum inferiorem iuxtaque sedem decubitu, tuberculum procreavit idque durum, diu incoctum; idest, quod cum diu citra suppurationem perseverasset, tandem disruptum fuit, & veluti fistulorum euasit. Interea portione quadam tenuiore humoris, aut potius crasso flatu è prædicto humore in venulas principij neruorum nutriculas & cerebri substantiam expirato, cum in foro deambularet, agitato ob prædictum flatum iuxta oculos & in cerebri substantiam igne, ei phanis instar fulgores ante oculos obuersabantur, neque solem plane poterat intrare; cum autem secessisset, crasso flatu in dictas partes sese insinuante, interceptis venulis principij neruorum nutriculis tetano correptus fuit. Relatus est in domum, in qua dissipatis maior ex parte flatibus visum recepit, vixque ad se

7. Epid.

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 95
 se redijt, cerebro adhuc refrigerato existente,
 cum tanta corporis perfrictione ob sanguinem
 à flatibus frigidis venas permeantibus veluti
 coeantem, vt fomentis calidis vt vtriculis vix
 incaluerit; Incaluit autem, sui que non tamen
 intorum compos surrexit; Infecto enim à præ-
 dictis flatibus crassis in atrum humorem con-
 crescentibus cerebro melancholicus euasit: vn-
 de, prodire volebat, & timere dicebat, ma-
 xime si de graui morbo verba facientem audiret
 Interea alui fluxus de nouo agrum inuasit per
 hyemen; cum calore præcordiorum, tum
 quia hæc tempestate calidiora sunt, tum potil-
 limum ob humores in ijs residuos calorem con-
 cipientes. Huic morbo eradicando venæ sectio
 fuit instituta, vt calori & copię sanguinis qua
 melancholici abundant, consuleretur: purga-
 tio similiter ex veratro, qua humores putridi
 & prauis subducti sunt, supputatio ex lacte
 asinino; quod multa residui humoris prauis
 educatione & corporis temperatione contulit,
 & alui fluxam imminuit: tum lac bubulum per
 plures dies intra hyemem propinatum est, quod
 alui egestionem omnino sedauit. Hisce remedijs
 non defuere capitis purgationes debitis medi-
 camentis, apophlegmatismis & cæteris factæ
 deambulationes, nec aqua potio à morbi exor-
 dijs domi febris inualescebat.

C L Q N I G V S.

A Adera Glanigus; cum renum quidem 7. Epid.

96 HIPPOCRATIS PARS SECUNDA
doloribus vexaretur, sanguinem paulatim meiebat, plerumque cum molestia & aluus intestinorum difficultate laborabat. Huic mane quidem lac caprillum cum quinta parte aquæ est exhibitum, ita, ut tota mixtura heminarum trium esset. Ad vesperam autem cum pane quidem exassato, pro obsonio beta aut cucumis, vinum nigrum tenue. Exhibebatur etiam cucumeratis pepo. Hac autem victus ratione, & aluus subsistit & urina pura prodibant.

Hic æger ulcere renum & intestinorum simul detinebatur, ab humore acri in eas partes deciduo, queis dum aluus cum ingenti dolore partem illius per secessum effunderet, vesica, aliam cum sanguine & insigni motu acritatis sensu stranguriosè deieciat. Hisce morbis eradicandis visum fuit præmissis sine dubio remedijs necessarijs lac caprillum crudum ad tres hæminas his computata quinta aquæ parte, cæteris cibis præterquam vesperti interdictis, singulis diebus ad longum tempus præscribere; quo alui & urinæ acrior fluxus in totum est restitutus. Sub vesperum æger pane utebatur exassato, idest, biscocto, quod aluum & vesicam potenter siccatur; cum vino nigro & tenui; quod dum tenuitate intestina renesque facile peruat nigræ robur addit, detergendis ulcetibus maximè renum præter panem bis

coctum

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. 97
coctum, concessi fuerunt pro obsonio; beta,
Zucumis, pepo; quibus omnibus aeger sanita-
tem, longiore temporis spatio quoad fluxum
vinae actioris spectat, est consecutus.

9. Si quis à dolore corrosivo mesenterii
prater rationem extenuetur, preparato debi-
tis medicamentis corpore, lactis longo vsu re-
stituendus. Inde *filiolum Hegesipolis* prædicto
morbo contabescentem infaustis rebus lactis
solius vsui commiserit medici, sic autem de eo
effatur hipp.

FILIOLVS HEGESIPOLIS.

Filiolum hegesipolis quatuor prope 7. Epid.
menses circa umbilicum dolor erodens
detinuit, processu vero temporis inten-
debatur dolor, ventrem cadebat, velli-
cabat, calores prehendebant, contabes-
cebat, ossa restabant, pedes intumescen-
bant: Testes, vètris partes ad umbilicum
inflatae erant, perinde ac quibus aluus
conturbari velle videtur, cibum auersa-
batur. Lac recens solum assumebat &
aluus effusa est, aliquantumque cruenta
sanies & graueolens subijt, venter in-
tendebatur. Vbi exiguum & paucum
pituita vomitione reiecisset, ita ut ge-
nitale semen esse videretur, mortuus est.

Q

Hic filiolus dispari sorte ab ægris superius scriptis lactis vsui ad nutritionem indulgit. Laborabat dolore corrosiuo mesenterij iuxta umbilicum à pituita acri & à bile diuulsis venis in illius substantiam è superis corporis locis quatuor mensium spatio decumbentibus, & tandem cum sanguine, citra dubium, in cæcum tumorem effusus, cuius resolutioni impar natura cum processu temporis suppurationem aggereretur, dolor ita increuit & febris ita inualuit, vt æger præ dolore ventrem cæderet, vellicaret, præ calore febrili contabesceret, solaque ossa sicciori corpori superesse viderentur. Interea facultas naturalis oppressa grauitate mali, langorem & ab eo copiam tenuis humoris contraxit, qua in partes inferas corporis ob sitam decliuentem recumbente pedes intumescebant, testes, ventrisque partes ad umbilicum inflatæ erant, non secus ac queis aluus conturbati velle videtur; appetentia præ ventriculi ob tumoris viciniam incalescentis ardore deiecta erat, & æger cibos auersabatur: At cum, reficiendo inter extremas angustias corpori lac recens solum assumeret, aluus in bilem effusa saniam cruentam & graueolentem subduxit, & vbi æger materiam pituitæ aut genitalis seminis æmulam, & sine dubio purulentam *ex aperto* tumore vomitione reiecisset, è viuis excessit.

19. Quod fluores potissimum qui contingunt mulieribus ex vtero à colliquatione ducant originem aut eam accersant, ac proinde

lactis vsu longiore curari debeant, non est difficile assequi ex textu prædicto in quo Hipp. Quascumque alias infernas colliquationes præter dysenterias arthriticos iuuare ait. Et certè, cum Polemarchi uxorem coxæ vehemens dolor diuexaret, causa erat (ait Hipp.) quod menses non prodirent; hi enim causam doloris, purgatione calidi per eos effluentis subtrahebant: sic etiam epitharmi uxori antequam pareret, dysenteria, dolor vehemens, secessus mucosa recrementa, subruenta, ubi peperisset, statim sanata est; vt pote reuulsa ex intestinis ad vterum inferna ventris colliquatione quæ dysenteriam in totum abstulit.

Si ergo fluores præternaturam accidant mulieribus, seu à sanguine, seu à cæteris humoribus, lac bobulum, aut asininum, aut aliud præmissis necessitatijs non inutiliter præscribetur. Hoc docuit Hipp. primùm in fluore rubro in quo sanguis qualis recenter iugulata víctima fluit & per interualla sanguinis grumi quia hic affectus, languidus & lethalis esse, idest, ad tabem perducere videtur paucaque ex eo euadunt, vt ait. Si enim præmissis alijs remedijs affectio non cesset paucior sanguis & breuiore tempore fluxerit, lac bobulum crudum aut coctum propinato (ait) vt opportunum esse videbitur, ad id quod probè habet, attendendo. Lac enim præbere quæ ingens sanguinis enacuatio facta est, malum. Idem præscribit in fluore fuluo, in quo post debitam purgationem & corporis temperationem lac asininum in vsum adduci debet. Idem suadet in curatione fluxus ibidem, ubi à pituita & à bile originem deducuntis. Si

quum mulier natura biliosa aut pituitosa fuerit, ex
victus verò ratione & potione medicamentorum at-
tenuata vires colligere nequeat, lac bubulum per
quadraginta dies calidum ex vacca assumat,
(ait) pituitosam tamen præstat cibis quàm pau-
cissimis vitæ, quandiu lac biberit, cuius mensu-
ra sit sex haminarum atticarum, initium autem
faciendum à duabus, & singulis diebus una mad-
dat, donec ad sex perueniat, paulatimque ad
minorem quantitatem descendat, & post lactis
potam, cibis & victus ratione reficito.

10. Quia in vteri allapsu ad latera, ægra
dolores velut ab ulcere sentiunt & contabescunt,
remedijs debitis præmissis, lac bubulum quam
plurimum ad dies quadraginta potui exhibeto
(ait Hipp.) cibis verò quàm mollissimis utar-
tur. Idem docet in vteri inflatione.

11. Si quis præter rationem extenuetur in
scorbuto, lue venerea & cæteris morbis lon-
gis à putredine oriundis, lactis usus, cor-
pore à pravis humoribus purgato tempera-
toque, conferte poterit, quod ex professo
docet Hipp. dum in affectione cachectica
scorbuti æmula quam descripsit sub nomi-
ne conuoluti sanguinei, & in quo malus odor
expirat ex ore ægri, gingiua à dentibus absit-
tendunt, è naribus sanguis effluit, crebra in ti-
bis erumpunt ulcera, color niger est, purga-
to debitis medicamentis, ut patet est, cor-
pore, & lactis osinini cocti largiore hâustu sup-
purgato, lac bubulum per quadraginta dies, si tem-
perata ferat, cum aqua malsa tertia parte præserijsit.

DE VSV LACTIS IN CVRAT. MORB. IOI

12. In morbis etiam lienis, maxime in ^{ibidem} eo quem sub nomine *secundi morbi lienis* descripsit, quia aegri contabescunt, lac bubulum ad plures dies in usum adducere consuevit Hipp. Idem praescribit in curatione morbi pituitosi, liuidi, nigri ut dictum superius a nobis.

Sed quid in describendo minutatim lactis usu diutius immoror in: quocumque morbo aegri praeter rationem extenuantur, si nullum ex supradictis signis adfuerit, lac exhibere ad nutritionem confert.



PAGINA 4. linea 27, lege firmatur p. 8. l. 26. ingesto
p. 11. l. 31. permutatione, lege permixtione. p. 12. l. 5.
in venas. 10. aflatem p. 20. l. 12. parte. p. 14. l. 3. vmbi-
licum. p. 21. l. 30. fruticantia. p. 23. l. 30. vterum.

IN SECUNDA PARTE.

PAGINA 4. l. 8. vini. p. 5. l. 2. prædictis. p. 6. l. 5.
præterea, 21. exhibeto, 26. decumbant, p. 7. l. 7. Hunc
encoro 23. ad indicationes tendentibus p. 8. l. 1. foueris 21. ex-
hibeto, p. 13. l. 5. earundem, l. 8. microcosmi, p. 16. l. 15
copiosius, p. 17. l. 23. malignitati, p. 18. l. 26. phrenitide
p. 19. l. 28. præcordijs 11. vterum. p. 20. l. 10. qui p. 21.
l. 13. internarumque, 25. salubrisne, p. 24. l. 10. dele ad
31. seipsa, p. 25. l. 23. præscribi 29. alia p. 26. l. 10. sup-
purationis, p. 28. l. 2. astiumque, p. 31. l. 7. apponatur,
25. fluat. p. 32. l. 25. solido, p. 41. l. 7. serum, 10. dele vt
12. cætera 26. vigens p. 42. l. 23. associat. p. 43. l. 12. in
summo. 30. vere similiter affecto p. 43. l. 3. mutationi-
bus 28. partibus 30. febre p. 46. l. 30. debent lege degunt
p. 47. l. 1. negotio 9. ratione. p. 49. l. 7. ob ignis inopiam
23. fouent. p. 50. l. 12. asthma. p. 57. l. 16. arceat. p. 65.
l. 8. instituendæ. p. 64. l. 22. intersamineo. p. 78. l. 16. af-
fectionum. p. 80. l. 9. autumno ad nutritionem. p. 82.
l. 13. atonia 26. extenuantur. p. 83. l. 32. non cesset. p.
92. l. 6 recitat. p. 93. l. 3. incoctum 6 dele in p. 94. l. 5.
inualefcere. 30. tetano. p. 95. l. 9. nolcbar. l. 32. abd-
p. 96. l. 2. molcstia 10. cucumeratis.

In præfatione p. 3. l. 17. dictant. p. 3. l. 8. in eo l. 21
syrupo.